

8688

ఉత్తమస్త్రిచ రిత్రసులు.

- ఘోషాని విశేష అంశం వంశం

ఉత్తమ స్త్రీచరిత్రములు.

"WOMAN AS MOTHER."

ఉత్తమమూలము.

ఓ సోగరీమణులారా ! నేటిసాయంకాలము "ఉత్తమమూలము" ను గూర్చి కొంచెము చెప్పబోవుచున్నాను. "ఉత్తమమూలము" యన్న పదమే మీలోఁ గొందఱిచెపులకు వింతగా వినఁబడవచ్చును. నిడ్డల తల్లి లయినయిల్లాడ్రకు "మేము ఉత్తమమూలము కామా ? ఈవిషయమున మేము క్రొత్తగా నేర్చుకొనవలసిన దేమున్నది ?" అనియుఁ గొందఱకు శోచవచ్చును. అయినను తెలిసినవారికిసహితము ధర్మమును పలుమాలు స్మరణకుఁ దెచ్చట యావశ్యకమే. కాబట్టి నాయం దాదర పొంది యీచిన్నయుపన్యాసమును సావధానముగా వినుఁడు.

"మూలము" యన్నది రెండక్షరములు గలచిన్న పదమే యయినను దానియం దెంతో యర్థ మిమిడి యున్నది. అది స్త్రీవాచకము లయిన పదము లన్నిటిలోను మిక్కిలి గౌరవనీయ మయినది మాతృదశకంటె మఱి యేదశలోను స్త్రీ కెక్కువ గణ్యత కలుగదు. "అమ్మ" యను మాట సమస్తభాషలలోను మిక్కిలి శ్రావ్యతర మయినది; అంత కంటె మధుర మైనపదము వేరొకటి లేదు. అదియే శిశువు మొట్టమొదట నేర్చుకొనునది; మరణమువఱకును మఱవకుండునది. తల్లి యన్నచిన్న పేరున కష్టములు కాఁగానే యావతి కెన్నఁడును నెఱుంగరాని సుగుణసంపద స్త్రీయందుఁ గానవచ్చును. తల్లి యయినతరువాత స్త్రీయొక్క ప్రేమ మఱింత యధికమును, పరిశుద్ధమును, ఫలనిరసేష

మును, అగును. పయికి గానరాక లోపల నడగి యున్నయామె
స్వాభావికనద్గుణము లన్నియు నప్పుడు వికాసము నొందుచు నాడు
మొదలుకొని స్త్రీజనస్వాభావిక మయినయామెనుబలత నుబలతగా
మాటును; ఆమె భీమశక్యము సూరశక్తి మగును. నిర్మలప్రేమయు,
నిరంతరసహనము, నిరుపమానదృఢచిత్తత, బుద్ధివిశేషము, అప్పుడు
ముందుకు వచ్చును. ఆమె మాతృవాత్సల్యము బయలుపడుపని గూడ
విశేష మేది యుండును! తల్లి శిశువునిమిత్త మొత్తమము పడును!
ఎన్నికష్టములు నహించును! ఎట్టిదుష్కరకార్యములకు నాహించును!
శిశువున కింనుక రోగము వచ్చెనా తననుభయమును పాటింపక రాతి
యనక పగలనక దివములకొలది ప్రతినిమిషమును విసుగు లేక
మంచమువద్ద గనుపెట్టుకొని యుండి యెంత శ్రద్ధతో శిశువును
గాపాడును! తల్లి తనబిడ్డప్రాణమును గాపాడుట కయి తనప్రాణము
నిచ్చుట కైనను వెనుకగీయదుగదా! శిశువువిషయ మయి యుండ
జును ఆత వెదలుకోన్నప్పుడును, ఆమె కాళహోదు; ఎవ్వరికిని భయము
తోచనప్పుడు, ఆమెకు భయము తోచును. ఆహా! మాతృవాత్సల్య
మొరటి మహిమ గలది!

మంచి దయనీయమునకు కుటుంబమునందు తల్లియొక్కప్రాబల్య
మొర యైనను మేలు చేయును. గృహమునకు శోభను, పరిశుద్ధతను,
యశస్సును, శాంతిని తెచ్చునది తల్లి; గృహములోని యొకమత్యము
నకును సంఘోషమునకును మూల మగునది తల్లి. లోకములో మహా
నీయు లైననుమహాపురుషులయొక్కగొప్పతన మంతయు తల్లిమూల
ముననే వచ్చుచున్నదని విద్వాంసు లభిప్రాయపడి యున్నారు. బిడ్డల
యందలి ప్రేమకును, బంధువులయందలి ప్రీతికిని, బీదలవిషయ మయిన
దానగుణమునకును, ఇటువంటివే యనేకము లయినయితే నద్గుణము

లకును, ఆదికాలమునుండియు మనదేశపుస్త్రీలు సుప్రసిద్ధురాలై డ్రయి
యున్నారు. నాకంటె సమర్థతగు లయినవాకు పలువురు వర్ణించి
యుండిన దానికంటె నేనిప్పు డాసుగుణముల నెక్కువగా వర్ణింపఁ
జాలను. కేవల గుణవర్ణనము చేసి పొగడుటయు ఇచ్చట నాపని
కాదు. పలుమాఱు పొగడుచుండుటవలన గర్వము కలుగుట మచ్యు
లకు స్వభావము. గర్వమువలన నభివృద్ధికి ధంగము కలుగును.
కాబట్టి నేనిక్కడ మనస్త్రీలలో గలలోపములను సహితము గొన్ని
టిని డెలిసి, వానిని దిద్దుకొని భాగులగుటకు విగ్రహార్థములను
నాబుద్ధికి తోచినంతవఱకు కొన్నిటిని పూర్వమున్నట్లుంచెదను. నేను
జెప్పినదానిలో గుణాంశ మున్నచో గ్రహింపుడు తమలోపములను
దాము తెలిసికొనుటయే వివేకుల లక్షణము. తాము తెలిసికొన్న లోప
ములను దిద్దుకొనుటయే తమయభివృద్ధికని లోకముయొక్క మీటున
కును హేతువగును. ఇప్పుడు మనదేశములో సాధారణముగా
స్త్రీలలో గలవిద్యాభావమువలనఁ బయిని బేర్కొనిన సుగుణముల
వలన సహితము కొన్ని యర్థములు పుట్టుచున్నవి. విజ్ఞలయందలి
యతి ప్రేమచేత తిక్కుగా నాజ్ఞపెట్టకపోవుటవలన బాలు రనేకులు
చెడుచున్నారు; బంధువులయందలి యతి ప్రేమచేత చుట్టములను
జేర్చుటవలన ననేకులు పాపపాపక పోమటు లగుచున్నారు; బీదల విష
యమునఁ గల యతిదానగుణముచేత పాత్రాపాత్రవిచారము మాని
దానము లొనర్చుటవలన పలువురు దృఢకాయులు బిచ్చగాం డ్రగు
చున్నారు. ఇటువంటి మనస్థము లనేకములకు మనకాంతలలో గల
విద్యాసూన్యతనే బుద్ధిమంతులు ప్రభావకారిణముగాఁ జెప్పు
చున్నారు. విద్యావివేకవతి యైనసన్నాతవలన బహుశుభములు గలుగు
నట్లే విద్యాగంధము లేనిమూఢమాలివలన బహుదురవస్థలు సంభ

నించును. తల్లి యేకదా గృహమునకు రాణి. అట్టితల్లియే విద్యావిహీనురా లయినపక్షమున గృహపరిపాలనమున కెట్లు సమర్థురా లగును? తనకు జ్ఞానము చాలనియెల్లాలు తనబిడ్డల నెట్లు జ్ఞానాధికులను జేయుఁ జాలును? బిడ్డలను మంచిపిఠికిఁ దెచ్చుటయే తల్లియొక్క ప్రధాన ధర్మము.

బిడ్డలను దృఢగాఢులనుగాఁ జేయుట, సద్వర్తనము గలవారినిగాఁ జేయుట, జ్ఞానవంతులనుగాఁ జేయుట, ఈమూడును తల్లులకు ముఖ్యకర్తవ్యము లనిచెప్పినప్పుడు బిడ్డలు దృఢగాఢులుగా నుండుట కియి వారిజననమునకు కారణభూతు లయినవివరములు మొట్టమొదట దృఢశరీరులయి యుండవలెను. అతిబాల్య వివాహము లత్యంత ప్రబలముగా నున్నయీదేశములో నట్టి భాగ్య మింతటి లభింపనేరదు. అయినను తల్లు లితరవిధములచేత తమసంతతిని నాభ్యున్నతంత బలప్రదియుగాఁ జేయవచ్చును. వాసగృహమును శుచిగా నుండుట, శుద్ధవాయుప్రసారము గలుగునట్లు చేయుట, స్నానపానములకు నిర్మలజలము సుపయోగించుట, ఆరోగ్యకరమయిన యర్హాహారమును పెట్టుట, పరిశుభ్రమయిన వస్త్రములను గట్టనిచ్చుట, దేహపరిశ్రమము తగినంత కలిగించుట, మొదలయిన విషయములలో లగినంతశ్రద్ధ చేసినపక్షమున శిశువులు దృఢదేహులగుటకును దేహము లేదు. అన్యదేశములకింక మనదేశములో శిశువులెక్కువగా పుడుటి దినములలోనే మరణము నొందుచున్నారు. అట్లకాలమృత్యువువారిఁ బడక బ్రదికినవారును తమచుగా దృఢగాఢులు గాక వ్యాధిపీడితులయి చుర్బలశరీరులగుచున్నారు. ఏచికి ముఖ్యకారణము పుడుటిండ్లలో మంచివాయువును చొరపింపకుండుటయే. ఇటువంటి పెద్దపట్టణములలోఁ గోరితవఱకు మంచిపిఠిలోనున్నను నామాస్యముగా నితరస్థలములలో

సూతికాగృహములు మిక్కిలి యిటుకైన చిన్నగములుగా నుండును; వానిలో ధారాళముగా గానివచ్చుటకు చాలివన్ని గవాక్షములే యుండవు; ఉష్ణతలుపులనైనను తెలివి యుంచక ముసలమ్మలు మూసివేయుదురు, చూడ వచ్చినయమ్మలక్కలాచీకటిగదిలో గుంపుగుంపులుగా మూగియున్న గాలినిసహితము చెఱువుకును, ఆసయి పింపట్లు పెట్టుదురు. ఇట్లు శుద్ధవాముపుసకు గర్భశక్తువు లిన్ని యొక్కచోటఁ గూనినప్పు డావృసూతికాగృహములలోని మాతాశిశువులు బిల్లికి బయలుబడుట వింతగాని మఱియొకవిధ మగుట వింతగాను. మగ్గంధయుక్తయువ యాగదిలో శిశువు గతిమిటు సంభవించినా నిజమయిన కారణమును కనుఁగొనలేక నొసటివ్రాతె యుల్లున్నదనియు, ఆయువులేదనియు, పూర్వజన్మ సాపథ్యమనియు, ఎన్నెమ్మనెత్తికొట్టినదనియు, కల్పితకారణములకు జెప్పికొని మనస్సచూఢాసము చేసికొందురు. మగ్గంధము చేత గమలలో పుట్టెను పేకపురుగులను ఎన్నెమ్మలని చెప్పదురు. తల్లులు విద్యావతులయినఁగాని యీయవర్గ మెట్లు తొలఁగును? విద్యచేరనివారు ముచితల్లులెట్లగుదురు? ముచితల్లులు లేక దేశ మెట్లభివృద్ధి చెందును? దేశాభివృద్ధి కేమి కాలమునని యొకరు ప్రశ్నవేయఁగా, ముచితల్లులు కావలెనని పూర్వము నపోలి యొక దక్కవర్తి యుత్తిరము చెప్పెనట! విద్యావతులు గాని మూఢ మాతలు తమబిడ్డలకు విలువబట్టలను దొమగఁ జూతురు గాని విమల వస్త్రములను తొమగఁజూడరు; బయలుదేరిన పయిని పిట్టలు పాటునని గమలలో మూసిపెట్టఁజూతురుగాని బిడ్డలను ముచిగాలిలో ద్రిప్పఁజూడరు; ఆఱవనెలనన్న ప్రాశము చేయింపఁజూతురుగాని పాలుత్రాగింపఁజూడరు. శిశువులకు రెండుసంవత్సరములు దాటువఱకును ద్వైవపదార్థము లఱుగునుగాని అన్నము మొదలయిన ఘనపదార్థములు జీర్ణ

I. 61

ఇది లోకమునందు చూడఁగలిగినదే

ములు కావు. ఆజీవకాలనే యన్నప్రాశనము చేసి ఓప్పు ముద్దులు బలవంతముగా మింగిండుటయే కాక తల్లి భోజనము చేయునప్పుడు తల్లి యొద్దను తండ్రిభోజనము చేయునప్పుడు తండ్రియొద్దను తాముతిన నదియెల్ల మింగఁ జెట్టుచు వచ్చినచో తిన్నది యఱిగించుకొలేని శిశువు లెట్లు దుర్బలులు కాకుండ నేర్తురు? ఇట్లు శిశువులు దుర్బలులగుచున్నను విచారము నొందిక విద్యావిహీన లై మానినులు తమకువలెనే తమ బిడ్డలకును దేహములనిండ నాభరణముల నుంచఁ జూతురు. దేహమున కారోగ్యమే యమూల్యాలంకారము గాని లోహపుతొడవు లలంకారములు గావు మూఢుర్రాదుర్మాత్రమే తమనగలను జూచుకొని విశ్వము మఱివి గర్వపడుదురు. ఈవిషయమున మీ కొక్కచిన్నకథ చెప్పెదను. ఇటలీదేశమునందు “కార్మీలియా” అనుపేరు గలయొక యుత్తమమాత యుండెను. ఆమెను జూచుటకయి యొక పృథువుభార్య యొకనాఁ డామెయింటికిఁ బోయి తన నగలు జూచుకొని సంతోషించుచు గర్వముతో “ఏవీ? నీనగలు నాకు చూపుము” అని యడిగెను. “ఒకనిమిషము తాళుము. చూపెదను.” అని పలికి, బడినుండి రాఁగానే దృఢసుందరగాత్రు లయిన తనయిరువురు బిడ్డలను గొనివచ్చి యామెముందు నిలిపి “ఇవిగో! నాయమూల్యాలంకారములు చూడుము.” అని చూపెను. ఆపృథుభార్య తన యవివేకమునకు సిగ్గుపడి యింటికిఁబోయెను ఈదేశము నందలి సుందరీమతల్లు లయిన తల్లులెల్ల తా మిటువంటిమమూల్య భరణములను లోకమునకుఁ బాపఁ బ్రయత్నింతురు గాక!

ఈవఱకును బిడ్డల నారోగ్యవంతులనుగాఁ జేయవలసిన పృథమ ధర్మములను గూర్చి కొంతచెప్పితిని. ఇంక వారిని సద్వర్తనము గల వారినిగాఁ జేయవలసిన రెండవ మాతృధర్మమునుగూర్చి కొంత

ముచ్చటించెనను. వసునచుబట్టి దీనిని రెండవ ధర్మముచుగా. జెప్పినను గుణగౌరవమునుబట్టి యిదియే శ్రవమధర్మమని చెప్పవచ్చునను తల్లులు నడచినట్లు పిల్లలు నడుతురు. తల్లినిజూచి పిల్లను గైకొనవచ్చునన్నసామెత టూ రందఱుచు విన్నదే కదా? కాబట్టి పిల్లలను సద్వర్తనము గలవారినిగాఁ జేయుటకు ముందుగా తల్లులు తాము సద్వర్తనము కలవారు కావలెను. తల్లి శాంతస్వభావయు, -మృదుభాషిణియు, సత్యవ్రతయు, అయినయెడల బిడ్డలు నట్లయగుదురు. అట్లుగాక యామె శోషణీయము, పరుషభాషిణియు, అసత్యవాదినియు, అయినచో బిడ్డలు సహిత మట్టివారే యగుదురు. తల్లి యొక్కదివవర్తనమే బిడ్డలకు దినపాఠముగా నుండును. ఉపాధ్యాయులు నూరుగురి కంటెచు నొక్కసన్నాత యెక్కువ విలువ చేయుచు. తల్లియజ్ఞానము వలనను దుర్వర్తనమువలనను పాడయిపొవుతుని వేపు పుషాధ్యాయులయినను బొగుబఱుపఁ జాలరు. తల్లిదురాగ్రహము కలది యయిన బిడ్డలు కోపిష్టులగుదురు; తల్లి దుర్భాషామహుని యైన బిడ్డలు తిట్టుబోతులగుదురు; తల్లి కల్లలమారి యయిన బిడ్డలు కల్లరులగుదురు; ఇవి యని యని వేఱుగ జెప్పనేల? తల్లులయందే యేమవలక్షణములుండనో బిడ్డల కాయావలక్షణములు పట్టువడును. కాబట్టి బిడ్డల మేలుగోరుమాత లందఱుచు స్వప్రవర్తనవిషయమున మిగుల జాగరూకురాండ్రయి యుండవలెను.

జనని తన శిశువునకు సేర్పవలసిన మొదటి సుగుణము విధేయత. విధేయతలేనిచో నితరసుగుణములు పట్టుపడవు. శిశువులు ప్రతివిషయములోను తల్లి మాజ్ఞకుపరమవిధేయులయి నడుచుకొను నట్లు చేయవలెను. తమ మనసువచ్చునట్లు చేయఁగూడదనియు, తామెప్పుడును తల్లిదండ్రులకు లోబడి వారు చెప్పినట్లు చేయవలయు

స్వలియు, బిడ్డలు గ్రహించుచున్న చేతువలెను. ఆలోచన లేనివిడ్డ లోక
యొడ తల్లి చెప్పినట్లు చేయక తరుచుచున్నచున్న చేయఁజూతురు.
ఇట్టి సమయములయందు పిల్లలపాతము గెలుకనియ్యక, ఆచర్యక
మయినచో దుడిచివేయెనను జనని తన యాజ్ఞాప్రకారముగా వారు
నడుచునట్లు చేయవలెను. ఒకసారి వారిమాట నాగనిచ్చినవక్షమున
పిల్లలు తల్లులమాట వినక తిరుగఁబాటు చేయుచుందురు. తమమాట
నాగదని పిల్లలోకసారి దృఢముగా తెలిసికొన్నయెడల తమవార వా
రెన్నడును తల్లివంపుల యాజ్ఞను మీఱక విధేయు లయి వర్తింతురు.
కొండలు తల్లులు బిడ్డలు తమమాట విన రనిచెప్పుదురు. అట్లయి
నచో నది స్వయంకృతాపరాధమే కాని వేరు కాదు. తల్లిశిశువుల
కొకయాజ్ఞ యిచ్చునప్పుడు వా రది చేయఁ దగినదియు, చేయక
నిరాకరించినప్పుడు తాను వారిచేత చేయింప నిశ్చయముగా తలఁచు
కొన్నదియు, అయినయాజ్ఞ నే యియ్యవలయును. వా రది చేయనిచో
ను పేక్షించి యూరకుండఁ దలఁచుకొన్నయాజ్ఞ నప్పుడువియ్యఁగూడదు.
ఒకసారి చేయఁగూడ దన్నవని వా రప్పుడు మానివేసి మఱియొక
సారి చేసినను తల్లి యుపేక్షించి యూరకుండ గూడదు. అట్లూర
కుండుటకంటె నవిధేయతను నేర్పుటకు బలవత్తర మునమార్గము
లేదు. ఇట్టి యుపేక్షామూలమున నలవాటు పడినకార్యమును మాన్పు
టకు తరువాత బతిమాలుకొనుట గాని బెదిరించుట గాని పనిచేయదు.
ఇచ్చినయాజ్ఞను బిడ్డలు వెంటనే చేయనట్లు చేయవలెను. ఎందుచేత
చేయవలె నని వారి నడుగనియ్యఁ గూడదు; ఆయాజ్ఞను చెల్లించు
టకు వారిని భయపెట్టుటగాని లంచమిచ్చుటగాని కూడదు; వారు
తన్నే లక్ష్యము చేయనట్లు చేయవలెనుగాని, చేయకపోయినచో
నాయనతో జెప్పి కొట్టించిన ననఁగూడదు. బిడ్డలు తల్లివంపుల

కిద్దరకును సమానముగానే విధేయులు కావలెను. ఈవిధేయతను తల్లి శైశవమునుండియు నేర్పవలెనుగాని తరువాత చేర్చుట సాధ్యము కాదు. కిడ్డలకు విధేయత సభ్యాసము చేయించినచో సమస్తనుగుణములను సులభముగా నేర్పవచ్చును.

ఉత్తమురా లయినమాత తా ససత్వము నెప్పుడును పలుక కుండవలెను లోకములో ససత్వమును మించిన పాపకార్యము వేటొకటి లేదు తల్లి యెప్పుడును నిడ్డలను సత్వము పలుకునట్లు ప్రోత్సహింపవలెను. అమెరికాఖండములోని “ యూనైటెడ్ స్టేట్స్ ల్యు” నకు మహావిప్లవముచేసి మహాస్వతస్థితిని బొందినజాత్యైవాసింగ్ సమనాథిఁడు పసివాఁడుగా నున్నప్పు డతని కొకగు పోట కిత్తని బహుమానము చేసిరి. ఆబాలుఁడు కత్తిదొరకిం దన్ననంభో! మముచేత తోటచొచ్చి చెట్లకొమ్మలను నరికుడు, తనతండ్రిప్రాణ పదముగా వెండుకొనుచుండిన యొకపూలమొక్కను మొదలుట నరికివేసెను. తండ్రి నుఱునాఁడు వాడుకచొప్పున తోటకుఁ బోయి చూచునప్పటికి తనస్త్రియ మైనచెట్టు ఖండింపఁబడి చచ్చి పడి యుండెను. అది చూచి యాతఁడు ఖిన్నుఁ డయి యాపని తన తోటవారి ద్రవ్వరో చేసియుండు రనివారిమీద కోపపడుచుండెను. అసమయమునందు కత్తి చేరిఁ బట్టుకొని యాబాలు డక్కడకు వచ్చెను. “ఈచెట్టెవ్వరు నరికినారో యెఱుఁగునువా?” అని యతఁడు కుమారుని నడిగెను. ఆబాలుఁడు క్షణ మూరకుండి తండ్రితోపమును జూచియు భయపడక “నానోటిమండి మసత్వము రాదు. నేనే నరికి తిని.” అని నిశ్చరముగా పలికెను. అప్పుడు తండ్రి మొదలనే కోపమును శాంతి పఱుచుకొని “మెడిపూవులుచు బుగాయపండ్లును గల వేయిచెట్లకంటెను సత్వ మొక్కవ విలువ గలది” అని పలుకుదుఁ

బోయి కుమారుని కాగిలిమకొనెను. ఆబాలుని తల్లియు నుగుణ సంపదముందు తండ్రికి తీసిపోవునది కాదు. తండ్రి బాల్యముననే లోకాంతరగతుఁడు కాఁగా తల్లియొక్క శిశువలననే యాబాలుఁడు మహనీయుఁడయి మహాస్వతంత్రుఁడగుచున్నది చరిత్రకారులు వ్రాసి యున్నారు. ఇట్టితల్లిదండ్రుల నేమిట కలిగివచ్చునని దేశ మున్నత స్థితికి వచ్చును! బాలుఁడు తాను జేసిన తప్పినము కొప్పుకొని పని తాపపడినచో దండిపక తుఁకుచు సత్యమును ప్రోత్సహింపఁజేయువలెను. విద్యావిఠిమఱు డ్రయిన యచివేళులు కొందఱు తాము కల్లలాడి బిడ్డలకు కల్లులు నేర్పుదురు. బిడ్డలు తల్లి చేసినప్పుడు కప్పిపుచ్చఁజూచుట, వారి తప్పులను మఱుఁగునటులఁ జూచుట నేరము చేయు నట్టితండ్రితోఁ జెప్పఁడని బోధింపుట, వారినే నొక కార్యమును జేయించుట కయి యసత్యములు పలుకుట, ఇవి బిడ్డలకు బాగులు నేర్పకుమార్గములు. ఇటువంటివినికి మాలినప్రేమవలనన, బుజ్జగింపలఁలనను, బిడ్డలు పాడగుదురు. ఇట్టి తల్లి బిడ్డలకు శత్రువుగాని ప్రేమ చూపునది కాదు. తప్పు చేసినప్పుడు దండించుటయే బిడ్డలయెడలఁ జూపవలసిన నిజ మయినప్రేమము; అదియే వారికి శ్రేయస్కరము. మంచు మింగించుట కయి చేదు ముందు తీయమందని బొంకి యొకిసారి వంచించఁగలిగినను, బిడ్డఁడు తోడనే సత్యమును చెలిసికొని తల్లిమాటయెడ గౌరవము జెసినవాఁడయి నిజము చెప్పినను నమ్మకుండును. శిశువు ముద్దుమును ముట్టఁబోయినప్పుడు వలదని యాజ్ఞాపింపక ముట్టుకొన్నచో బూచి కలుచు నని వంచిచి మాన్పించినచో వంచనమును శీఘ్రముగానే తెలిసికొని తల్లియెడల గౌరవము లేనివాఁడును అనిధేయుఁడును అగును. కాబట్టి యసత్యము లాడియు, వంచించియు, శిశువులచేత పని చేయించుటకు

తల్లు తప్పుకును బ్రతుక్కిరిపరాదు. లంచములు చని చూపియు
వెప్పినపనిని చేయునట్లు బిడ్డలకొడబడుపరాను. ఒకపని చేయుట
కయి యొకసారి ఐండ్లో భక్త్యమో యిద్దినయెడల సుచిరుగివవా
రయి యేపని చేయవలసి వచ్చినను లంచ ముకుదు, ఇన్యునిచో
చేయక నిరాకరించి యేడ్చుచు, అవిధేయత కలవాటు పడుదురు

కొండలు మూఢవనితలు తమబిడ్డలుతప్పు చేసినప్పుడు ముద్దుచే
దుడిపక నప్పుచు నూకుందురు; కొందఱు అతిప్రేమచేత బిడ్డలను
యధేచ్ఛుముగా నడవనిచ్చి వారితప్పినములనే గ్రహింపజారు;
కొండలు గ్రహించిను, అవి చిన్నతనపుచేట్టలని పలుకుదు నుపే
క్షించి తప్పు చేసినవారినే నిందింతురు. ఇట్టివా రిందఱునుదయముపేక్ష
వలన బిడ్డలు చెడిపోయి పెద్దవారయి దుష్టులయినప్పు డాఫలము
ననుభవించుచు ననుతాపపడవలసినవా రగుదురు. అనేకులు తమ
బిడ్డలు చక్కనివా రయినప్పుడును, దుర్బలులయినప్పుడును, పలు
వురు పుట్టి చచ్చినప్పుడును, ఏకపుత్రుఁ డయినప్పుడును, గారాబము
చేత నిట్టియుపేక్ష చేయుదురు. కొందఱు తీటిని స్వల్పాశయు లను
కొన్నను, వానివలన గలుగుచేసుకూత్రము స్వల్పము కాను ఇట్టి
స్వల్పాశయులే యభ్యాసములయి కాలక్రమమున పెరిగి దుర్బుత్తికి
దింపును. కాబట్టి స్వల్పాశయులలోనసొంతము జాగరూకత వహించి
తప్పెంత చిన్నది యైనను ప్రార్థనయుతోనే చూస్తూ బ్రతుక్కింప
వలెను.

తప్పెప్పుడు చేసినను, ఎంత చిన్నతప్పుయినను, తగినశిక్ష
చేయవలెను. చేసినశిక్ష కఠిన మునదిగా నుండక యపరాధనివార
ణమునకుఁ జాలినంత యల్ప మయినదిగా నుండవలెను. ఒకసారి బిడ్డ
నొక కోపదృష్టితో చూచుటయే చాలి యుండును; ఒకప్పు డొక

చిన్నమాటయే చాలి యుండును ; ఒకమాటు కొంచెము మందలింపు
 చాలి యుండును ; ఒకసమయమున నొకత్తి చాలి యుండును ;
 వీనిలో వేనివలనను బ్రయోజనము లేక శిశువు చేసిన నేరమునే మరలఁ
 జేసినప్పుడు చూత్రమే యొక డెబ్బ కావలసి యుండును. చేసిన నేరము
 బుద్ధిపూర్వము గాక ప్రచూదజనిత మునునక్షమున దండెవనే
 కూడదు. బిడ్డలస్వభావముచుట్టికూడ దండనము వేఱు నేఱువిధముగా
 నుండవలెను. సాధుస్వభావము గలవారికి మంచిమాటలే చాలును ;
 దుష్టస్వభావము గలవారికి కొంచెము కరుణముగా ప్రవర్తింపవలసి
 యుండును. నేరముల స్వభావముచుట్టియు దండనము మాఱుచుండ
 వలెను. బుద్ధితో నోడననిఁ గొట్టినయెడలఁ బొత్తిని లాగుకొనుటయే
 శిక్ష ; అజాగ్రత్తవలన నొకవస్తువును పోగొట్టుకొన్నయెడల, మరల
 దానిని కొని యిచ్చుకుండుటయే శిక్ష ; ఇంకొకరివస్తువును పాడు
 చేసినయెడల, వానివస్తువు నొసన కిప్పించుటయే శిక్ష ; పిల్లలొం
 డొరులతో కలహమాడినయెడల, మరలఁ గలసి యాక్షకోకుండ
 దూరముగా తొలఁగించుటయే శిక్ష అతిక్రూరతవలనను, అతిక్రూ
 రువలననుకూడ బిడ్డలు చెడుమరు గాన దండెంచుటలోను దయ
 చూపుటలోను హద్దు మీఱకుండవలెను. బిడ్డలను పలుమాఱు
 దూషించుచుండను గూడదు ; భూషించుచుండను గూడదు. ప్రతి
 స్వల్పవిషమమునకును తిట్లుచున్న మెచ్చుకొను చున్నను వానివిరువ
 తగ్గిపోవును. అట్లని బిడ్డలెంతటి శ్లాఘాస్పాత మునుపవి చేసినను
 మెచ్చుకొనఁగూడదని నాయభిప్రాయము కాదు. బిడ్డ లేదెయ్యెను
 మెచ్చఁ దగినవిశేష కార్యమును జేసినప్పుడు చూత్రమే విశేషాదరమును
 జూపి శ్లాఘించవలెను. అటువంటివలన మునులగో జనని యొక్కసారి
 కౌగిలించుకొన్నను ముద్దు పెట్టుకొన్నను సత్కార్యచరణము దది

బిడ్డల కెంతో యుత్సాహకరముగాను సంతోషదాయకముగాను ఉండును. ఒకను ప్రసిద్ధుఁ డయినచిత్రకారుఁడు తనతల్లిముద్దే తన్నంత వానిఁగాఁ జేసెనని వ్యాపి యున్నాఁడు. చదువు మొదలయినవాని యందు విశేషపరిశ్రమమును చాతుర్యమును జూపినపక్షమున బిడ్డలకు బొమ్మలు పుస్తకములు మొదలయినవి బహుమానము చేయుట మంచిదిగాని మధురాహారములు, ఫలములు, రొక్కము, ఇచ్చట యంత నుంచిది కాదు. లడ్డువలు మొదలయినవి తఱచుచుగా నిచ్చుచు వచ్చినచో బిడ్డలు తిండిపోతు లగుటయేకాక యారోగ్యహీనులునహిత మగుదురు.

ఎవ్వరియందును బక్షపాతము చూపక యందఱిని సమాన ముగాఁ జూచుచు తల్లి బిడ్డలకు న్యాయవర్తనము నేర్పవలెను. తను వస్తువు లితరులు తీసికొన్నప్పుడు తను కెంతమఱియు కలుగునో యట్లే యితరులవస్తువులు తాము తీసికొన్నప్పుడు వారికిని నంతమఱియు కలుగునని బోధించి బిడ్డ లితరులవస్తువుల కాసింపకుండునట్లు చేయ వలయును. బిడ్డ లొండొరుల పై దయచూపునట్లును, స్వప్రయోజన పరత్వమును విడుచునట్లును జేసి శైశవమునందే పరోపకారబుద్ధిని బుట్టింపవలెను.

మూఢి స్త్రీలలోఁ గలదుర్గుణ మొక్కటి యీసందర్భమునఁ జెప్పవలసి యున్నది. కొందఱు వేమకకొఱకు బిడ్డలకు తిట్లు నేర్పి, వారిచే ఇతరులను డిట్టించి యానందింతురు. ఇది యెంతయు దూష్య మయిన పని. బిడ్డలకు అమ్మను తిట్లు, నాయనను కొట్టు, అని బుద్ధులు నేర్పు తండ్రియు తల్లియు తాము వహించిన యాపవిత్ర నామముల కగౌరవము తెచ్చువారని వేత చెప్పవలయునా? యోగ్య

లయిన తల్లిదండ్రు లెప్పుడును మోటుమాట తమనోట వెడలనియ్య రాదు; నోటినుండి పరుషోక్తి వెడలినచో బిడ్డలను మందలించుచు ఒండొరులను తిట్టుకొనకుండునట్లు చెయుచు, వా రాటలయందు సహితము న్ముదుర్వము తప్పినమాట లాడుకొనకుండునట్లు చేయువలెను.

తనబిడ్డలను జ్ఞానవంతులనుగాఁ జేయుట తల్లియొక్క మూడవ ధర్మము. తల్లి విద్యావతియైనఁ గాని బిడ్డలను విద్యావంతులనుగాఁ జేయఁజాలనుగదా. మంచితల్లి బిడ్డల కుగ్గుపాలనుండియు సమస్తవిషయములలోను జ్ఞానమును గఱపుచుండును. బిడ్డల శ్రేయస్సు నోరిన తల్లి యీశ్వరభక్తియు పాపభీతియు మొదటినుండియు వారికిఁ గలిగించుచుండును. బిడ్డలను చమబాలతోఁ గూడ భగవద్గుణామృతమును త్రాగింపవలె నని యొకానొకరు వ్రాసియున్నారు. బాలురకు విద్య కూడ దనువారు లేక పోయినను బాలికలకు విశేషవిద్య యక్కఱ లేదనువా రిప్పటికిని విద్యాధికులలోనే కొందఱుండందుఁ గానఁబడుచున్నారు. విద్యాగంధము లేనివారికిఁ బుట్టి వారిచేఁ బెంపఁబడిన వారి కెంత చదువుకొన్నను చిన్ననాటివాసన బొత్తిగా పోనేరదు. పురుషులకు వలెనే స్త్రీలకును విద్య సర్వశుభస్రద మనుట నిర్వివాదాంశము గనుక స్త్రీలకు విద్య యావశ్యకమని యిచ్చటఁ జర్చింపవలసిన పనిలేదు. బాలురకువలెనే బాలికలకును విద్య సమానముగాఁ జెప్పింపవలెను. బాలునికి విద్య నేర్చుటవలన విద్యాసంపన్నుఁ డొక్కఁడే కలుగుననియు బాలికకు విద్యనేర్చుటవలన విద్యాసంపన్ను మైన కుటుంబము కలుగు ననియు నొక బుద్ధిమంతుఁడు నుడివియున్నాఁడు. ఒకవిధమునఁ బూడఁగా పురుషులవిద్యకంటె స్త్రీల విద్యయే యెక్కువ యుపయోగకర మునట్లు కనఁబడుచున్నది.

విద్యాభావములవలన నే మనలోని స్త్రీ లిప్పుడు శిశువులను చక్కగా పెంచజాలకయు, సమయానుగుణముగా భర్తలకు హితము చెప్ప నేరకయు. నద్విషయములయందు కాలము పుచ్చు జేతఁగాకయు, జగడములతోను పరదోషకథలతోను పనికిమాలిన యుపవాసముల తోను, శోములతోను, వ్రతములతోను, మూఢవిశ్వాసములతోను కాలము గడపుచున్నారని తెలిసికవారు చెప్పుచున్నారు. స్త్రీలు విద్యావతు లయినచో నిట్టి దోషములన్నియు తొలగి దేశము బాగు పడుననుటకు సందేహము లేదు.-

గృహమునకు తల్లియే రాణియనియు, అందుచేత నామె సాధ్యమైనంత యధిక విద్యావతిగా నుండవలె ననియు, ఈవఱకే చెప్పి యున్నాను. లోకములో నధిక విద్యావతు లైనతల్లిలునూత్రమే యుత్తమమూత లగుదురు. విద్యాగంధము లేనిమూఢురా లెట్లు గృహమునకు రాణియై కుటుంబపరిపాలనము చేయఁగలుగును? శిశు పరిపాలనము పృజాపరిపాలనమునకంటె సులభమయినపని కాదు. తల్లి శిశువులయొక్క గుణశక్తిసామర్థ్యములను గ్రహించి, వారిలో నేది పృబలమో యేది దుర్బలమో, వారి యాధిక్యము లేవో న్యూనత లేవో, వారి కేవిషయమున సాయము కావలెనో యేవిషయమున అసహాయకార్యనిర్వాహకశక్తిగలదో, తెలిసి తగినట్లు నడపుట విద్యావతికిఁగాక యితరులకు సాధ్యమగునా? సన్నాత సాధుస్వభావము కల దయ్యను దృఢచిత్తత కలదిగా నుండవలెను; వాగ్మాధుర్యమును మృదువర్తనమును దయార్ద్ర హృదయమును గలదయి బిడ్డలమనస్సులను దనవంక కాకర్షింప శక్తికలదిగా నుండవలెను; ధర్మమును పరిగా గ్రహించి యొప్పుతో ననుసరించునదిగా నుండవలెను; తా

నెప్పుడు లోబడవలెనో యెప్పుడు వ్రతిఘటించ వలెనో, ఎప్పుడు పట్టు విడువవలెనో యెప్పుడు విడిచిపెట్టవలెనో యెఱిగిన దయి తాను నేర్చుట లోను నేర్చుకొనుటలోను శ్రద్ధకల దయి యుండవలెను; త్వరపడక కార్యాంశమును చక్కగా నాలోచింపఁ గలదిగాను, నునిశ్చిత మయిన కార్యమును యుక్తసమయమున నేర్పుతో నడుపఁ గలదిగాను, కోపము నడచుకొని నిశ్చలచిత్త కాఁ గలదిగాను, ఉండవలెను; బిడ్డల యాటలలో తానును శ్రద్ధ చూపుచు, ఆటలలోనే వినోదకరముగా పాటును నేర్పచు, పాటును వారికి హృదయాకర్షకముగాఁ జేయ వలెను; కసిరక బిడ్డలు చెప్పినదానినెల్ల సత్యాదరముతో విని తగిన యాలోచన చెప్పుచు, వారిని మంచికిఁ బోత్సహింపఁజూచుచు, పరోప కార బుద్ధికలవా రగునట్లు చేయవలెను; తన ముందట బిడ్డలు తమ మనస్సులను స్వేచ్ఛముగా విప్పి చెప్పునట్లు దయతో వర్తించి వారి విశ్వాసమునకు పాత్రురాలు కావలెను, బిడ్డలు తనయందు పరిపూర్ణ విశ్వాస ముంచునట్లు నేర్పి, తాను వారివిశ్వాసమున కర్హురాలగు నట్లుగా వర్తింపవలెను; సమస్త విషయములలోను బిడ్డల గౌరవమును వలెనే వారియనురాగమును సమాకర్షింపవలెను; అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా బిడ్డలయందు దవ్యాజప్రేమను జూపుచుండవలెను. ప్రియయే సమస్తమును పవిత్రము చేసి, సమస్త విషయములలోను విజయము కలిగించునది. తల్లియొక్క ప్రియమే పిల్లలను నదా సుఖ వంతులనుగాఁ జేయునది.

GRACE DARLING.

గ్రేస్ డార్లింగు కన్య.

తీవ్రభంజనము క్రూరముగా వీచుచు తరంగములు తాళ
 ప్రమాణములుగా లేచుచు నల్లనిల్లాలముగా నున్న సమాద్రమున కంటె
 సద్భిభయంకిర మునునది వేటికిటి యేదియు లోకిములో గను
 పట్టదు. ఊహావాత్యలు విజృంభించి సముద్రతరంగముల నాకాశపథ
 మున కెగయించుచుండఁగా, కాలమేఘములు కాఱుకొమ్మకొని

సూర్యరశ్మి నడచి యుటుములతోను మెటుములతోను సంతత ధారగా జడివాస కురియుచుండగా, దాదాసిర్మితనగరము లనకొప్ప మహానౌకలు సహితము స్వవశములు గాక ప్రచండచూరుతాధీనము లయి పూరిపుడకలవలె మహార్ణవమధ్యమున నిటునటు సంచలించు చుండగా, బాల్యావస్థనుండియు సముద్రయాత్రలనుం దాటితేటి గాలివానల కలవాటువడి యోడలు గడప సమర్థు లయినప్రౌఢ నావికులును సముద్రము పయి నడు గిడి భయపడుచుండగా, అటు వంటిసంక్షోభసమయమునం దల్పవయస్కురా లయిన యొక యబల స్వప్రాణములను సరకుగొనక పరప్రాణరక్షణార్థ మై యొకచిన్నపడ వలో నెక్కి సముద్రసంచారమునకు వెడల సాహసించె ననుట యనే కుల కూహింపను విశ్వసించును రాని యద్భుతకథగాఁ దోఁపవచ్చును. అయినను గ్రేస్ డార్లింగ్ గ నెడుకన్యకామణి యొకతె నిజముగానే యిట్టి ఘనకార్యమును నిర్వహించినది

మన కాథానాయక యైన గ్రేస్ డార్లింగ్ గు 1815 వ సంవత్సరము నవంబరు నెల 24 వ తేదీన జనన ముదినది. ఆమె తండ్రిపేరు విలియమ్ డార్లింగ్ గు. ఆమె యాతని కేడవ బిడ్డ. అతఁ డింగ్లండు దేశములోని నార్త్ బ్రయా మండలమునకు తూర్పువైపున నున్న సముద్రమునందలి ఫారౌ ద్వీపములలో నొకటియైన „లాంగుస్టాన్” ద్వీపమునందుఁ గట్టబడిన దీపగృహమునకు రక్షకుఁడుగా నుండెను. దీనిం జదువువారికిఁ గొందఱికి దీపగృహ మన నేమో తెలిసియుండక పోవచ్చును. సముద్రమునం దోడలు నడపువారికి రేవుస్థలము లేవ్రా, తాము తప్పించుకోని దూరముగాఁ దొలగవలసిన యపాయస్థలము లేవ్రా, తెలుపుట కయి సముద్రతీర పట్టణములయందును ద్వీపములయందును స్తంభములవలె రాతితో మహోన్నతముగా నిర్మించఁ

బడి, శిఖరములయందు సముద్రముపై ని బహుదూరము వఱకును గనఁబడునట్లుగా దీపములుంచుట కయి యద్దపుటిండ్లు కట్టఁబడినగోపురములు దీపగృహములనఁబడును. చెన్నపట్టణము, కాకినాడ మొదలయిన రేవుస్థలములకుఁ బోవఁ దటస్థించినవా రీదీపగృహములను జూచియుండవచ్చును. దీపగృహముయొక్క స్వరూప మీక్రిందిపటమునఁ జూపఁబడి యున్నది.—

ఈఫారన్ దీపములు నిర్మానుష్యము లయినవంధ్యప్రదేశములు; ఇవి శిలామయములై చెట్లుచేములు లేనివిగా నున్నవి. ఈస్రాంతమునందలి సముద్రము మిక్కిలి యపాయకర మయినది. సముద్రమిక్కడ సర్వదా తరంగాకుల మయి, పాటువేళ సంఖ్యయం దిరువదింటి కంటె నెక్కువగా నుండెడు యీదీపముల నడుమను వడిగాఁ జూచుచుండెడి ప్రవాహములు గల దయి, యున్నది. అనేక నౌక

లిచ్చట మునిగిపోవుచు వచ్చినవి. నూటయేబది సంవత్సరములకు మునుపు నలువది ఫిరంగులు గల డచ్చివారియొడ యొక్కటి యీచీపు లలోఁ జిక్కుకొని చావితడనసహితముగా నడు గంటి నశించినది. 1782 వ సంవత్సరమునం దమెరికాఖండమునుండి తిరిగివచ్చుచుండిన వర్తకులయొడ యొక్కటి యిక్కడ ఖండఖండములుగా పగిలిపోయెను. 1823 వ సంవత్సరము జనవరిఫిబ్రవరి నెలలలో నాలుగై దోడ లీసమీ పమున సముద్రముపా లై నవి. ఇట్టి యపాయములను బట్టి యిచ్చట దీప గృహముమిక్కిలిముఖ్యమయి నడయిసందున, వాసికపాలకుఁడు గానుండు వాఁడు సమర్థుఁడునుబుద్ధికుశలతయుజాగరూకతయుఁగలవాఁడును నయి యుండవలసి యుండెను. అట్టియోగ్యత లన్నియుఁ గలవాఁ డగుటచేత విల్లియమ్ డార్లింగు దీనికి రక్షకుఁడుగా నిరుమిపఁబడెను. ఇతఁడు స్వకృత్యనిర్వహణమునందు నిపుణుఁడయి జాగరూకుఁడయి యుండు టయే కాక యవకాశము చేసికొని తనవిడ్డల విద్యాబుద్ధులవిషయాలు నను శ్రద్ధాళువయి పాటుపడుచుండెను. అందుచేత నీతనివిడ్డ లందఱును సామాన్యముగా విద్యావంతులయి యుండిరి. మన కథానాయిక యైన గ్రేస్ డార్లింగు సదా శాంతస్వభావమును ముఖవికాసమును గలవయి మితభాషిణియు పరోపకారశీలయునయి యుండెను ; ఆమె మిక్కిలి సూక్ష్మబుద్ధి గలదయి చక్కగా వ్రాయుటకును చదువుట కును నేర్చినది ; ఆమె యావఱ కెన్నఁడును పడవను నడపుటలో తండ్రికి సాయముచేయ నలవాటు పడి యుండినది కాదు. గృహ కృత్యము లన్నియు నీమెతల్లియే చక్కవెట్టు చుండెడిది. ఇట్లుండఁగా నీమె నాకస్థికముగా లోకప్రసిద్ధురాలినిగాఁ జేసినవృత్తము 1838వ సంవత్సరము సెప్టెంబరునెల యేడనతేదిని జరగుట తటస్థించెను. అప్పటి కామిస్సరయి మిరువదిరెండు సంవత్సరములు.

1888 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరు నెల 8 వ తేది సాయంకాలము 'పోర్ షార్ పైర్' అను ధూమనాక హాల్ నగరమును విడిచి బైలు దేజును. 'జాన్ హంబుల్' అను నతడు 'దానికి నాయకుడుగా నుండును. ఆపొగయోడయును విశేషముగా విలువగల వాణిజ్యపు నరకులును గదులు పుచ్చుకొన్నట్టియు ఇయినున్నట్టియు పధికులును నుండిరి. గదులలో నున్నవా రిరువదియిద్దరును పయినున్నవారు పందొమ్మిండుగును పధికులు నలువది యొక్కరును, ఓడనాయకుడును భార్యయు నిరువురును, నావికులును యంత్రకారులును బొగ్గువేయు వారును గలసి యిరువండుగును, అందఱును జేరి యప్పు డాయోడలో నలువదిముగ్గురుజను లుండిరి. రెండు సంవత్సరముల క్రిందటనే కట్ట బడిన దగుటచేత నోడ కొత్త దేకాని దాని యావిరి నీటిబాసలును యంత్రములునుమాత్రము మంచిస్థితిలో నుండలేదు. గురువారము నాటిరాత్రి యావిరినీటి యినుపబాసలనుండి నీలు కార నారంభించెను. గొట్టములతో నీరెక్కింది యెంతప్రమానపడినను, నీ రండు నిలువలేదు, నాటిరాత్రి 12 గంటలలోపలనే గాలిమధికి మయి సముద్రమెంతో యెత్తునకులేచెను; 12 గంట లగునప్పటి కది గొప్పగాలి వాన యయ్యెను. ఆవిరి నీటిబాసలలోని నీరు కెఱిపోవుచురాగా యంత్రము పనిచేయక నిలిచిపోయి చక్కము లాడుట మానివేళినందున ఓడ కర్ణధారునికి వశము గాక ప్రవాహమును గాలియు నీడ్చినట్లెల్లఁ బోవఁ దొడఁగెను. ఓడలోనుండిన యాత్రికుల యంతరంగములు భయాకులములయినందున నెల్లవారునుదిగ్భ్రమనొంది ప్రాణములమీఁది యాశపడలుకొని గొల్లునగోలపెట్ట మొదలుపెట్టిరి. ధూమనాక గట్టు వంకఁ గొట్టుకొనిపోవుచున్నట్లు పొడకట్టినందున నోడనాయకుడు నునను చదరనీయక ధైర్య మవలంబించి తేరచాప లెత్తించి మర

లింపఁ బనిచేసెనుగాని యాతనికృషి విఫల మయ్యెను. ప్రవాహము దక్షిణపువైపునకు బలముగాఁ బాటుచున్నందున నిరాధార మైనయా యోడ దానిలోఁ బడి కొట్టుకొనిపోయి తుదకు విజిగెడిభంగములలోఁ బడెను. ఫారణాద్వీపములలోని దీపగృహముయొక్క వెలుతు రెదుట స్పష్టముగాఁ గనఁబడు చుండెను. అందుచేతఁ దా మప్పు డున్నస్థల మేదో యెంత యపామకర మైనదో యెల్ల వారికిని దెల్లమయ్యెను. ఓడనాయకుఁ డైన హంబుల్దొర యోడ నాద్వీపములనడిమికి నడవ వలెనని కడప్రయత్న మొకటి చేసి చూచెనుగాని దానివలనను బ్రయోజనము లేకపోయెను, తెల్లవాలుజామున నాలుగుగంటలవేళ భాగ్యహీన మైనయాయోడయొక్కముందుభాగ మొకకొంఠమీఁదఁ దగులుకొనఁగా వెనుకటిభాగ మలలతాఁకున వెనుకకును ముందుకును నూఁగులాడు చుండెను. ఈసమయమునందు స్వస్థయోజనపరు లైన నావికులు కొండ జాత్యరక్షణార్థ మయి యోడకు వ్రేలుగట్టి యున్న పడవ నొకదానిని క్రిందికి దింపి దానిలో నెక్కి తప్పించుకొని తొలఁగి పోయిరి. ఓడను నేర్పుతోనడపి యాపత్సమయమునందు యాత్రికుల ప్రాణములు కాపాడవలసినవా రయిననావికులు తమ్మునమ్మి యాత్ర పెరిగివచ్చిన యనహాయు లగుపథికులను సముద్రమధ్యమున నోటి యోడలో దిగవిడిచి తను దేహములను నిలుపుకొనుట కయి పాటి పోవుట యవమానకరమే యైనను లోకములో నెవరిప్రాణములువారికి తీసి యగుట భావించి వారి నిప్పు డంతగా నిందింపవలసినపని లేదు. వారు పడవను దింపుచుప్పుడు చెవినిబడఁగానే గదిలోనున్న 'రూత్వన్ రివైచ్చ' యను పాంథుఁ డొకఁడు వేవేగఁ లేది వస్త్రములు వేసికొని వచ్చి పెడలిపోవుచున్న యాపడవలో నెట్లో దుమికెను. గదులలో నుండిన పథికులలో బృతికి బయలఁబడినవాఁ డితఁ డొక్కఁడే. అతనిని

జూచి యాతని పినతండ్రియు పినతల్లియు నాతనివెంట బైలు పెడలి వచ్చి పడవలోఁ బడవలెనని దుమికిరిగాని గుఱితప్పినందున నముద్ర) ములోఁ బడి యాతని కన్నులయెదుటనే యథోగతులైరి! ఓడలోఁ బయినున్న పాంథులయొక్క దురవస్థ యిట్టి దట్టదని వర్ణించుటకు భాష చాలదు. స్త్రీలయొక్కయుశిశువులయొక్కయు రోదనములును ప్రార్థనములును భంగములయొక్కయు ప్రభంజనముల యొక్కయు ధ్వనులతోఁ గలిసి మిన్ను ముట్టుచుండెను. ఇటువంటి వ్యాకులనమయములో మహాతరంగ మొకటివచ్చి యమాంతముగా నోడనంతను బైకెత్తి యాకొండమీఁద నురువడితోఁ గూలవేసెను. ఆడెబ్బతో నోడ నడిమికి రెండువృక్కలు కాఁగా వెనుకటిభాగము విశేషజనముతో మునిగి యడుగంటి యదృశ్య మయ్యెను. గదులన్నియు నీభాగములోనే యుండెను. ఓడనాయకుఁడును భార్యయు నిండే యుండి మడిసిరి.

చావకొయ్యలును యంత్రములును చక్కములును గల ముందు భాగ మింకను కొండలలో చిక్కుకొని నిలిచియుండెను. ఈహతశేష పోతము నంటివేట్టుకొని నిరాశు లయిన జీవులు తొమ్మిందుగురు ప్రాణములు చిక్కఁబట్టుకొని నిలిచియుండిరి. వీరిలో నైదుగురు పాంథులు, నలుగురు నావికులు. ఆపాంథబృందములో సారా డాసన్ లను పేరుగల నుండరియు నొకతె యుండెను. ఆమె తన యిరువురు బిడ్డలను రెండుచేతులలోను బట్టుకొని తొమ్మున కదుముకొని యుండెను. సాయము వచ్చునప్పటి కామె దేహములో ప్రాణము గాలిలోని దీపమువలె సంచలించుచు నిలిచియుండెను గాని చేతులలోని బిడ్డ లిరువురును శవములై బిడ్డ బిగిసికొని యుండిరి. బొందిలో

ప్రాణమున్నంతవఱి కాశ వదలిపోదు గనుక, ఆపన్ను లైన యాతొమ్మండును నాత్మరక్షణాశ నూతగొని ప్రాణము లఱచేతఁ బట్టుకొనియుండిరి. పయి నింకను ప్రచండవాయువులు వీచుచుండినను, గాలివాన కొంత తగ్గిన ట్లుండెను; సముద్రముమాత్రము భయంకర మయి యింకను మహోన్నతముగా లేచుచునే యుండెను. ఇంతలో ప్రభాతమయి నలువంకలు కనఁబడనారంభింపఁగా, ఏదిక్కునుండియు సాయమువచ్చుట యసాధ్యమని తోచినందున మందభాగ్యులైన యాహతశేషుల కావఱకున్న యల్పాశ క్షీణించి యడగంటఁ జొచ్చెను. అయినను వా రెప్పుడును నెదురుచూడఁ జాలని యొకదిక్కునుండి వారి కప్పుడు సాయము రా సంసిద్ధమై యుండెను. ముఖ్యముగా నొక బీదబాలికయొక్క నిరుపమానధైర్యసాహసములచేత వారికి మర తోపద్రవమునుండి విముక్తి గలుగవలసినట్లుగా నేర్పడియుండెను. విపన్ను లైనయాపాంధులయొక్క యార్తనాదములు తెల్లవాఱు జామున గ్రేన్ డాల్లింగుకన్యయొక్కచేవిని బడఁగా నామె మెటనే పోయి తండ్రిని మెలుకొలిపెను. అయినను గాఢాంధకార బంధురము గా నుండినయాసమయ మేవిధమైన తోడ్పాటు చేయుటకును ససాధ్య మైనదిగా నుండెను. కాఁబట్టి వారు కొంతసేపు వేచియుండి ప్రభాత మగుచున్నప్పు డార్తనాదము వచ్చిన దిక్కునకు చూడ్కి నిగిడించి చూడఁగా, పగిలిపోయిన యోడభాగ మొకటి వారికంటఁ బడెను. వారు భూతదర్పణమును గొని నిపుణముగాఁ బరీక్షింపఁగా వారి కాభగ్ను పోతమునం దింకను బ్రాణములతో నున్నవారు కొందఱున్నట్టు గోచర మయ్యెను. ఇంక వారిని రక్షించుమార్గమెట్లు? గాలి కొంచెము తగ్గిన ట్టున్నను సముద్ర మింకను మహాతరంగాకులమయి యతిభయం కరముగానే యుండెను. ఆదినము మఱింత ప్రోక్షింప తరువాత

పగటిపూట 'స్నెడిల్' అను పెద్దమనుష్యుడయిదు పానుల (75 రూపాయల) నిచ్చెదననిచెప్పి ప్రార్థించి తీరముచుండి కొందఱు చేపలవాండ్రుసాయముపంప సర్వప్రయత్నములుచేసినను, సముద్ర తరంగములను లక్ష్యముచేయక చిన్నగోనెలలో నెక్కి సదా చేపల వలె నీటిలోబడి మునిగి తేలుచుకొట్టుకొనుచుండెడు చేపలవాండ్రు సహిత మెవ్వరును ధనాశ చేత నై నను పడవలలో బోవఁ దెలిప లేనప్పు డప్పటి సముద్రపుస్థితి యెట్లుండెనో యితరు లట్టిపనికిఁ బూను కొనట యెంత ప్రాణాపాయకరమో నులభముగా నూహించి తెలిసి కొనవచ్చును. ఇటువంటి ప్రతిబంధములను మరిగణింపక యిట్టియపాయ సమయమునం దొక చిన్నపడవలో సముద్రముపై వెడల సాహసిం చుట సముద్రయానకుళలు లై సప్రాధనావికులకు సహితము శ్రతిష్ఠా వహమని చెప్పవలసియున్నప్పుడు ముగ్ధ యైన యొక్క యబలయే యట్టిసాహసికకార్యమున కడు గిడినచోఁ జెప్పవలసిన దేమున్నది? సముద్రసంక్షోభమును బట్టి పొగువచేయుటకు మొట్టమొదట డాల్లింగుదొర యిందుక సంశయించె నట గాని తన కొమారి త ముందడు గిడఁ గానే యతఁడును ప్రయాణమునకు సంసిద్ధుడయ్యెను. తల్లియొక్క తోడ్పాటుతో పడవయొకటి నీటిలోనికిఁ ద్రోయఁబడగానే కూతురును దండియు చెఱియొక త్రొడ్డును చేతఁబట్టుకొని దాని లోనికి దుమికిరి. డాల్లింగుకన్య యావితి కెన్నఁడును తెడ్డుచేతఁబూని పడవనడపి యెఱిగినదికా దని చమవరుల కీసందర్భమునఁ దెలుపవలసి యున్నది. ఏది యెట్లున్నను లోపల నెల్లఁ దానయయి యితర చింతల నెల్ల మఱిపించిన యామె యొక్కదృఢమైన యార్తరక్షణపరాయత్త చిత్తమే యామె మృదుహస్తముల కసాధారణబలమును గలిగించి యుద్ధసముద్రముమీఁద పడవను గడపుసామర్థ్యము నొసఁగెను.

వాణ్ణు లెట్లు వేసికొని కర్మశతరంగములతో లేచుచు కృంగుచు పడవ నడపుకొనుచుఁ బోయి యెన్నియోకష్టములు గడచి కొంత సేపటి కెట్లో పగిలినయోడ యున్నకొండను సమీపించిరి. కాని వారి కన్నుల కప్పుడు ముందు గడచిన కష్టము లన్నిటికంటెను గొప్పదైన కష్టమొకటి యనివార్యముగాఁ గానిపించెను. ఓడలోనున్న వారిని రక్షించుటకయి తాముముందుగా కొండమీఁద దిగవలెను; తా మెక్కి వచ్చిన పడవనుపగులకుండ కాపాడవలెను. ఆయలలతొకున కొండకుతగిలిన పక్షమున తమ పడవ ముక్కముక్క లగు ననుట నిశ్చయము. పడవ పగిలిన పక్షమునఁ దా మావిపన్నులను రక్షింప లేకపోవుటయే కాక తామును నందు చిక్కుకొని చిక్కు పడవలసినవా రగుదురు. ఇటువంటి స్థితిలో సపాయకరమును సాహసికము నయినయొక యుపాయముచేత పడవ కొండ దగ్గఱకుఁ బట్టి తండ్రి యందులోనుండి కొండమీఁదికి దుముక్కగానే కూతురు లెట్లువేసి పడవను మహావేగముతో వెనుకకు లోతు నీటిలోనికి నడపి తన నేర్పుచేత పడవ యచ్చట తేలి యాడుచుండు నట్లు చేసెను. ఇట్లు శ్రమపడి తండ్రి బిడ్డ లెంతోకష్టముమీఁద నోడపై నున్న తొమ్మండ్రును తమ పడవలో నెక్కించుకొని సురక్షితముగాఁ గొనివచ్చి వారిని తమ దీపగృహమునఁ జేర్చిరి. డార్లింగుకన్య యావిపన్నుల పాణములను రక్షించుటయం దెంత దయచూపినదో తరువాత సహిత మంతదయనే చూపి మూఁ డహోరాత్రములు సదా వారిని కనిపెట్టుకొనియుండి వానికి గావలసినవానినెల్ల సమకూర్చి, వానిమనోవేదనలను చాలవఱకు శాంతపఱచెను. అదంతయును కొమారితయు నాయాపన్నులయెడలఁ జూపిన యాదర మింతంత యని చెప్పశక్యము కాదు. డార్లింగుకన్య తనవఱపును బిడ్డలను గోలుపోయి విలపించుచున్న డానకదొరసాని

కిచ్చి తా నొకకటికిబల్లమీఁద పరుండెను. తీరమునుండి యాయావ
న్నులను రక్షించుట కయితరువారే వచ్చినపడవలోనివారు కూడ
సముద్రముయొక్క క్రూరమునుబట్టి యచ్చటనే నిలువవలసినవా
రయినందున డాల్లింగు కుటుంబమున కప్పు డతిథు లిరువదిమంది
వఱకు వయిరి.

ఘనకార్యము నెంత తక్కువవంశమువారు చేసినను పృజల
హృదయముల నది యాకర్షింపక మానదు. నిర్జనమై యున్నది మైన
యొకదీవియందున్న దీపగృహమునకు నాయకుఁడుగా నుండినవాఁ
డతత్తమవంశసంజాతుఁడును విత్తోపేతుఁడును నయియుండుట సాధార
ణముగా సంభవించదు, అట్టివాని కూతురు పేరు లేనిపేదది అయి
యుండు నని వేఱుగ జెప్పవలసినపని లేదు. కీర్తిగౌరవములు చేసిన
ఘనకార్యములనుబట్టి వచ్చును గాని పుట్టుకనుబట్టియు స్థితినిబట్టియు
రావు. కాఁబట్టి యెంతవానస్థితియుం దున్నవా రయినను స్వశక్త్యను
సారముగా శ్లాఘ్యకార్యములను నిర్వహింపఁ బ్రయత్నింప వలెను.
డాల్లింగుకన్యయొక్క యీవృత్తాంతము జలచుధ్యమునఁ జేయఁబడిన
దయినను వెంటనే జనచుధ్యమున వ్యాపించెను. ఈమహాకార్యము
నొకటితరువారే నొకటిగా వృత్తాంతపత్రికలెల్లను బ్రకటించి యీ
కన్యకారత్నము యొక్క ధైర్యకాణ్యములను సహస్రముఖముల
శ్లాఘాపూర్వకముగా ఘోషింపఁజొచ్చెను. ధనికు లనక దర్మికులనక
పండితు లనక సామరు లనక వృద్ధు లనక బాలురనక స్త్రీలనక
పురుషు లనక గొప్పవారనక కొలఁదివారనక యెల్లవారి నొళ్ళలోను
గొంతకాలమీమెపేరేయుండెను. ఆమెచుఱుచుట కయి యెల్లవారును
కుతూహలపడుచుండిరి. పలువురు పనికట్టుకొని వచ్చి యామెను సంద

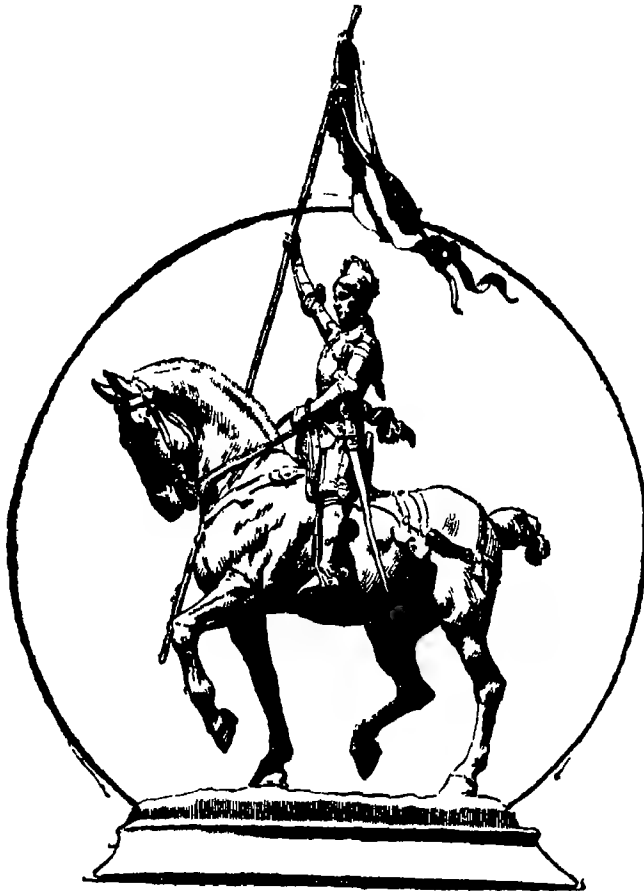
ర్పించి పోవుచువచ్చిరి. ఇట్లా మెనుదర్పింప నపేక్షించినవారు సామాన్య జనులు మాత్రమేకాక పృథువులలోను బలువు రుండిరి. అనేకు లామెను శ్లాఘించుచు లేఖలువ్రాసి సర్వస్థలముల నుండియు ధనాధికములైన బహుచతులను బంపదొడగిరి. నార్తంబరులొడు పృథువును పృథ్వీయు నామెను తండ్రిని తమదుర్గమునకుఁ బిలిపించి యాదరించి యామెకు బంగారు గడియారమును బహుమానమొనర్పిరి. తన్నెవ్వరైనను గొప్పవారు చూడవచ్చినప్పుడామె యాగడియారమునుధరించి సంతోషముతోఁ గూర్చుండుచు వచ్చెడిది. ఇట్లాకొక్కరుగా నంపిన పారితోషికములుగాక యొకసంఘముచేరి యీమె యుపయోగము నిమిత్తమయి చందాల పట్టికను బ్రచురించినప్పుడు 700 పౌనులు (10,500 ల రూపాయలు) చందాలుపడినవి. ఇట్లా మెహంగడ్డ లెల్ల యెడలను మిన్ను ముట్టుచుండినప్పుడు, నాటకసంఘములవా రనేకు లామె చేసినయీఘనకార్యమును నాటకరూపమున రచించి ప్రయోగించుట కుద్యోగించిరి. అట్టి నాటకమును నేత్రోత్సవముగా నెప్పుడు చూతుమాయని జనులును నాట్రప్రపంచుండిరి. నాటకశాలాధికారులు కొందఱు తాము నాటకమును పృథువునునప్పుడు నాటకరంగము నకు వచ్చి కొంచెమునే పొక్కపడవలోఁ గూర్చుండినపక్షమున నంతో సామిచ్చెద మని యీమె రాకను మహోత్సవతతోఁ బృథ్వింపిరి. ఇచ్చెదమన్నవిత్తపు మొత్తము లెంత చిత్రాక్షరకములుగా నున్నను, చేసినప్రార్థన లెంతయవిలంఘనీయములుగాఁ గానఁబడినను, ఆమెస్తోత్రపాఠములయందు దెంతమాత్రమును నిష్టయు లేని దయి మానినీజనాలంకార మైనవినీతిని వహించి వారి పృథ్వల నెల్లను తృణప్రాయముగా నిరాకరించెను. స్వభావము చేతనే యీమె యత్యంతవినమ్రయు లజ్జాశీలయు నయి స్తోత్రప్రయురాలు గాకుండెను.

ఎందఱెన్నివిధముల నామెను స్తుతించుచున్నారో జ్ఞాపించినను, మన న్నయితో గర్వపడుట గాని యాత్మస్తుతి చేసికొనుటగాని తాను జేసిన కార్యము గొప్ప దని భావించుటగాని యామెకు మాత్ర మెప్పుడును నరివడినవిగా నుండలేదు. అనంతర మామె తల్లిదండ్రులతో మూడు సంవత్సరములు సుఖముగా కాలము గడపెను. ఈ కాలములో నెందఱో యామెను వివాహమాడవలె నన్నయిచ్చను దెలిపిరిగాని తల్లిదండ్రులు సజీవులయి యున్నంతవఱకును దాను వారిని విడువనొల్ల నని యామె వారి ప్రార్థనల నన్నిటిని నిరాకరించిెను.

ఈలోకములో మంచివస్తువు చిర కాల ముండ దని పెద్దలు చెప్పుదురు సుకృతీగతాయు వన్నలోకోక్తి మనము పలుమాఱు చిన్నదే గదా. 1841 వ సంవత్సరాంతమున నామెకు క్షయగోగ చిహ్నములు కనబడెను. అని యంతకంతకుప్రబలి తల్లిదండ్రులకును బంధువులకును మిత్రవర్గమునకును మిగుల దుఃఖమును గలిగించెను. ఈమె కెంతటి ఘన వైద్యులచేత నెన్ని చికిత్సలు చేయించినను గుణ మగవడలేదు. మరణ మునకు ముందామె స్వబంధువులనెల్లఁ దనయొద్దకు రప్పించుకొని తన నామస్మృత్యర్థముగా వారి కందఱికి నేదో యొకవస్తు విచ్చెను. ఇట్లు చేసి యామె 1842 వ సంవత్సరము అక్టోబరునెల 20 వ తేదీని బొంబయోనగరమున పరమపదము నొందెను. ఆమెశవమును శ్మశాన మునకుఁ గొనిపోవునప్పుడు తీర్థప్రదవలె లెక్కలేవిజనులు వెంటఁ బోయిరి. ఒకరిజీవితకాల మత్యల్పమైనదే యైనను పరోపకార కార్య పూరిత మయినవత్తమున నదియే దీర్ఘమును సార్థకమును నైనది. ఉపకారశూన్య మైనజీవితము శతసంవత్సరపరిమిత మయిన దయినను అది యత్యల్పమును నిరర్థకము నైనదే. ఈయుత్తమాంగనయొక్క వృత్తాంతమును జదివెడు నుండకు లండఱును నీమెవలె బరార్థపరత్వ శీల లగుటకుఁ బ్రయత్నింతురుగాక !

JOAN OF ARC—MAID OF ORLEANS.

“అర్చియన్సుకన్య” యనబడు జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు.

ఏనూఱునువత్సరములక్రిందట ఫ్రాన్సురాష్ట్రములోని విశేష భాగము ఇంగ్లండు దేశపురాజుల పరిపాలనమునకు లోబడి యుండెను. ఫ్రాన్సులోని యొకభాగ మగు నార్మండీ దేశముయొక్క ప్రభువు విల్లియ మనునతః ఇంగ్లండు దేశముమీఁదికి దండెత్తి విజయము నొంది దానికి రా జయినతరువాత నార్మండీ దేశమును కూడఁ దనయధీనము

లోనే యుంచుకొనెను. తదనంతరము రాజ్యమునకు వచ్చిన యతని
 * సంతతివారు నార్హండిదేశమును తమ ముఖ్యస్థానముగాఁ జేసికొని
 యేదో మిష కల్పించుకొని యుద్ధముల కారంభించి ఘ్రాన్సురాజ్యము
 లోని యితర దేశముల నాక్రమింపఁ జొచ్చిరి. ఘ్రాన్సుదేశపురా
 జయిన యూజవఛార్లెస్ యొక్క కూతు రింగ్లండుదేశపురా జయిన
 యైదవ హెన్రీకి వివాహము చేయఁబడెను. ఆజవఛార్లెస్ ౧౪౨౨వ
 సంవత్సరమునందు మృతుఁడైనప్ప డాతని కుమారుఁ డైన ఛార్లెస్
 దుర్బలుఁడైనందున రాజ్యభార మాతనియల్లుఁ డైనయైకవహేన్రీ
 వహించునట్లేర్పాటు చేయఁబడెను. అయినను హెన్రీఘ్రాన్సుదేశము
 నకు వచ్చి రాజ్యాభిషిక్తుఁడు కాకముందే పరమపదము నొందినందున
 నింగ్లీషువారతనికుమారుఁ డైనయూజవ హెన్రీ యనుబాలుని ఘ్రాన్సు
 దేశమునకుఁ దీసికొని వచ్చి పారీసునగరమునందు పట్టాభిషేకము చేసి
 యతఁడే ఘ్రాన్సుదేశమునకు రాజని ప్రకటించిరి. బాలుఁ డైన
 హెన్రీ స్వయముగా కార్యనిర్వహణము కావించుకొనుటకు సమర్థుఁడు
 కానందున నాతనిపక్షమున బెడ్ ఫోర్డుప్రభువును క్లౌసెన్బరుప్రభువును
 ఘ్రాన్సుదేశసంస్థానములయొక్క రాజకార్యనిర్వహణమును నడుపు
 చుండిరి. ఘ్రాన్సుదేశములోని ప్రభువు లంతశ్చిద్రములచేత దేశాభి
 మానహీనులయి యన్యోన్యద్వేషపరాయణులయి యైకమత్యము
 లేనివారైనను గొండలుమాత్రము స్వదేశాభిమానమును రాజ
 భక్తియు విడువక తమరాష్ట్రమునకు ఛార్లెస్సే న్యాయమైనయత్త
 రాధికారి యని యాతనిపక్ష మవలంబించి యుండిరి. ప్రబలుఁ డైన
 బర్గండిప్రభు వింగ్లీషువారిపక్షమును వహించి యుండినందునను,
 ప్రధానదుర్గములును ముఖ్యపట్టణములును ఇంగ్లీషుసేనలచే నాక్ర
 మింపఁబడి యుండినందునను, ఘ్రాన్సుదేశ మన్యాయకాంత మయి

యింగ్లీషువారిపాలనమునకుఁ జోవునట్లుండెను. అట్టి సంధిగ్గసమయమునం దాకస్మికముగా నొకకాపుకన్య ప్రభుభక్తియుక్తయు దేశాభిమానమాననీయయు నయి బయలువెడలి పరాధీనము కాకుండఁ గాపాడి స్వదేశము నుద్ధరింపఁ గలిగెను. దైర్యశౌర్యభక్తియుక్తురాలయిన యాయుత్తమకన్యయే మనకథానాయిక. ఆమె పేరు జోన్.

జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు ౧౪౧౨వ సంవత్సరమునందు జననమొందెను. ఆమెతండ్రిపేరు జేకన్ ఆర్కు; తల్లి పేరు ఇనబిల్లా. ఈ పేద దంపతులు డోమ్రెమియనుపల్లెయందు వసించు చుండెడివారు. ఈవధూవరులకు జోన్ గాక మఱియొకకొమారితయు ముగ్గురుకుమారులును నుంకిరిగాని యాకొమారిత బాల్యములోనే మృతి నొందెను. భార్యాభర్తలు తమ కున్నదానితోనే సంతృప్తులయి యీశ్వరభక్తియు న్యాయప్రపత్తనమును గలవారయి తమబిడ్డలను మంచిమార్గమునఁ బెంచు చుండిరి. జోన్ చదువుటకును వ్యాయుటకును నేర్పినది కాదు. ఆకాలమునందు మతాచార్యులకుఁ దక్క సాధారణముగాఁ బురుషులకే విద్య లేకుండినప్పుడు బీదబాలికకు విద్య లేకపోవుట వింత గాదు. ఆచిన్నదానికి తల్లి నూనవడుకుటకును కుట్టుటకును నేర్పినది; తండ్రి క్రైస్తవమతిధర్మములను బోధించెను. ఆమె స్వభావముచేతనే మంచి దగుటనుబట్టి బాల్యమునుండియు భగవద్భక్తియు వినియాదిగుణసంపత్తియు దయాద్వైదిత్వవృత్తియుఁ గలదయి సదా పాపపడుటయందెప్పుడును గలదయి యుండెను. ఆమె తిసయీదుబాలికలతోడి యాట పాటలను విడిచి యుపాసనసమయమునందు దేవాలయమునకుఁ బోయి శ్రద్ధతో ధర్మోపదేశములను వినుచు భక్తిపాకవశ్యము నొంది యానందించుచు, పొలములోఁ గలుపుతీయుట వైరుకోయుట మొదలగుపనులలో నున్నప్పుడు సహితము తోడివారిని విడిచి కొందెమునే

పేదో యొక యేకాంతస్థలమునకుఁ బోయి యొంటిగాఁ బ్రార్థనచేసి
వచ్చుచు నుండెడిది. ఆమె సదా లజ్జాశీలము భీరున్వభావయుఁ మిత
భాషిణియు నయి యుండెను. ఆమె కొంత పెద్ద దయునతరువాతసహిత
మింట గృహకృత్యములను చక్కఁబెట్టుచు బయిట గుట్టములను పశు
వులను మేపుచు నశ్వాగోహణము చేసి గుట్టములను నీళ్ళకుఁ గొని
పోవుచు నిరంతరమును పాటు పడుచుండెను. ఆకాలమునందు యుద్ధ
ములమూలమున జనులవిషయమున నడచు చున్న క్రూర్యములను తన
దేశమునకును రాజునకును సంభవించిన యన్యాయములను తఱచుగా
వినుచు వచ్చుటచేత నామె మనస్సునందు పరితాపముచు దేశాభిమాన
మును నుదయించినందున నామె స్వదేశోద్ధారకార్థమయి పలుమాఱు
దేవునిఁ బ్రార్థించుచు వచ్చెను. ఆచింతయే చిత్తమును విడువక నదా
తలపించు చుండుటచేత నామె పదుమూడు పదునాలుగు సంవత్సర
ములస్రాయమప్పుడు దేవదూతలు తన్నావేశించి స్త్రాప్సుదేశమును
పునరుద్ధారణము చేయవలసిన దని తన కాజ్ఞాపించిన ట్లామె స్వప్నాది
దర్శనములను బొందుచు వచ్చెను. అవి యన్నియు నీశ్వరునియజ్ఞలే
యని యాచిన్నది నిశ్చయముగా నమ్మిన దనుట కణమూత్రమును
సంజేహము లేదు.

‘క్రివాంటు’ ‘వెర్మ్యూ’ అను స్థలములమందు జరిగిన యుద్ధ
ములవలన ఛార్లెస్ యొక్కయాశ పూర్ణముగా నిరాశ యయినట్లు కాన
వచ్చెను. ఆనమయమునందే మచకథానాయక యయినయీకాపు
చిన్నది తనకు దేవతాసాక్షాత్కారము లయినట్లు భావించి యానందింప
నారంభించెను. ఒకనాఁ డామె తనతండ్రిపాలములోఁ గూరుచుండి
యుండఁగా నెదుట నొక వెలుగు కానవచ్చి, యందుండి నీవు భక్తు
రాలవుగాను మంచిదానవుగాను నున్నయెడల దేవుడు నీకు మేలు

చేయు' నని పలికిన ఓళ్ళరీరవా కొక్కటి వినవచ్చెను. ఇంకొకసారి యామె పొలములో పశువులను మేపుచుండఁగా వెనుకటివలెనే వెలుఁగొకటి కానవచ్చి యందులోనుండి రెండు దివ్యసుందరవిగ్రహములు „నీవింగ్లీషువారిబంధమునుండి విముక్తికలిగించి ప్రామ్మదేశము నుద్ధరింపవలసి" దని పలికినట్లు భావగోచరమయ్యెను. ఈ రెండును మూఢభక్త్యావేశవిపశురాలయిన యాకన్యయొక్క చిత్తభ్రమలైక మూలకములే. ఈయి యుండవచ్చునుగాని శుద్ధాంతఃకరణయైన యాకన్య కవి సత్యమైనయీశ్వరాదేశములే యయ్యెను. ఈకడపటి దర్శనమువలన హృదయ ముప్పొంగి యప్పడుచు నీరావేశపరవశయయ్యెను. ఆక్షణముననే యామె తా నవివాహిత యయి యావడ్డీవము కన్యగానే యుండునట్లును, దేవాధిదేవుఁ డయినయీశ్వరుఁడు దీనాతిదీన యయిన తన కనుగ్రహించినయాజ్ఞను జెల్లించుటకయి తన జీవమును ధారపోయు నట్లును, కృతప్రతిజ్ఞారా లయ్యెను. ఈసంగతి తండ్రికిఁ దెలిసినప్పు డతఁడు తన కూతున కున్నాదము కలిగిన దని భావించి, ఆమెను దండువెంట విడుచుట కంటఁ దన చేతులతో లోతునీటిలో నట్టేట విడిచెద నని పలికెను.

బెడ్ ఫోర్డువ్యభువు బర్గంపువ్యభువుయొక్క సాహాయ్యమును బొంది చార్లెస్సును జయించుటకు గొప్పసేనను బంపెను. దానికి శాలిస్బరీవ్యభువు సేనాధిపతిగా నుండెను. అతఁడు చిన్నకోటలను పట్టణములను స్వాధీనము చేసుకొని, „అర్లయన్సు" అను గొప్పదుర్గమును ముట్టడివేసెను. ఈపట్టణము శత్రువులపా లయినపక్షమున, చార్లెస్ తన రాజ్యమును విడిచి స్వపక్షజన సహితముగా నడవుల పాలుగావలసిన వాఁడే. ఈపట్టణముయొక్కముట్టడి 1428 వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెలలో నారంభ మయ్యెను. ఈపట్టణము ముట్టడింపఁ

బడు నని ముందుగానే తెలిసినందున రాజసేనలును పురజనులును దానిని గాపాడుట కయి సర్వసన్నాహములును యుక్తసమయముననే చేసికొని యుద్ధమునకు సుసిద్ధు లయియుండిరి. ముట్టడించిన యింగ్లీషు సైనికు లెంతదైర్యోత్సాహములతోఁ బయిని బడినను ముట్టడింపఁ బడిన రాజభటులును పౌరవీరులును నిరుపమాన దేశాభిమానమహితు లయి పాక్షాముల కాశింపక పోరాడి యహితులను బురము చొరనీక దూరమున నిలిపిరి. పురబహిర్ద్వారమునఁ గలిగిన యీ ఘోరసమర మునం దింగ్లీషు సేనా నాయకుఁ డగు శాలిస్బరీప్రభువు నిహతుఁడు కాఁగా నాతనిస్థానమున సహోకుప్రభువు సేనాధిపత్యముచు వహించెను.

ఈసమయమునం దామెకుఁ బూర్వరీతినే దేవతాదేశము లగు చునే యుండెను. ఆర్మి యన్నపట్టణముయొక్క ముట్టడిని విడిపించుట యొకటియు, ఛార్లెస్సును రీముస్సంగరిమునందు పట్టాభిషిక్తునిగాఁ జేయుటయొక్కటియు ఈ రెండును దనకు దేవుఁడు విధించిన యాజ్ఞ లని యామె హృదయఫలకమునందు శిలాక్షరముల వలె దృఢముగా నాటుకొని యుండెను. తన కొనఁగబడిన యీశ్వరాదేశమున గూర్చి తల్లిదండ్రులతోఁ జెప్పటవలనఁ బ్రయోజనము లేదని యెఱిగిన దయి , యామె సమీపగ్రామమునందు నివసించియుండెను తన మేనమామ యింటికిఁ బోయి యాతని కడ తన మనస్సును విప్పి తనకు విధింపఁ బడిన కృత్యమునుగూర్చి వివరముగాఁ జెప్పెను. ఆదిన్నదాని యొక్క నిష్కలంకచరిత్రమును బట్టియు సత్యసంధతను బట్టియు సవ్యాజదైవభక్తినిబట్టియు నామె మేనమామ యయిన లాక్సార్డు శ్రేష్ఠవమునుండియు నామెచు పాక్షాధిక మయినప్పటితోఁ జూచుచుండెను. అందుచేత నాతఁ డామె చెప్పిన దంతయు విశ్వసించి

యామె సాదేశమును దెలుపుటకయి సమీపపట్టణ మయిన 'వౌకొలియరు' నకుఁ బరిపాలకుఁ డయిన 'వౌక్రికోర్టు' దొరయొద్దకుఁ బోయెను. ఆపరిపాలకుఁ డాతనిమాటలను విని పెరిహసించి "యా పిచ్చిపిల్ల దానిని రెండు చెంపకాయలు వేసి శీఘ్రముగాఁ తల్లిదండ్రులయొద్దకుఁ బంపివేయుము" అని హితోపదేశము చేసి యాతనిని బంపివేసెను. విఫలమనోరథుఁ డయి మరలినచ్చి మేనమామ యచ్చట జరిగినవృత్తాంతమును జెప్పినను, ఆమె యెంతమాత్రమును నిరుత్సాహురాలు గాక తానే స్వయముగాఁబోయి వౌక్రికోర్టును దర్శించి మాటాడెద నని వౌకొలియరుపట్టణమునకు జైలుదేతెను. మేనమామయు సతనివెంటఁ బోయెను. ఆమె యూట్టణమును జేరినతరువాత విచారింది యొక దొడ్డయిల్లాలిగృహమునందుఁ బ్రవేశించి మేనమామ వెంటరా నప్పుడు తా నెక్కడకుఁ బోవలసివచ్చినను నొంటిగా బోవిక యాగృహిణిని వెంటఁ గొనిపోవుచు వచ్చెను. ఇచ్చట కే కాక మఱి యెచ్చటకుఁ బోయినను ప్రతిగృహమునందును విశుద్ధచరిత్రురాలైన యొకయుత్తమాంగనను దనకు సహాయురాలినిగాను సంతకురాలినిగాను జేసికొని యామెవెంట మెలగుచు వచ్చెను. ఈపట్టణము చేరిన తరువాత మొట్టమొదట, నామె కామండలపరిపాలకుని దర్శనము దొరుకుటయే కష్టమయ్యెను. దర్శనములభించిన తరువాత నాతఁ డామె విన్నపమును సావధానముగాఁ జెనియిచ్చి వినుట యంత కంటను గట్టమయ్యెను. విన్నతరువాత నాతనిని తోడుపడునట్లాప్పించుట కష్టములలో నెల్ల నధికకష్ట మయ్యెను. ఆమె నిశ్చలభక్తియు నేకాగ్రచిత్తతయుఁ గపటము లేని నిర్మలవర్తనమును జూచి పట్టణము లోనివా రందఱును నాకన్య నిజముగా నీశ్వరసాక్షాత్కారము గలభక్తురాలని నమ్మిరి. వారిలో ముఖ్యముగా ప్రముఖులయిన

గృహస్థులిద్దఱు తా మామెకు సాయము చేయునట్లు పూనుకొని యాపురపరిపాలకునిచేత రాజున కొకవిజ్ఞాపనపత్రమును వ్రాయించిరి. ఆపరిపాలకుఁ డామెను రాజనొద్దకుఁ బంపుటలో జేసినసాయమంతయు నొక ఖడ్గము నిచ్చుటలెప్ప వే ఱేదీయు లేదు. ఆమె మేనమామయు నాతనిమిత్రుఁ డొకఁడును ఋణము చేసి యామె కొక శ్వేతాశ్వమును గొనియిచ్చిరి. ఆమెకుఁ దోడుపడిన పురవాస్తవ్యులలో నొకఁ డామె ప్రయాణవ్యయములను భరించెను. తానప్పటినుండిపురుషవస్త్రములను ధరించునట్లీశ్వరాజు యైన దనిచెప్పి యామె యిట్టివస్త్రములను ధరించెను. ఇట్లామె పురుషవేషమును దాల్చి యశ్వారోహణము చేసి యీశ్వరచిహ్నిత మైనధ్వజమును భుజమున ధరించి రాజసందర్శనార్థము బయలు వెడలెను. ఈచరిత్రా రంభమునందు వేరుఁబడినది. యీమె యిప్పటిరూపమే.

ఈ పట్టణమునకు వచ్చినప్పటినుండియు తోడునడుచుండిన యిద్దఱు పెద్దమనుష్యులును మఱినలుగురును నామె కంగరక్షకులుగా నామె వెంట బయలుదేరిరి. చుట్టుపట్ల ప్రదేశము లన్నియు శత్రుమయము లై యహితపక్ష మవలంబించిన వయి యుండినందున శత్రువులచేతిలోఁ జిక్కుదు మన్నభయము చేత వారెప్పుడు సాధ్యమయినంత వఱకు రాజహర్గములను గ్రామములను తొలఁగి, మనుష్యులు సాధారణముగా నడవనివెడ దారులలోను మహారణ్యములలోను బడి పోవలసివారయిరి. ఇట్లు ప్రయాసపడి కొంతదూరము పోయినపిమ్మట లోయిరునదిని దాటి రాజున కనుకూలురయి యున్నప్రజలు గలదేశమును బ్రవేశించిరి. అప్పు డామె తానార్లయన్ననగరమును విడిపించుటకును ఛార్లెన్నును సింహాసనాసీనుని గాఁ జేయుటకును దేవునిచేఁ బంపఁబడి

నట్లు బహిరంగముగాఁ జెప్ప నారంభించెను. అది మూఢవిశ్వాస మత్యధికముగా నుండినకాల మగుటచేత నాదిన్నది చెప్పెనుకథ యెంత యవ్యతముగాను విశ్వాసానర్హముగాను గానఁబడినను సందేహపడక యెల్లవారును దానిని నమ్మి మనదేశమును రక్షించుట కయి దేవునిచేఁ బంపఁబడినదేవదూతి వచ్చుచున్న దని తోచుకొను గుంపులుగుంపులుగా వచ్చి చూచి సంతోషించు చుండిరి. ఆనకు యమునందు రాజు చినాన్కోటయందుండి, శత్రువులు తానున్న దుర్గమును ముట్టసింతు రన్నభీతిచేత నార్లియన్ పురరక్షణయత్నమును విడిచివెట్టి తాను గహనదేశములకుఁ బారిపోఁ దలఁచెనుగాని కొందఱు దేశాధిమానులప్రోత్సాహముచేతఁ గొంత ధైర్యము వహించి యప్పటి కచ్చటనే నిలిచి యుండెను. ఇట్టిస్థితిలో జోన్ కన్య చేరువగ్రామమును జేరి తాను వచ్చుచున్నవార్తను ముందుగా రాజునకుఁ జెప్పిపుచ్చెను. ఆమె చినాన్ దుర్గమునకు వచ్చుట కుత్తరువు వెంటనే పుట్టెనుగాని యామెకు దర్శనమిచ్చుటమాత్ర మాలోచనలోఁ బడెను. మంత్రుల లోఁ గొందఱు తామెకుద్రుదేవతోపాసకురాలైన మాయలమారి యని పలికిరి; కొందఱు తామె చిత్తభ్రామణముగల యున్నాదిని యనిపలికిరి; పలువు రామె యెట్టిదయినను మన కిట్టిసమయమునందు సన్నిధికి వచ్చిన సాహాయ్యమును నిరాకరించుట యవివేకమని పలికిరి. కడపట నామెను గొన్నిప్రశ్న లడిగి యుత్తరములను బడయుటకయి యొక సభ నియమింపఁబడెను. ఆమెనుబరీక్షించిమానభ వారిచ్చిన యభిప్రాయ మామె కనుకూలముగా నుండినందున డోలాయమానమానసుఁ డయి యుండిన యాచిఱుతరాజు తుద కామెకు దర్శనమిచ్చుట కంగీకరించెను. రాజామెను మోసపుచ్చవలెనన్నయుద్దేశముతో నామె తన దర్శనమునకు వచ్చినప్పుడు తాను సామాన్యవస్త్రములను ధరించుకొని

దిగువను గూర్చుండి యుండి తనయాస్థానములోనిదొరలకు గొప్పవేషములు వేసి వారి నున్నతస్థానములయందుఁ గూర్చుండఁజెట్టి యుండఁ నట, ఆమె తత్పూర్వము రాజమొగ మెప్పుడును జూచి యెఱుఁగనిదైనను వేషనూత్రముచేత భ్రమపడక తిన్నగా రాజుకడ కే పోయి యాతనికి మ్రొక్కి “ఓ మహాప్రభూ! నీకును నీరాష్ట్రమునకును, సాయము చేయుటకు దేవునిచేతఁ బంపఁబడిన జోన్ కన్యను నేను రీయ్యగరమునందు నీవభిషిక్తుడ వగుమని ప్రకటించుటకు నే నాజ్ఞాపింపఁబడినదానను. ఇంగ్లీషువారితోఁ బ్రతిఘటించి యుద్ధము చేయుటకు నేను సంసిద్ధురాలనయి యున్నదానను.” అని భీష్మరముతోఁ బలికెను ఆమాటలవలన రాజునకును సభ్యులకును నత్యద్భుత ప్రమోదములు కలిగెను. ఈయద్భుత మిట్లుండఁగా జనులవిశ్వాసమును బురికొల్పినవంత యప్పు డింకొకటి నడచెను. తనసహివము నుండి యామె నడుచుచుండినప్పుడు సైనికుఁ డొకఁ డామెనుగూర్చి మోటుగా మాటాడఁగా, “ఓయీ! మృత్యువత్సావన్న మయి యుండ నీకింత త్రుళ్ళుపాటు తిగునా?” యని యామె వానిని మందలించెను. ఆభటుఁ డాదివముననే నదని దాటినప్పుడు మునిగిపోయి మరణము నొందెను. ఈదైవఘటననుబట్టి యామె యానాగతము తెలిసిన మహాత్మురాలని యెల్ల వారికిని నమ్మకము కలిగెను. ఆమె వర్తనమును నిపుణముగా పరిశీలించినకొలదిని భక్త్యుత్సాహముల యందు నిష్కళంకురాలని తేటపడినను యుద్ధతంత్రములయందుఁగాని రాజ్యాంగవ్యవహారములయందుఁగాని విశారదురాలు కాదని ముక్తివర్గమున కభిప్రాయము కలిగెను. అందుచేత ఛార్లెస్ మరల సందేహందోళితమనస్కుఁ డయి యామెసాహాయ్యము సంగీకరించుటను గూర్చి యాచార్యసభ వారికి విజ్ఞాపనమును బాపెను. వారామెజన్మ

స్థలమైనదో మెమిగ్రానుమునకు మనుష్యులను బంపి యామె పూర్వ వృత్తమును పూర్ణముగా విమర్శించి యామెచరిత్రము కళంకరహితమయినదని తెలిసికొని రాజాభ్యుక్తనయ్యొక్కతోడ్పాటును నిస్సంశయముగా సంగీకరింపవచ్చునని శ్రీముఖమును బంపిరి. ఈయాలోచనలతోను సందేహములతోను రెండుమానములు గడచినతరువాతఁ దగినయోర్పాటులు చేసి కవచ మొకటియు నొకదేవాలయమునందుఁ జిరకాలమునుండి మూలఁబడి యుండిన విత్తఖడ్గ మొకటియు తదభీష్టానుసారముగా జీసస్యొక్కయు తల్లియొక్కయు విగ్రహములు వేయఁబడిన ధవళధ్వజ మొకటియు రాజామెకిచ్చి యుద్ధయాత్రకనుజ్ఞయిచ్చెను. ఆమె స్వామి మిప్పుడు పదునేఁడునవత్సరములు. విశ్వాసార్థులయిన కతిపయవీరభటు లామె కంగరక్షకులుగా నియమింపఁబడిరి. ఆమె యశ్వారోహణచేసి కవచములు ధరించి వీరభటునివలె బురుషవేషముతో బైలువెడలఁగానే యావఱకు నిరాశులయి పలాయితులైన సైనికులందఱును నామె కీశ్వర సాహాయ్య మున్నదన్న సంపూర్ణ విశ్వాసముతో ధైర్యోత్సాహము గలవారయి వీరావేశము నొంది మరల నామెచుట్టును జేరసాగిరి. ఇట్లు చేరిన వీరవార మత్యల్పకాలములోనే యాఱువేలవఱకును బెఱిగెను.

ఈవఱకును సేనానాయకులుగా నుండినవారే యీసేనను నడవవలయునో జోన్కనయ్యే నడవవలయునోయని శంక గలిగినప్పు డామెయే నడువవలయునని జనసంఘము పట్టుపట్టుటచేత లోపల నిష్టము లేనివారయినను సేనాధిపతులు పయి కామెకు లోఁబడి యామె యాజ్ఞానుసారముగా నడవవలసినవారైరి. ఆమె మొట్టమొదటఁ జేసినదని తనదండువెంటపచ్చిన చెకునడతగలపడఁతుల నందఱిని వెడలఁగొట్టివేసి, సైనికులందఱిని తమదోషములనీశ్వరునికి

నివేదించి ఊమింప వేడుకొనునట్లు చేసి యుద్ధమునకు సంసిద్ధులను జేయుట ఆమెబ్లాయిస్ పట్టణమును జేరి యక్కడనుండి యార్లీయన్ను పురమునకు ముట్టడి వేసియున్న యింగ్లీషు సేనాధిపతులకు దేవుని యాగ్రహమునకు పాత్రులుగాక శీఘ్రముగా పట్టణమును విడిచి తొలగ వలసినదని యాజ్ఞాపించుచు లేఖను బంపెను. ఇంగ్లీషు సేనా నాయకు లామెయుత్తరమును తిరస్కారభావముతోఁ జూచినట్లు నటించిరి. కాని యామె యమానుషశక్తిని గూర్చిన యద్భుతకథ లనే కము లీవఱకే వినియున్నందున నామె యీశ్వరసామ్రాజ్యరబలమో త్సుద్రదేవతా వశీకరణశక్తియో కలయవిజేయురా లని హృదయము లలో నమ్మియుండిరి. ఆమె యాపట్టణమును జేరునప్పటికి చీకటి పడెను; గాలి ప్రళికూలముగా వీచుచుండెను; వాన జోరునఁ గుఱియు చుండెను. అటువంటి సమయమునందు నదిని దాటుటకు సేనాధి పతు లిష్టము లేనివారుగా నుండిరి. ఆమె సర్వమును ననుకూలముగా నుండునని పలికి పడవ లెక్కి తత్త్వణమే నదిని దాటుట కాజ్ఞాపించెను. ధ్వజ పటమును శేతఁ బట్టుకొని ముందుగా నామె యొక పడవ లోనికి నుముకఁగానే సంశయింపక యామె మెబడినే సైనికులెల్ల రును మహోత్సాహముతో పడవలవంక నడచిరి. ఇట్లు పడవలెక్కి యార్లీయన్ను పురవాసులనిమిత్తముయి తెచ్చిన భోజనపదార్థములను గొని నదిని తరించి సైనికు లామె చెప్పిన ట్లాక్క గడియలో సురక్షి తముగా నావలియొడ్డును జేరఁగలిగిరి. ఆమె యీప్రకారముగా శత్రు వులశిబిరముల చెంతనుండియే తనసేవలతో నడచి వారిన తప్పించు కొనిపోయి 1829 వ సంవత్సరము ఏప్రియల్ నెల 29 వ తేది రాత్రి యెల్లవారు నద్భుతవడినట్లుగా నార్లీయన్నపురమునఁ బ్రవేశించెను. ఆమె యట్లు పురప్రవేశము చేయఁగానే రక్షకురాలు వచ్చెనని పర

మానంద భరితులయి పొడులదడు నాబాలగోపాలము నొండొరులను
 వోచికొనుచు నడచి యామెను నందర్శింపవలెనన్న కుతూహలముతో
 నామెచుట్టును మూగిరి: అప్పటి కర్థరాత్ర మయినను మార్గా
 యానముచేతఁ గడుబడలి యున్నను విశ్రాంతి నొందఁ గోరక యామె
 కరదీపికలు వెలుగ ముందుగా దేవాలయమునకుఁ బోయి యచ్చట
 భక్తిపూర్వకముగా దేవునిఁ బ్రార్థించి కృతజ్ఞతాభివందనములు
 సమర్పించి, యటుకిమ్మట నాపట్టణములో నత్యంత పుణ్యశీలయని
 పఖ్యాతిగన్న యొకయుత్తమ గృహిణి గృహమునకుఁ బోయి యామె
 యొద్ద శయనించెను.

మఱునాటి ప్రాతఃకాలమునందు నిద్రనుండి లేచినతరువాత
 నామె యుద్ధమునకు సంసిద్ధురాలయి బదులు వెడలెనుగాని జాలి
 గుండెగలది యగుటచేత నిష్కారణముగా ప్రాణహాని కలుగుట
 కిష్టము లేనిదయి లోఁబడవలసినదని శత్రుసేనాధిపతి కొకయుత్తర
 మును వ్రాయించి దానికొక బాణాగ్రమునఁ గట్టించి వింట సంధించి
 శత్రు సేనామధ్యమునఁ బడునట్లు విడిపించెను. అంతేకాక తాను
 వంతెనపొడుగునను నడచుచు నుచ్చైస్వనముతో ముట్టడినివిడిచి
 తొలఁగిపోవలసినదని యింగ్లీషుసేనలకు వివరబహునట్లుగాఁ గేకలువేసె
 ను. అయినను శత్రుసేనాధిపతు లిప్పుడును వెనుకటివలెనే యామె
 యుత్తరములను గాని మాటలనుగాని సరకుచేయుక యవమాన
 ఖాళ్యములు పలికి యామెను బరిహాసించిరి. పయికి వారెంతటింక
 మును జూపినను లోపల వారు భయభ్రాంతులు కాకుండినవారు
 కారు. జోసకన్య తనవిజయధ్వజమును బైకెత్తుకొని ధనుర్విముక్త
 మైన బాణమువలె సెంటులూపుకోటవైపు శత్రు సైన్యములమీఁదికి
 గుఱ్ఱమును దుమికించెను. సైనికులును ధైర్యోత్సాహములతోఁ బరు

గిడి వైరివారమును దలపడిరి. మూడుగంటలకాలము ఘోరయుద్ధము జరిగిన తరువాత నింగ్లీషువారు పరాజితు లయిరి. జోకాకన్య దయార్ద్ర హృదయముతో నడ్డునడి కాపాడినవారు నలువది యేబదిమంది కాక కోటలోని యింగ్లీషుసైనికు లందఱును సంహరింపఁ బడిరి. మఱునాఁడు పండుగుదిన మగుటచేత యుద్ధము నిలుపఁబడినందున, జోన్ తన పక్షమువారితోఁ గలసి యీశ్వరస్మార్థనలతోను భజనలతోను నాఁడు కాలము గడవెను. మఱునాఁటి యుష్కాలమున నెప్పటియట్లు తన జయపతాకతో జయలక్ష్మి సాకారయయినట్లు సేనాముఖము నలంకరింపఁగా లాహౌర్ మొదలగు ఫ్రెంచి సేనానాయకులు తమసైన్యములతో శత్రువుల కభిముఖముగా నడచిరి. నాఁడు పగలంతయు మహాహవము జరిగి యెక్కడజూచినను జోన్ సేనలకే జయము కలుగుచు రాఁగా సాయంకాల మగునప్పటికి బాస్టిల్ దుర్గమొక్కటి తక్కు శత్రువులకోట లన్నియు ఫ్రెంచివారి యధీనము లయ్యెను. ఆమె యారాత్రి వట్టణమునకుఁ బోయి సుఖనిద్ర పొంది తెల్లవాఱుతామున మరల యుద్ధయాత్రకు వెడలెను. బాస్టిల్ దుర్గమును సాధించుట యసాధ్యము గనుక స్వల్పసైన్యముతో దానిపై వెడలుట కర్తవ్యము కాదని హితము చెప్పి సేనాధిపతు లామెను నిరుత్సాహపఱిచినను, ఆమె యణుమాత్రమును వెనుకంజ వేయక లగ్గులుపట్టి యాకోట సాధించుటకు నిశ్చయించి యాకోటవంక నడిచెను. కోటముం దామె విగ్రహము కంటఁబడఁగానే ఫ్రెంచిసైనికులయొక్క దేహములుప్పొంగి పోయెను; ఇంగ్లీషు సైనికులయొక్క గుండెలుపగిలి పోయెను, అది చదువుకొన్నవారును చదువుకొననివారును గూడ నేకరీతిగా మంత్రములను మహిమలను నమ్మినకాల మగుటచే, నామె త్వరగా దేవతల తోడ్పాటు కలదని యింగ్లీషుసేనలలో నెల్లను నమ్మకము

వ్యాపించెను. లగ్గులు పట్టుట కయి స్వయముగానే యామె నిచ్చెన యెక్కి కోటగోడలు-దిక్కి బ్రాకు మండెను. అప్పుడు శత్రువులచే విడువబడిన బాణమొకటి వచ్చి కంఠము నందు గుచ్చుకొనఁగా నామె పట్టువదలి జలపూగ మయిన క్రింది కందకములో తలక్రిందుగా కూలెను. ఇంగ్లీషువా రామెను బట్టుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించిరి గాని యింతలో నామె పక్షమువారువచ్చి యామెను సురక్షిత మయిన స్థలమునకుఁ గొనిపోయిరి. గాయముయొక్క బాధచేత నామె కన్నుల నుండి కొంచెము నీరు కాతెను గాని యామె వెంటనే ధైర్యమవలంబించి తనచేతులతోనే బాణము నూడఁ బెఱికిఁగొని కట్టుకట్టించుకొని మరలరణరంగమునఁ బ్రవేశించెను. తాను గాయపడుదు నని యామె యీవఱకే చెప్పియుండి నందున సైన్యములో నిందుమూలమునఁ గొందలపాటు పుట్టలేదు. ఆమె యాకస్మికముగా మరల సమరతలమునఁ బాడచూపఁగానే ఘ్రాంచిసైనికులయంతరంగములద్భుతప్రమోదరసతరంగితములయి ద్విగ్రహితోత్సాహవంతము లయ్యెను. తాము కోటగోడనుండి కూలబ్రొక్కయటచే నరచచ్చిన పనుకొన్నకన్నె కన్నులయెదుట మరలఁబ్రత్యక్షము కాఁగానే యింగ్లీషు సైనికులస్వాంతములు భయభ్రాంతములయి దిగజేతనరుత్సాహవంతము లయ్యెను. భయజ్వరావేశవివశు లైనయీసైనికులు కొందఱు మృత్యువు తమ మొగములవేల్చఁగా వివర్ణులయి ప్రతిపక్షులపక్షమున దేవత లాయుధపాణు లయినిలిచి తమసేనలను తుత్తుచురుగా నఱకుమఁ దమ మోగలఁ గనఁబడు చున్న వారని సంధి యెత్తినవారి వలె బ్రలపించుమఁ గాలుసేతు లాడక వెట్టిచూపులు చూచుచు తడఁబడఁజొచ్చిరి. ఆసంక్షోభమును జూచి యింగ్లీషు సేనానాయకుఁ డగుగ్లాడ్సు డ్దలు తనసేనలోనెల్ల శూరాగ్రేసరు లనఁదగినవీరభటులను వెంటఁ

గొని కోటలోపలఁ బ్రవేశించి పోరాడవలె నన్నచింతతో వంతెన
ఓడినుండి కోటగవనివంకఁ బోవుచుండఁగా, జోన్ కన్య యాతనిని
తారసించి యింతట నున్నను లోబడవలసిన దని యాజ్ఞాపించెను.
అతఁ డామె మాటలను లక్ష్యముచేయక ముందువంక నడచుచుండఁగా,
ఘ్రాంచివారు వేసినశిరంగిగుఱు డొకటి తాకి వంతెన విడిగి దానితో
సేనాధిపతియు వీరభటులును నదిలోఁ గూలి సామూతమరణము
నొందిరి. ఇంతటితోసంపూర్ణవిజయము ప్రాచివారికిఁ గలిగెను. హత
శేషు లెదిరింపనయినను బ్రయత్నింపక కాలుచేతులు కట్టి యొప్పింపఁ
బడినవారి వలె ఘ్రాంచి సైనికులకు దాసు లయి బోబడిరి. ఈ
మూడుదినములయుద్ధములోను నింగ్లీషుసైనికులు దాదాపుగా నేజిని
మిదవేలు మృతినొందిరి. ఇట్లు నిరుపమానవిజయశోభిత యుద్ధ
యామె స్వస్థైర్యముతోఁ బురప్రవేశము చేయునప్పుడు పౌరుల జను
జయనినాదములు మిన్ను ముట్టెను; ప్రతిదేవాలయమునందును విజయ
సూచకము లయినజయాఘంటలు మ్రోగెను. ఆమె యిట్లు ప్రజల
సాధువాచములతో దేవాలయమునకుఁ జని సపినయముగా దేవునిఁ
బ్రార్థించి కృతజ్ఞతాపూర్వకవందనశతము లర్పించెను. ఇప్పటికి జోన్
చేసిన మొదటిప్రతిజ్ఞ నెఱవేఱినది. ఈశ్వరునియెడల నవ్యాజభక్తి
విశ్వాసములు గలయొకప్రాణి లోకములో నెంతటి యద్భుతకార్య
ములను నిర్వహింపఁగలుగునో దీనివలనఁ దేటపడెను గదా! ఈవిజయ
దినము మొదలుకొని జను లెఱుఁచు “అర్చియన్నకన్య” యని పిలువఁ
జొచ్చిరి.

జోన్ కన్య యుల్లయన్న సగరముయొక్క ముట్టసిని విడిపించిన
మఱునాడే తన ప్రతిజ్ఞాశేషమును నెరవేర్చుట కయి బైలుదేఱు
బ్రయత్నముచేయ నారంభించెను. రీమునగరమునందు ఛార్లెసును

జోన్ కన్య.

పట్టాభిషిక్తునిగాఁ జేయువఱకును తన కీశ్వరఁ డీచ్చినయాజ్ఞను తాను చెల్లించి నట్లు కాదని యామె దృఢముగా నమ్మియుండెను. అందు చేతఁ దనకుఁ గలిగిన గెలుపున కుబ్బకయు దారి బడలికను గణన చేయకయు మెయినెల వదవ తేదినే యామె యార్లెన్నునగరమునువిడిచి జ్ఞానైవ పట్టణమును, జేరెను అక్కడనుండి యామె యెంతగీనముగాఁ బ్రార్థించుచు శేఖల సంపదను ఛార్లెన్ను త్రోవపొడుగునను బహు స్థలము లింగ్లీషుసేనలచే నాక్రమింపఁబడినందున తానున్నతావు కదలి శీఘ్రునగరమునకు వెడఁసావసింపకుండెను. అది యట్లుండ నిచ్చట

నార్లియన్యవగరములోని సేనాధిపతులు తాముకూడఁ గొన్ని విజయములనొంది పేరు పడవలయు నని యింగ్లీషు సేనాధిపతి యైన సపోకు ప్రభువుచే రక్షింపఁబడుచుండిన జార్జోదుర్గమును సాధించుటకయి సేనలతో వెడలి బహుదినములు పోరాడియు నేమియు చేయలేకపోయిరి. ఈవార్త తెలియఁగానే జోనోకన్య వారి సాయము నిమిత్తమయి వచ్చెను. ఆమె రాకవలన ఫ్రెంచిసేనలలో నుత్సాహ మపరిమితము కాఁగా నవలీలగా విజయము కలిగెను. అక్కడ జరిగిన ఘోరయుద్ధమునందు సపోకుప్రభువు పట్టుకోఁబడి కారాబద్ధుఁడుగాఁ జేయఁబడెను. ఇట్లు జార్జోదుర్గము లోఁబడగానే యితరదుర్గములను రక్షించుచున్న యింగ్లీషు సైనికులు శత్రువుల నెదిరించుటకై నఁ బ్రయత్నింపక యింతవఱకును మహాధైర్యశాలియని ప్రసిద్ధిగన్న టాల్బా టనుతమ సేనానాయకునితోఁ గలిసి పలాయితులయిరి. పాటోయను గ్రామమువద్ద జరిగినమహాయుద్ధములో స్కెల్సు ప్రభువు, హంగరుపోర్డ్ ప్రభువు, టాల్బాటు మొదలైన ప్రసిద్ధులయిన యింగ్లీషు సేనానాయకులు జోన్సన్కన్యకు లోఁబడిరి. దైవమాయ యేమోగాని యీయుద్ధమునం దింగ్లీషు సైనికులు రెండు మూడువేలమంది చంపఁబడినను ఫ్రెంచిసేనలో నొక్కఁడే హతుఁడయ్యె నట! జయము సంపూర్ణము కాఁగానే జోనోకన్య తన సైనికులను వారిచి వృథాసంహారమును మాన్పి గాయపడినవారి గాయములకు చికిత్సలు చేయుచు, ప్రాణోత్క్రమణదశయం దున్నవారి కీశ్వరభక్తినిగఱపి చిత్తశాంతిని గలిగించుచు, నుత్సాహముతోఁ బనిచేయఁజొచ్చెను. తరువాత నామె సల్లే యను స్థలమునం దున్నరాజును గలిసికొని యీనూతన విజయవార్తను స్వయముగాఁ దెలిపి, పట్టాభిషేకార్థము తత్క్షణమే బైలువెడలునట్లు రాజును బురికొల్పెను.

ఛాలెస్సు మనస్సులో భయము విడువనివాడయినను, ఆమెకు మాటు మాట చెప్పలేక జీవ పురమువద్ద పదిపండ్లొండువేల నేనలను గూర్చు కొని యామెకంట రీమ్సునగరమునకుఁ బోవఁ బ్రయాణ మయ్యెను. అతఁడు జోకొకన్యయొక్క యమూల్యసాహాయ్యముచేత తోవపొడు గునను నున్న ట్రాయిన్ మొదలయిన పట్టణముల ననాయాసముగా స్వాధీనము చేసికొనుచుఁ బోయి జూలయి నెల 16 వ తేది సాయం కాలము జోన్కన్య యశ్వారూఢయయి తనవృక్కను జనఁగా నుర ఖేతముగా రీమ్సునగరమునఁడుఁ బ్రవేశించెను. ఆమెకునాఁడే రాజు యొక్క పట్టాభిషేక మహోత్సవము మహావైభవముతో నడచెను. పవిత్రమైన యీసంస్కారము జరగుచున్నంతవఱకును జోకొకన్య తన ధ్వజపటమును శేతఁబట్టుకొని రాజప్రక్కను వేదికడ నిలువఁబడి యుండెను. ఈవైదికరగ్న ముగియఁగానే యాకన్య దేహము పులకింప కన్నుల నానందబాష్పములు గాఢ విషయముతో రాజపాదముల మీఁదఁ బడి “ఓమహారాజా! ఆర్లయిన్న నగరముయొక్క ముట్టడి విడటయు మీరిక్కడ పట్టాభిషిక్తు లగుటయు నామూలమున జరగ వలెనని యుద్దేశించిన భగవత్సంకల్పము నెఱవేటి నేను ధన్యురాల నైతిని.” అని విన్నవించెను. ఈశ్వరుఁడు తనకు నియమించిన యాజ్ఞ పూర్ణముగా నెఱవేఱినందునఁ దా నిఁకఁ దనయూరికిఁ బోయి తొంటి యట్ల యుండటకయి యామె యభిలషించెను. ఆమె యక్కడనున్న సమయములో నామె తండ్రియ మేనమామయు నచ్చటికి వచ్చిరి. వారిని జూడఁగానే స్వగ్రామమునకుఁ బోవలె నన్నయభిలాషము మఱిత హెచ్చఁగా వారివెంట డొమ్మెమిగ్రామమునకుఁ బోవ ననుజ్ఞ లయ్యవలసినదని యామె రాజును బ్రార్థించెను. అయినను రాజామెఁడ నెఁకను మేలను బొడిపెలెన్న యాశతో నామె

పోక కనుమతింపక పోయెను. అందుచేత లోపలఁ దన కెంతయిష్టము లేకపోయినను, ఈశ్వరుఁడు తన్నుఁ జేయుమన్న పని యంతే యని నమ్మినదైనను, రాజాజ్ఞ నుల్లంఘింపఁ జాలక యందు నిలువవలసిన దయ్యెను. రాజు మూడుదినములు రీఘునగరమునం దుండి యచ్చట నుండి జోన్ కన్య మెటరాఁగా నైదుఁడ్రోసులదూరములోనున్న యొక పుణ్యస్థలమునకు తనకృతజ్ఞతను దెలిపి యీశ్వరునికి వందనములు నమర్పించుటకయి పోయెను. అతఁ డచ్చట నున్నప్పుడు జోన్ కన్యను బిలిచి కావలసినవరములను గోరుమని ప్రార్థించెను. ఆమె తన గౌరవము నిమిత్త మయి యియ్యఁ దలచిన బిరుదులను బహుచూనములను నమస్తమును నిరాకరించి తన గ్రామమువారి కప్పటినుండి వన్నులు లేకుండ వనుగ్రహింపవలసిన దని వేఁడెను. ఆమె కోరిక ట్లప్పు డనుగ్రహింపఁబడిన రాజశాసనము తరువాత నన్నూఱు సంవత్సరములవఱకు నవిచ్ఛిన్నముగాఁ జెల్లెను.

రాజులు విజయ యాత్రలు చేయుచు ప్రాస్తుదేశమునకు రాజధానియైన పారీకు నగరమును సమీపించెను. జోన్ యుద్ధముల యందు మునుపటివలెనే ధైర్యసాహసములను సహనమును గనఁబఱచు చుండినను, తా నీశ్వరాజ్ఞాన సారముగా వర్తించుచున్నదాననని భావింపనిదయి యప్పటి యుత్సాహమును మాత్రము లేనిదయి యుండెను. రాజు సెంటు డెవిన్ డుర్గమునుండి తన పూర్వరాజధానిని జూచెను. రాజాదుర్గముచు విడిచి కదల నొల్లకున్నను జోన్ కన్య సేనలను నడుపుకొనిపోయి మొదటియగడితను దాటెను. అప్పు డాపట్టణము నింగ్లీషుసేనాధిపతులును బర్గండ్ ప్రభువును పడివేల సేనలతోఁ గాపాడు చుండిరి. ఆమె యగడితను దాటి కొంతదూరము సాగ

గానే ముందు జలపూర్ణమును దుస్తర్మైన మహాపరిభ్రమించి
కానవచ్చెను. ఆమె యక్కడనుండి పూర్వరీతినే పట్టణమును ఖండి
రాజు సభిము చేసి లోబడవలసిన దని యిగ్గీమసేనాధిపతుల
కాజ్ఞాపించినను, వా రామాటలను సరకుపేరుక గేలి సేయుచు
శరవర్షమును గురిపించ నారంభించిరి. అక్కడనుండి వెనుక
మరల వలసిన దని ఖండి పైనికు లామెను పార్థిందిరి గాని
యామె వెనుకంబ వేసినదికాదు. ఆమెకాలి కొక గొప్పగామును
తగిలినను బాధ దుస్సహముగా నుండినను కాలుగదలుపక యొకదిబ్బ
చాటున నిలుచుండి సేనలను ముందుకు నడవ నుత్సాహపఱుచు
చుండెను. చీకటి పడినతరువాత ఖండిసేనానాయకుఁ డామెవద్దకు
వచ్చి యామెను వెనుకకుఁ బంపివేసెను. ఈయపజయమువలన హృద
యము చెదరిన దయి యామె తానిప్పు డీశ్వరాజ్ఞకు విరుద్ధముగా
నడుచుచున్నందున ముందుగా దేవుఁడు తన కీయాపద్యాపమున
హితోపదేశము చేయుచున్నాఁడని తలచి యింక ముందు యుద్ధ
సంబంధమును వదలుకొన నిశ్చయించుకొనెను. ఆమె రాజసన్నిధినుండి
తొలగి స్వగ్రామమునకుఁ బోవఁ దలఁచెనుగాని రాజును తదాస్థా
నమునందలి ప్రముఖులును సమ్మతింపక యందే కొంతకాల ముండు
నట్లు బహువిధములఁ బార్థింది యొడఁబడిరి. అంతట రాజక్కడ
నుండి వెనుక మరలి బోర్జెన్ పట్టణమునందు శీతకాలము గడచునఱు
కును నిలిచెను. ఇక్కడ నున్న కాలములో రా జామెకు ప్రభిష్టపట్ట
మును నామెకుటుంబమునకంతకు ప్రభుపట్టమును నొసఁగి గౌర
వించెను. ఇట్లెన్నిగౌరవములు వచ్చినను జోన్ తనపూర్వజీవమును
మాడ్చుకొనక, శుద్ధహృదయ యై తనకాలము నీశ్వర సేవయందుఁ
గడపు చుండెను.

ఇంగ్లీషు సేనలును ఒర్గండీ ప్రభువు సేనలును వచ్చి ఫ్రెంచివారి
పైన కాంపేనుదుర్గమును ముట్టడించిరి. ఆపట్టణమును విడిపించుట
కయి కొంత సేనతోఁ బోయి జోన్ కన్య శత్రువులను తలపడెను. ఆమె
యుద్ధమునం దనన్యసాధారణశౌర్యమును గనఁబఱచి పోరాడినను
కడపట శత్రువులచేఁ బట్టుపడి కారాబద్ధురాలుగాఁ జేయఁబడెను.
ఆమెపాటును జూచి తమప్రాణములైన నిచ్చి యాధీశురాలిని విడి
పింపవలసిన ఫ్రెంచిసైనికులు పౌరుషమును విడనాడి స్వప్రాణరక్ష
ణార్థము పాటిపోయిరి. అప్పు డింగ్లీషు సేనలలో ఫ్రెంచిరాజ్యమంతయు
దమకు లోఁబడినంత సంతోషము కలిగెను. ఆమె వచ్చునంతవఱకును
తా మెక్కడఁ జూచినను జయము పొందుచుంటిమనియు, తమ
యావదలకెల్ల నామెయే మూలమనియు, ఆమె దయ్యములసాహాయ్యమునఁ దమ్ము పరాజితులను జేయుచువచ్చినదనియు, ఆమెను
మరల ప్రాణములతో విడిచినవక్షమున తమముప్పు నిశ్చయమనియు,
ఇంగ్లీషువారు నమ్మి యామెయెడల సత్యంతకోర్కెలులయి యుండిరి.
అందుచేత నొకస్త్రీ యామె ముచ్చికై స్తవభక్తురాలనియు నీశ్వర
ప్రసాదము గలదనియు చెప్పినంతమాత్రమున పారీసునగరమునం
దాస్త్రీని బ్రతికి యుండఁగా బట్టలకు నిప్పంటించి కాల్చి చంపిరి.

ఆఱుమానములు జలసాలయం దున్నతరువాత జోన్ కన్య
నాకాలమునం దింగ్లీషురా జయిన హెన్రీ యున్నటువంటి రుయాన్
పట్టణమునకుఁ గొనిపోయిరి యుద్ధమునందుఁ బట్టుపడిన శత్రువీరుల
నాదరముతోఁ జూచుట యాచారమయినను, ఇంగ్లీషువారు యుద్ధ
ధర్మములను పాటించక నీతిమూలినవారయి జోన్ కన్యయెడల మిక్కిలి
క్రూరముగాఁ బ్రవర్తించిరి; ఈమెకాళ్ళకు సంకెలలు వేసి పగలెల్లను
బంధించి యుంచుచు వచ్చిరి; రాత్రులు మొలకు బలమైనయినుప

గొలుసును జుట్టి కట్టి కదలమెకల నవకాశము లేకుండఁ జేయుదు వచ్చిరి. వారామిప్రాణముల నేలాగుననైనఁ దీయ నిశ్చయించు కొన్నందున, దయ్యములను వశపఱచుకొని యీశ్వరదోహిణియై యొక్క నన్నమహాదోషము నామెయం దాహోపించి విచారణనిమిత్త మాయెను మఱాచార్యులయధికారమున కొప్పగించిరి. లోకకవ్యవహారానుసార ముగా విమర్శించెడుపక్షమున నామెయం దాహోపింపఁ దగిన నేర మేనియు లేదు. వారు చేయఁదగిన దంతయుఁ గొంత విడుదలసామును స్వీకరించియో శత్రువులచేఁ బట్టుపడిన తమవారికి పరివర్తనముగానో యామెను విడువవలయునని తప్పు నేతేదియు నుండదు. ఈవిమర్శ పయికి న్యాయముగాఁ గనఁబడుట కియి పన్నినతంత్రమేగాని న్యాయాధికారులుగా నిర్ణయింపఁబడిన యాచార్యపీఠమువా రావఱకే యామెకు ప్రాణాంతదండనమును విధింప నిశ్చయించుకొని యుండిరి.

ఆమె నావఱకు రిహస్యముగ పదు నేనునూఱులు విమర్శించినను, బహిరంగముగా విచారణ చేయుట కయి 1481 వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి నెల 21 వ తేదిన ధర్మాధికారులవద్దకుఁ దెచ్చి నిలిపిరి. ఆమె పక్షమున వాదించుట కయి న్యాయవాదుల నెవ్వరి నంగీకరింప లేదు. ఆమె కప్పు డున్నబలమంతయు తాను నిర్దోషురాలనని దృఢముగా నమ్మి యుండుటచేఁ గలిగిన భైర్యబలమును పరమేశ్వరభక్తిబలమును. ఈరెండుబలములును గలిగి యుండుటచేత నణుమాత్రమును జంకక విపక్షులముందు నిశ్చలురాలయి నిలిచి యుండెను. వక్రస్వభావులైన యాధర్మాధికారు లామె నేమాయోషాయముచేత నైనను వంచించి ప్రశ్నలు వేసి పడఁదోసి దోషురాలనిపింపవలెనని కుతంత్రములుపన్ని కుయుక్తులు చూపి యేమేమో ప్రశ్నలు వేసిరిగాని యామె చెప్పిన యుత్తరములలో జేరివలనను నామెయందు దోషారోపణము

చేయటకవకాశము దొరకలేదు. నీవు పురుషవేషము నేలవేసితివని వారడిగినప్పు డామె యీశ్వరాజ్ఞానుసారముగా వేసితి నని యుత్తరమిచ్చెను. ఆమె యీశ్వరద్రోహిణియని సిద్ధాంతము చేయుటకై యాయుకమే ప్రబలమయినట్లు వివేకహీనులైన యామతాచార్యుల దృష్టి కప్పుడు కనుపట్టెను. విచారణచయమునం దామెవర్తనమును జూచుచుండిన యొకయిగ్గి ఘవాఁడు “యీయుత్తమకన్య యిగ్గిఘజాతీ దమ్యేనా యొతటి శ్లాఘాస్తురాలుగా నుండును!” అని పలుకుచు నాశ్చర్యపడెను. అప్పు డామె ధర్మాధికారు లామెకు దయ్యాలమారితనము నారోపించుచు పండ్లెందు నేరములు మోపి పోరీసునగరవిద్యాగురువీరమువారు వారితీర్పును స్థిరపఱిచిరి. ఆమె చెరసాలయం దుంచఁబడిన తరువాత సంవత్సరమున కనఁగా 1831వ సంవత్సరము మేయి నెల 24 వ తేదీన మతాచార్యు లామె యపరాధినిగా నిర్ధారణము చేయఁబడె నని బహిరంగముగాఁ దెలిపిరి. తరువాత వారముదినముల కొక మతాచార్యుఁడు ధర్మాధికారులచే నియమింపఁబడి యామె యున్న కారాగృహమునకుఁ బోయి యాదినముననే యామె రుమాఁపురియందలి యంగశ్యవాడవద్ద తగులఁబెట్టఁబడు నట్లు తీర్పుచేయఁబడె నని చెప్పెను. తనకు విధింపఁబడిన యాకూరమరణదండనవార్తను వినఁగానే ధైర్యమును గోలుపోయి యామె దీనముగా విలపించుగాని శీఘ్రముగానే మరల ధైర్యమవలంబించి శాంతచిత్త యయ్యెను. ఆయుధపాఁబలయినయెరిమిదివందల యిగ్గిఘభటు లామెచు కాచి రాఁగా నామె వధ్యస్థానమునకుఁ గొని పోఁబడెను. ఆమె త్రోవపొడుగునను తనయాత్మ నీశ్వరసమర్పణము చేయుచు భక్తిపూర్వకముగా నొసర్చిన నిష్కళంకప్రార్థనలను విని చూడవచ్చినవారనేకులు కంట తడిపెట్టి యేడువసాగిరి; ఆమె కళింక

కలిగించుటలో నహాకారు లయి యామె చావును జూచి సంతోషింప
వలె నని బయలుదేరినవారు సహిత మనేకులు గుండెలు పగిలి నడి
దారినుండి వెనుకకు మరలిపోయిరి. ఆమె వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁ
బడునప్పటికే చిద్దయు లయినమతాచార్యు లక్కడ కాష్ఠములను
బేర్పించి చితి నమర్చి తమక్రూరకీరాతకృత్యమును నెఱపుటకు సంసిద్ధు
లయి తమ ద్వేషాగ్నికి బలిపెట్టఁ దలచిన యాచిద్దోషురాలి రాకను
వేచి యుండిరి. దుఃఖకర మయిన తరువాతి క్రూరహింసాకర్మమును
వెంచి చెప్పట యచితము కాదు. ఆమె చితిపయి కెక్కి, వెనుక
వయ్యున పాతిపెట్టఁబడిన నిలువుగుంజ కంటఁగట్టఁబడి నిలిచి, విస్పష్ట
మయినకంఠస్వరముతో తనదోషములను మన్నింప నీశ్వరునిస్మరించి,
తనయెడల నపరాధు లయినవారి నందఱిని ఊమివ భగవంతుని
వేడి, యీశ్వరేచ్ఛ నెఱవేఱును గాక యని పలికి యూరకుండెను.
ఆమాటలు చెవిని బడఁగానే యామె నపహసింప నిశ్చయించుకొని
వచ్చినవారు సహిత మనేకులు కన్నులనీరుకార రోదనము చేయఁ
జొచ్చిరి; ఆమె క్రూరవధను గన్నులారఁ జూచి సంతోషింపవలె నని
వచ్చియున్నతాననముల నలంకరించియున్న దయాశూన్య లయిన
మతాచార్యు లనేకు లచ్చట నిలువలేక బలివేదికను దిగి వెడలిపోయి
రఁట! మతపితాచావేశోపరవశు లయి దయాభర్తృదూకు లయియుండు
మతాచార్యకీరాతులను మిగులవ్రత్యక్షరాక్షసులులోకములో వేఱొక
రుండఁజాలరు గదా! కాష్ఠమునకు నిప్పంటింపఁబడిన యల్పకాలము
లోనే త్రేతాగ్నులని చెప్పఁదగిన విరోధు లగు నింగ్లీషువారి క్రోధా
గ్నికిని మతాచార్యుల ద్వేషాగ్నికిని ప్రజ్వలిత మయిన కాష్ఠాగ్నికిని
నిర్మల చరిత యయినయూసాఫ్తముణియొక్క యనిత్యదేహ మాహుతి
యయ్యెను. ఈక్రూరహత్య ముగియునప్పటికెల్ల నెల్లవారి మనస్సుల

లోను తాము దేవదూతను నిష్కారణముగాఁ జంపి సావము కట్టు కొంటిమన్న విచారము కలిగెను. కొండ తామెదేహము దహింపఁ బడుటకు మాటుగా తమదేహములు దహింపఁబడిన మెలుగనుండునని తలచిరి. మూఢవిశ్వాసములును - మతోన్నాదమును మనుష్యుల మానుషత్వమును రూపుమాపి వారిచే నెటువంటి క్రూరకృత్యము లనుజేయింపజాలవు? అటువంటి యమానుషశౌర్యమే యీ కాలము నందుఁ జూపఁబడిన పక్షమున శత్రువులు సహిత మామెలు స్లాఘించి పూజించి యుందురుగదా! ఈనరహత్య కొడిగట్టిన స్వదేశీయులైన మతాచార్యులకును పరదేశీయులైన యింగ్లీషు వారికిని నిది తీరనియప కీర్తిగా నున్నది. పాపకార్య మెప్పుడును జయప్రదముకాదు. స్వప్ర యోజనార్థముగాఁ దమపక్షము చేరినబర్గండీప్రభు వెదురు తిరుగుట చేతను క్షంతవ్యముగాని యీక్రూరహత్యవలనఁ గలిగినదనద్యేషము చేతను క్రమక్రమముగా నింగ్లీషువారు ఫ్రాన్సుదేశములోని తమ రాజ్యము నంతను నల్పావశిష్టముగాఁ గోలుపోయి స్వదేశమునకు మరల వలసినవా రయిరి. ఆకస్యకామణివలనఁ దా సంతమహోప కారము నొందియుఁ దనయువకత్రి తన నిమిత్త మయి శత్రువులపా లయి సంవత్సర కాలము చెఱిసాలయం దుండినప్పు డామెను విడిపిండుట కయి ప్రయత్నింపక యుపేక్షించిన ఛార్లెస్ రాజును మిత్రద్రోహియు మహోపాపియు నని చెప్పవచ్చును. ఇట్లు ఛార్లెస్ రాజ్యలాభమును బొంది చిరకాలము పాలనము చేసినవాఁ డయ్యును మనశ్శాంతి లేక తుదకుఁ దనకొడుకే తనకు విషముపెట్టి నన్నభీతిచేత నాహారమును విసర్జించి పంతు పడి కృతఘ్నున కర్హ మయినయపాత్రపుచావే చచ్చెను. విమర్శయని పేరుపెట్టి న్యాయాధికారుల మని ధర్మస్థానమునఁ గూరు చుండి యన్యాయముగా నిరపరాధినికి మరణదండనము విధించిన

పాపము మనస్సులను బాధించఁగా మతాచార్యసంఘమువారు 1456వ సంవత్సరమున మరల రీఘునగరమునందుఁ గూడి పునర్విమర్శచేసి వెనుకటితీర్పును తిప్పివేసి జోన్ నిరపరాధిని యని తీర్పు చెప్పిరి. దొంగలు పడినయాటలకలకు కుక్క మొఱిగిన దన్నట్లు నిర్దోషిని చంపఁబడిన యిరువది యైదు సంవత్సరములకు గురుపీఠమువారు చేసిన తీర్పు నెంతని మెచ్చుకోవచ్చును! ఈసాధ్వియొక్క యత్యద్భుతకార్యములను వర్ణించుచుఁ దరువాత కవులు బ్రబంధములను జేసిరి; విద్వద్దాయకులు నాటకములను గీతములను రచించి యాడి పాడిరి; దేశమందంతటను బహుస్థలములయందు దామెకు ప్రజలును ప్రభువులును ప్రతిరూపములను నిలిపిరి. రుయాన్ పురమునందు దామె యగ్నిలో నాహుతి చేయఁబడిన వేదికయందు సుందర మయిన మందిరము కట్టఁబడి యామె గుణవర్ణనము శిలాక్షరములుగా నిగనిగలాడు పాలరాయి పయిని చిత్రింపఁబడెను.

Mrs. ELIZABETH FRY.

ఎలిజబెత్ ఫ్రైడొరసాని.

ఫ్రైడొరసాని 1780 వ సంవత్సరము మెయి నెల : 1 వ తేదిని ఇంగ్లండు దేశమునందు జనన మొందెను. ఆమె తండ్రి పేరు జాన్ గర్నీ ; తల్లి పేరు కేథరైన్ బెల్. ఆమె తల్లిదండ్రు లిరువురును ధనసంపన్నము లయి నుప్రసిద్ధము లయినవంశములయందు జనించినవారు. తండ్రి మహాధనసంపన్నుడు ; తల్లి విద్యారూపగుణసంపన్నురాలు. ఎలిజబెత్ తనునది పసితనములో జననీజనకు లీమెకుఁ బెట్టినకన్యకానామము ; ఫ్రైయనునది వివాహబంధమువలనఁ గలిగిననామము. తల్లిదండ్రు లకుఁ గలిగిన పండ్రిండుగురుబిడ్డలలో నీమె మూడవది ఈమెకు తోడఁబుట్టినవాండ్రు నలుగురును తోడఁబుట్టినపమిచు లేకుగురును నుండిరి. బాల్యమునం దీమె చుటుకుఁదనమును సూక్ష్మబుద్ధియుఁ గలదియే యైనను విద్యయం దంతగా శ్రద్ధవహించి పేరుపొందినది కాదు. శైశవమునం దీమె పుష్పములయందును సృష్టివైచిత్ర్యముల యందును ప్రీతికలదయి, తల్లివెంట నుద్యానవనమునందుఁ దిగుగు

నప్పుడు వృక్షలతాదలయొక్కయు పుష్పపల్లవాదులయొక్కయు సౌందర్యమున కాశ్చర్యపడుచు జెందమునం దానందించుచుండెను. ఉత్తమప్రవర్తనము గలదియు విద్యావతియు నైనతల్లియొక్కనుగుణ సంపదనబట్టి యీచిన్నది దయార్ద్రహృదయము బీజలయొక్కయు వ్యాధిగ్రస్తులయొక్కయు నిండ్లకుఁ బోయి యుపచారములచేతను మంచిమాటలచేతను వారి నాదరించుచు వచ్చెను. ఉగ్గుపాలనాటి నుండియు పరోపకారచింతను గఱపిన యీయత్తమమాతను గోలు పోవలసినదురవస్థ పండ్రెండేండ్లయీడుననే యీబాలికకు సుఖ విచ్చెను. ఇట్లు 1792 వ సంవత్సరమునందు మాతృమరణదుఃఖము సంభవించునప్పటికి తల్లికడవునఁ బుట్టినపండ్రెండుగురిలో నగ్రసంతానమునకు పదునేడేండ్లప్రాయమును కనిపసంతానమునకు రెండేండ్ల యీడును నుండెను. ఈమెతండ్రి తనబిడ్డలు మంచివాగును నమర్థులును గావలె నన్నయభిలాషతో వారికి విద్యాబుద్ధులు నేర్పించుట యం దత్యంతశ్రద్ధ వహించుచుండెను. ఈమె చిత్రలేఖనమునందును సంగీతమునందును నాట్యమునందును మహాసమర్థురాలయ్యెను. ఈమెకంఠస్వరము కిన్నరస్వరమువలె నత్యంతమధురమై వినువారి వీనులకు విందు గొలుపుచుండెను. అశ్వారోహణమునందుసహిత మీమెకు నిరుపమాన మైనప్రవీణత కలిగి యుండెను. ఈమె తన యొక్క లిద్దటివలె సంతచక్కనిది కాకపోయినను, పలుచని పొడవైన శరీరమును పట్టువలె మృదువైనదీర్ఘ శిరోజములును కలకలలాడెడు నవ్వుమొగమును గలదై మొత్తముమీఁద రూపవతి యనఁదగినదిగాక యుండెను. ఈమె జాల్యానస్థలో తాను పట్టినపట్టెకాని యితరులు చెప్పినమాట విసకుండెడుస్వభావము కలదిగా నుండెనట! పెంకెపట్టని యాకాలములో నెల్లవాగును భావించి గర్హించిన యాగుణమే

వెద్ద పెరిగినతరువాత సత్కార్యాచరణమునందలి నిర్నిరోధ మైనపూని కగా మాటి యీమె కమూల్యగుణాలంకార మయి యెల్ల వారలశ్లాఘ నకును యోగ్య మయ్యెను. ఇదునాఱునంవత్సరములపాఞ్చమవ్వు డీమెకు వచ్చిన యొకగొప్పవ్యాధివలననే యీమెను పరార్థపరత్వ మధిక మయినను, 1798 వ సంవత్సరారంభమున వినఁదటస్థించిన యొకమతిగురువుయొక్క ధర్మోపన్యాసమువలన నీమె పునఃసృష్టి యైవల్లు పూర్ణముగా మాటిపోయెను. పదునేడేడ్లపాఞ్చమునం దుండినయామె యప్పుడు తనగ్రామములోని బీసబిడ్డల విద్యాభివృద్ధి నిమిత్తమయి యొకపాఠశాలను ప్రక్షాళనమున నొక్కపేదబాలు నితో నారంభించెను. ఆపాఠశాల దినదినాభివృద్ధి నొంది యల్పకాలము లోనే వెద్దదయి, ఆమె వివాహానంతరమున పితృగృహమును విడిచి భర్తగృహమునకుఁ బోవలసినచ్చునప్పటి కెనుబదియేడుగురు బాలు రను బాలికలను గలది యయ్యెను. ఆపాఠశాలయందలిపిల్లలు విద్యా బుద్ధులయందు వృద్ధిఁ బొందుటయేకాక యీమెనుం దత్యంతాను రాగము గలవారయి యీమెవియోగమునకు తల్లిని విడువవలసిన బిడ్డలవలెఁ బరితపించిరి. అంత వెద్దపాఠశాల నన్యులసాహాయ్యమును గోరక యొక్కతెయు నామె యెట్లు సమర్థతతో నిర్వహింపఁ గలిగి నదో యాశ్చర్యకరముగా నున్నది.

ఈమె తనకు పందొమ్మిదియేడ్లు నిండినతరువాత 1800 వ సంవత్సరమునందు అగష్టునెల 19వ తేదీని జోసప్ ఫ్రై యను నాతనిని వరించి వివాహము చేసికొనెను. అతఁ డొక గొప్పవాణిజ్యసంఘము నందు భాగస్వామిగా నుండెను. ఈవధూవరు లిరువురును పరస్పరాను రాగము గలవారయి, శరీరములు వేరైనను మనస్సొక్కటియే యైన ట్లొకమత్యముతోఁ గలసి మెలసి వర్తించుచుండిరి. భర్తయం దవ్యా

జానురాగము గలది యగుటచేత భార్య హృదయపూర్వకముగా భర్తకు విధేయురాలయి తదాజ్ఞాను సారముగా మెలఁగు చుండెను. భార్యయందు విశుద్ధ ప్రేమయు గలవాఁ డగుటచేత భర్తయు భార్య మాట యం దాదరము గలవాఁ డయి యామెచునను కనిపెట్టి యను కూలుఁ డయి ప్రవర్తించు చుండెను. ఇట్లు ప్రతివిషయమునందును దంపతులమనస్సు లొక్కటి యయి యేకీభవించు చుండుటవలన గృహము నిరంతరముఖదాయక మయి భూతలస్వర్గమువలె నుండెను. ఆమె గృహవ్యయములను గూర్చి సరియైన లెక్కలుంచి, భోజనవ్యయములు, వస్త్రములు, తోటకర్పులు, సేవకులజీతములు, ధర్మము మొదలయినవి వేఱువేఱుగా పద్దులు వ్రాయుచు నేమియు దుర్వ్యయము కాకుండ నాదాయవ్యయములను చక్కఁగా విమర్శించు చుండెను; సేవకులయం దనురాగము గలవయి వారిచునస్సులు నొప్పింపక వారివలన నేర్పుతోఁ బనులు గొనుచు వారి ప్రేమకుఁ బాత్రురాలయ్యెను. విద్యావతు లయినయువతులు భర్తల కడఁగి యుండరనియు గృహకృత్యములను స్వీకరింపఁ జాలరనియు ప్రలపించెను మన యార్యావర్తములోని యపూర్వబుద్ధిమంతు లీకాంతామణియొక్క పవిత్ర చరిత్రమును జదివితెనను విదుషీ వినూపకులు గాక బుద్ధితెచ్చుకొందురుగాక.

భర్తవలన నీమెకు ఎమనొకండుగురు బిడ్డలు పుట్టిరి. బిడ్డలయం దీమె యపార ప్రేమయు గలవయి వారిసంరక్షణము నితరులకు పిడిచిపెట్టక స్వయముగా తానే చేయుచు, కొంతయీమె వచ్చువఱకును రాత్రి దివములు వారి నెప్పుడు నేమిచక కంటికి రెప్పవలె నదాకావాడుచుండెను. వారిలో నెవ్వరి కెంతచిన్నజబ్బు చేసినను వాచియల్పబాధను సహితము చూచి సహృదయ లేక శోకించుచు, కావలసిన

యువచారములను పథ్యపానములను తానే చేయుచు, వారు స్వస్థపడు
వఱకును మనశ్శాంతిలేక పరితపించుచుండును. పిల్లలును తల్లియెడల
నపరిమితప్రేమ గలవారయి, తల్లి యొక్కనిమిషము తమకంటఁ
బడకిపోయిన పక్షమున మిన్ను విడిగి మీఁదఁ బడినట్లు లేటుయుఁ
దోపక విచారిగ్రస్తులయి యుండి దూరమునుండి యామె కంటి
స్వరము వినఁబడఁగానే పట్టరాని యానందముతో నెదురుగా పరుగెత్తి
కొనిపోయి తల్లిని కౌగిలించుకొనుచుండురు. ఇట్టిమి బిడ్డలయందంత
ప్రేమ చూపుచుదిగా నుండినను, పిల్లల నల్లరిచేయుచు వారి నెల్లప్పు
డును నాజ్ఞాబద్ధులను గానే యుంచుచుండెడిది. వారిని తనకిష్టములేని
పనినుండి మరలించుట కయి యొక్క పగుఱోక్తి సహితము నోటినుండి
వెడలవలసినయక్కఱ లేక ప్రేమాస్పదములను కన్నులనుండి వెలు
వడిసి యనంగీకారనూచక మైన యొక్కచుఱుకూచూపో భూసంజ్ఞయో
చాలి యుండును. ఇట్లు ప్రేమానుబంధముచేత బద్ధులయి యామె
కాజ్ఞానుష్ఠులయి ధయభక్తులు చూపుచు మెలఁగుచుండెడినా రొక్క
బిడ్డలుమాత్రమేకారు, దానదానీజనులును ఆమె యెడల మాతృ
భక్తి కలవారయి, స్వకృత్యముల సమమాత్రము నేమఱక, ఆమె
యాజ్ఞల సత్కీర్తిమింపక పరిమవిధేయులయి శ్రద్ధాభక్తులతో జరుపు
చుండెడివారు. ఆమె తనపరివారమును స్వకుటుంబములోనివారిని
గానే భావించి ప్రేమించుచు, వారు ప్రమాదవశమునఁ జేసిన తప్పు
లను తమించుచు, వారిని దా బిడ్డలవలెనే యాదరించుచుండినను,
వారిని మనసునప్పినట్లు తిరుగనియక యెప్పుడును తగిన కట్టుపాటు
లోనే యుండుచుండెను. అందుచేతవారు తమ యజమానురాలి
యెడల భక్తివిశ్వాసములు కలవారయి సర్వదా వినయవిధేయులలతో
సేవించుచు, తమపనుల సత్యంతశ్రద్ధాభిప్రయి యుక్తకాలములలో

నిర్వహించుచు, ఆమె యాజ్ఞలనెల్ల శిరసావహించి వృద్ధయశూర్వ కముగాఁ జేయుచు, ఆమె నిమిత్తమయి యావశ్యకమైన యెడలఁ దమ ప్రాణములనైన సమర్పించుటకు సంసిద్ధులయి యుండునంతి యను రాగము గలవారయి యుండెడివారు.

18:8 వ సంవత్సరమునందు లండన్ నగరమునందలి 'న్యూగేట్' (నూతనద్వారము) అనుపేరుగల ప్రధానకారాగృహములో నుంచఁబడియుండు శ్రీలయొక్క దుస్థితినిగూర్చి శోచనీయములయిన కథలు ప్రేదొరసానియొక్క చెవి సోఁకెను. వారి దుఃఖకథలను విని యామె మనస్సునందు సంతాప మొంది తననహోదరీతుల్యలయిన యా యభాగ్యురాండ్ర యొక్క దౌర్భాగ్యమును గొంతవఱకైనను దొలఁగించి వారిని మంచిస్థితికిఁ దెచ్చుట యెల్లుసాధ్యమగునాయని యామె తలపోయఁ జొచ్చెను. ఆచెఱసాలలోని యిన్నాఱు ఘనగజముల వైశాల్యముగల నాలుగుచిన్నగదులలో మున్నాఱు గురు కారాబద్ధురాండ్రు వారివారి బిడ్డలతోడఁ గూడ నుంచఁ బడిరి. వారిలోఁ గొందఁ ఆపరాధినులు; కొందఱు నిరపరాధినులు; కొందఱు విమర్శించఁబడి దోషస్థాపనానంతరమున శిక్షించఁబడినవారు; కొందఁ జింకను దోషనిర్ధారణము లేక విమర్శార్థము తేఁబడినవారు, కొందఱు సరహత్వాది ఘోరపాపముల కొడిగట్టిన కింకచిత్తురాండ్రు; కొందఱు దారిద్ర్యదోషముచేత నల్పహారవస్తుచౌర్యాదులకు లోబడవలసినవా రయిన పశ్చాత్తప్తచిత్తురాండ్రు. ఇట్టి నానావిధవిశేషగుణములవా రందఱు తారతమ్యవిభేదము లేక యేకసమూహముగా సక్కడఁ జేర్చిఁబడియుండిరి. వారికిఁ బొద్దు గడచుట కక్కడ పని యేమియు లేదు, వారు యుక్తిముగా నడచుచున్నారో లేనో చూచుటకుఁ దగిన ఐయిపరామర్శయు లేదు; అడఁజివైన కారాగృహాధి

కారి యొక్కడును వానికి సహాయముగా బాలుడయిన యాతనికొడు
కొక్కడును అధికారము చెల్లించుచుండిరి. వారిలోఁ బెక్కండ్రకు
ముఠికిపేలికలును చింపిగడ్డలును దక్క నంగములను గప్పుకొనుటకుఁ
దగినవస్త్రము లయినను లేవు వారు పంట చేసికొన్నను, భుజించినను,
వసించినను కూరుచున్నను, శయనించినను, మఱి యేమిచేసికొన్నను,
ఆనాలుగు చిన్నగడులలోనే చేయవలెను. వా రక్కడ సాయాస్య
ముగా నొండొరులను శిట్టకొనుచు, శపించుచు, అవాచ్యములు పలు
కుచు, అసహ్యము లయినపాటలు పాడుచు, కాలము గడుపుచుందురు.
కారాగృహమును సందర్శింప వచ్చినవా రెవ్వ రయిన నా మార్గమున
బోవఁ దటస్థించిన పక్షమున వా రందఱును గుంపుగా ద్వారముల
కడఁ జేరి 'ఆకలి' 'అన్నము' అని యడుచుచు, కమ్రులు నోళ్ళు బాదు
కొనుచు, డబ్బు నిమిత్త మిరుపకడ్డల సందుల గొనుండి చేతులు
చాచుచుందురు; వచ్చినపుణ్యాత్ములలో నెవ్వ రయిన జాలి పకి చేతు
లలోఁ గాను వీసము లేవి యయినఁ బెట్టినపక్షమున వానిని వెంటనే
చెఱసాలలోని కల్లంగడికిఁ బాపి మద్యము తెప్పించుకొని త్రాగు
చుందురు. వారి పరిభాషయం దన్న మనుమాటకు కల్లనియే
యర్థము. వారిలో సాహసికురాండ్రు కొందఱు ద్వారముల సమీప
మునకు వచ్చినవారి వస్తువులను చేతులు చాచి బలవంతముగా నూడఁ
బెఱికికొనుటయుఁ గలదు.

ఒకనాఁడు మానసియులయిన సుందరు లిద్ద టాకారాగార
మును జూడఁ బోయిరి. వారు కొంతనే పితర విషయములను గూర్చి
మాటాడిన తరువాత చెఱసాలలోని స్త్రీల స్థితిని బాగుపఱుచుటను
గూర్చి ప్రస్తావన చేయుఁగా కారాగృహాధికారి „వారు బాగుపడుట
యసాధ్యము. నామాట నమ్ముఁకు. వారు బాగుపడుటకు శక్యము

కానంతి దుర్వృత్తిలోను సాపములోను మునిగి యున్నాడు." అని గంభీరస్వరముతోఁ జెప్పెను. అప్పటి కారాగారాధిపతులు చిరకాలా గతాచారాప్రభావమును బట్టి దయావిహీనహృదయు లయి, కారా బద్ధుల సంస్కారమునుగూర్చి యెవ్వ రయిన ముచ్చిటించినను వారి మాటల నాదరింపక వారిని తిరస్కారదృష్టితోఁ జూచి పరిహసించు సంతటికఠినదశకు వచ్చి యుండిరి. అప్పు డానుందగులలోనుండి మృదు మధురస్వరముతో "దేవుఁడు తలఁచుకొన్నను వారు బాగుపడరా? వారు దేవుని శక్తికి మించి యున్నవా రని మీరు భిష్కాయము కా దనుకొనెదను." అని యొకవాక్యము వెలువడెను. ఆమాట విని యులికిపడి యతఁ డావాక్యములు వచ్చినవంకకు దృష్టిపఱిసి, దీర్ఘశిరో జములతోను దయారస మొలుకుచున్న శాంతముఖముతోను మహోత్సాహముచేతఁ బ్రజ్వరిల్లుచున్న వెలితఱుకుఁగన్నుల తోను నిలుచుండి ధీరత్వము మూర్తీభవించిన ట్లున్న పొడవయిన సుందరవిగ్రహమును బొడగాంచి, క్షణకాల మేమి చెప్పటకును లోఁచక యూరకుంకి కడవట "నాయభిష్కాయ మది కాదు. ఈకారాగ్రహమునందు మరబోధచేయుట కయి నియమింపఁబడి యున్నమతాచార్యునకు వీరిని బాగుచేయుట యసాధ్య మయిన దని చెప్పటతప్ప నా యభిష్కాయము వే తొకటి కాదు." అని లిడఁబడుచుఁ బలికెను. పయి యట్లు పలికిన యామె మన్నఘ్రేవోరసానియే యని నీనిం జదువు వారికి వేటుఁగఁ బెలుపవలసిన యావశ్యక ముండదు కదా. ఆనాటి కాచెలికత్తె లిద్దఱును వారియొద్ద సెలవు గయుకిని వెడలిపోయిరి. ఇట్లు వెంటఁబోయిన రెండవయామె ఘ్రేవోరసానియొక్క యక్కవెనిమిటియు పరోపకారములయం దసమానదీక్ష వహించినవాఁడును నయిన సర్ ఫనల్ బక్ స్టన్ దొరవారి సహోదరి యగు ఆనాబక్ స్టన్ కన్య.

తరువాతఁ గొన్నిదినములకు పైదొరసాని యుక్కఁడెయ్య నొంటిగా మరల కారాగృహమునకు వచ్చెను. ఆమె చేతిలో నప్పు డొక్క పుస్తక ముండెను. ఈసారి కారాగృహాధికారు లామె నెక్కువ గౌరవముతోఁ జూచి యాదరించిరి. వారి యాదరణకు సంతోషించి యామె కారాబద్ధురాలి డ్రయి యున్నస్త్రీలలోఁ గొంతసేపు త న్నొంటిగా విడిచి వారితో మాటాడుట కంగీకరింపుఁ డని వారిని బాగుచేయుఁ బ్రయత్నించుట నిష్ఫల మనియు, వారితో నొంటిగా నుండుట యపాయకర మనియు చెప్పి, కారాగృహాధికారియు మఱా చాన్యూఁడును ఇతర రాజపురుషులును ఆమె నిరుత్సాహపఱచి యామె యుద్యమమును వారింపఁ జూచిరి గాని వారిమాట లామె చెప్తలలో దూతినవికావు. ఆమాటలవలన నామె యెంతమాత్రమును భయ పడక, భగవంతుఁడు తనకుఁ రక్షకుఁ డయి యుండఁగా నితరులవలనఁ దన కపాయము రాఁజాల దని పలుకుచు, కృతనిశ్చయురాలయి తన పట్టును విడువకుండెను. అంతటి దృఢమనస్కురాలయియున్న యామె పార్థనలను త్రోసివేయుఁ జాలక తునకు, బందీశాలాధ్యక్షు లంగీకరింపవలసినవా రయిరి. ఎంత చెడి హీనదశయూ దున్నవా రయి నను తనకువలెనే నిత్యము లయినయాత్మలు గలవారయి, అజ్ఞా నాంధకారముచేతఁ గన్నుఁ గానక పాపపంకమునఁ బడినవారయినను పశ్చాత్తాపవలంబుండముచే మరల లేవఁ దగినవారయి, అరివర్గ పశ్చాదావేశము చేత మతిచెడి ధర్మముతోడి పోరాటమునకుఁ బూరిన వారయినను దయనీయ లయినయబలలే యయి, తన సోపరీతుల్య లయిన యీశ్వరచిత్రికలవద్దకుఁ బోవు నప్పు డాత్మసంరక్షకార్థముగా నామె కేమిసాధనములు కావలెను? ఈశ్వరభక్తియే యామెకు వ్రజ కవచము, ప్రేమార్ద్ర మైవపరిశుద్ధహృదయమే యామె కభేద్యభేటము;

దయాధర్మాదులే యామె కమోఘాముధములు. ఇటువంటి యవ్వతి హత సాధనములను సాయముగాఁ గొని యవ్వ డామె నిర్భయముగా కారాబద్ధురారి డ్రియి యున్నచుదవతులయొద్దకు నడచెను. ఆమె సమీపింపఁగానే యామదవతు లామెను జూచి యన్నముచకు డబ్బులు డబ్బు లని యొక్కపెట్టిన నతివఁదొడఁగిరి వాని పరిభాషము దన్న మన్న పదమున కర్థమేమో యీవఱకే తెలుపఁబడినది. అప్పు డాకారాగారము మనుష్యనివాస మయిన మంగిరము వలె గాక యశవి మృగములతో నిండియున్న గుహ వలెనే కానఁబడెను. ఆ కేకలలోను సన్నుదములోనుతా నావఱ కుపోద్ఘాతముగావారికిఁబొధిపను ద్వేషించు కొనివచ్చిన మాటలను నుఱచిపోయెను గాని యామెదైర్యమునుమాత్రమువిడిచిపెట్టక, తన చేతిలోనున్నబై బిలులోనినూతననిబంధనగ్రంథమును విప్పి, వారికిఁ జదివి వినిపింపఁ దలఁచుకొని వచ్చినభాగమును దీసి, విస్పష్టమై మధుర మైనగంభీరస్వరముతో నుల్లములు పల్లవించునట్లు చెడువఁదొడఁగెను. వారిలోఁ బలువుర కాముత్తమగ్రంథమును వినుట యున్నయే ప్రథమ మయి యుండును. ఆమె శ్రావ్య నాదముతోఁ జనుపుచున్నకొలఁది సంతకంత కానందడి యడఁగి, వారిలోఁ బలువురు హర్షపులకాకితగాత్ర లయి యావేదవాక్యముల సత్యంతథత్తితోను శ్రద్ధతోను వినుచుండిరి. వారిలో చిరకాలాభ్యస్త పాపకర్మబలముచేతఁ గఠినదిత్తలయి మృగశ్రావ్యలయి యున్న వారుసహిత మావాక్యార్థమునం దాదరము చూపక పోయినను, తమ మీఁది యవ్యాజప్రేమతో వచ్చి తమతేచుమునే నిష్కళంకహృదయముతోఁ గాంతింపుచు తమయాతోన్మజ్జీవనముకొఱకే మాలాచుచున్న యాసాధ్యమణియొక్క నిర్మలవాక్యమృతసపానముచేత మత్తిలి దేహములు పరవశములు కాఁగా నొదడి మాని నిశ్శబ్దముగా

నుండిరి. ఒకరిద్ద టింకను దమలోఁదాము మాటాడుకొనుచుండఁగా నత్యంతశ్రద్ధాళు వయి వినుచుండిన యంగన యొకతె చేయెత్తి „మాటాడకుండు. ఈ దేవతావాక్యములు వినఁబడకుండ సుదడి చేయ కుండు.” అని హస్తసంజ్ఞతో వారిని వారిం చేను. ఆకారాగృహ మంతయు నాసమయమున దుష్టాంగనల నెడఁబాసి వృణ్యాంగనలతో నిండినట్లును, రాక్షసస్త్రీలను పోనాడి దేవతాకాంతలను దెచ్చుకొన్నట్లును, అయ్యెను. ఆదివ్యవాక్యమృతసప్రవాహముచేత ననేక కాంతల శీలాకఠినచిత్తములు కరఁగి నీరయ్యెను; అనేక కాంతల నేత్రములనుండి యానందబాష్పములు జాలుకట్టెను; అనేక కాంతల గాత్రములు గగురుపొడిచెను. ఆహా! సౌజన్యమునం దెంతటి యద్భుత శక్తి యున్నది! గ్రంథకరన మయినతరువాత నామె బిడ్డలతల్లులను జూచి వారివలె తానును బిడ్డలతల్లియే యగుటచేత బిడ్డలయెడల తల్లుల కెట్టివాత్సల్య ముండునో బిడ్డలనుఖమునిమిత్తము తల్లు లెంత తల్లడిల్లుదురో తా నెఱుఁగును ననియు, యుక్తాహారమును శుద్ధవాయువును దేహపరిశ్రమమును లేకపోవుటచేత శుష్కించి యున్నయాబిడ్డలను జూడఁగాఁ దనమనస్సు దహించుకొని పోవుచున్నదనియు, అసహాయులయి యున్నయాబిడ్డలను చక్కఁగా సంరక్షించి వారిని సన్నార్థమునకుఁ ద్రిప్పట తల్లులకెల్ల ధర్మ మగుటచేత దుస్థితిలో నున్న యాబిడ్డలకొఱకయి చెఱసాలలోనే యొకపాఠశాల నుంచుట యుచితమనియు, నానావిధముల ఖోధించి పాఠశాల యుంచుటయం దిష్టము గలతల్లులెల్లను చేతు లెత్తవలసినదని యడిగెను. కృపారసము వెదచల్లెడి యామెచల్లనివలుకులవల్ల నుల్లములు కరఁగినవాఁ రయికన్నులనుండి జోటజోట నీరుకారుచుండఁగా నొక్కసారిగా బిడ్డలతల్లులందఱును జేతు లెత్తిరి. కొంతకాలమున కాచెఱసాలలోని బిడ్డల

నిమిత్తమయి యొకపాఠశాల స్థాపింపఁబడినది. ఆపాఠశాల కుపాధ్యాయునిగా కారాబద్ధురాండ్రలోని యొకయువతి యచ్చటివా రందఱి చేతను కోరుకొనఁబడినది. ఆయువతి తాను యుక్తప్రవర్తనము కలదయి యుండుటయేకాక పాఠశాలనుగూడ చక్కగా నిర్వహించినందునఁ బడు నేమనఁగలదు లయినతరువాత పయ్యదికారు లాయువతిని తమిచ్చి విడుదల చేసిరి. ఆమె యాచనమునఁ గొన్నిగంటలకాల ముక్కడఁ గడపి యింటికిఁ బోయెను. తత్కాలమునకు తమ తొంటియవగుణములను విడిచి మంచితనము పూనినట్లు కనఁబడినను, ఆకారాబద్ధురాండ్రబుద్ధులు మాఱుటకు చిరకాలము పట్టినది.

ఫ్రైదొరసాని తనబిడ్డల సురక్షణమునిమిత్తము విశేషకాలము గడపవలసిన దయినందున 1816 వ సంవత్సరమునకును నస్త్రహీనలయినవారికివస్త్రములు పంపుటయప్పుడప్పుడుపోయి బైబిలులోనిభాగములు చదివి వినిపించుట మొదలయినపనులు తప్ప చెఱసాలలోని శ్రీలనిమిత్తమయి విశేషముగా నేరుయుఁ జేయలేకపోయెను. ఆమె ప్రోత్సాహమువలన 1817 వ సంవత్సరమునందు న్యూగేట్ చెఱసాలలోని కారాబద్ధ లగుశ్రీలస్థితిని బాగుపఱచునిమిత్తమయి యొకసమాజము స్థాపింపఁబడెను. ఆమె నిరంతరప్రయాసమువలన చెఱసాలలోని శ్రీలలో నల్పకాలముననే యద్భుత మైశుమార్పు గలిగెను. ఆమార్పున కాశ్చర్యపడి కారాగృహాధికారు లామెకు సర్వవిధముల సహాయము లయి యామె కర్తవ్యముని చెప్పినదానినెల్ల నంగీకరించి యామెకుఁ బ్రోత్సాహము కలిగించిరి. ఇట్లు చెప్పటనుబట్టి యామె పూనిన ఘనకార్యము విశేషకష్ట ముక్కఱలేక యనాయాసముగా నొనఁపఱచినదని దీనిం జదువువారు భ్రమపడఁగూడదు. లోకములో కష్టముల కోర్చి ధైర్యమును సహనమును నిరంతరద్యమమును

పూనని సుఖపరాయణులలో నెప్పుడు నెవ్వరును ఘనకార్యమును చేసిని జేసినవారు లేరు. బురదలో దిగి బాహులు నొప్పిపెట్ట దేహమునఁ జెమ్మటలుపట్ట ముక్కున నూర్పులుపుట్ట శ్రమపడినంగాని బురదకు వెఱచి పయినుండి పలుకువారిపంచదారపలుకులచేత నెప్పుడును పంకమున దిగఁబడినబుడి పైకి లేవదు. మంచిని జేయవలె నన్న పక్షమున స్వసుఖమును త్యజించి కష్టములకు సహించి యెడతెగనిపాటు పడవలెను. ఆ చెఱసాల ఘాతుకమృగబహుళ మైన గుహవంటిదిగాని గృహమువంటిది కాదని మైని వర్ణింపఁబడినదికదా. అట్టియనన్యస్థలము గొప్పవంశమునఁ బుట్టి యాబాల్యమును భోగముల ననుభవించుచు సుఖపడ మరగిన మన ప్రైదొరసానివంటి పుష్పకోమలుల కెంత దుస్సహ మయినదిగా నుండునో చెప్పటకంటె నూహించుకొనుటయే సుకరము. కొంచెముకాల మునునతరువాత నచ్చటివారి చేష్టలనుగూర్చి యామి యిట్లు వ్రాసెను.—“చూలోఁ గొండఱ మించుమించుగాఁ బ్రతిదినమును బాతశాలను జూచుట కయిపోయిన సమయములలో చెఱసాలయందలి స్త్రీ భాగములో నడచెడి దారుణము లైనదుర్వ్యాపారములను జూచితిమి. వీరించుట, బాసలు చేయుట, జూదము లాడుట, పోట్లాడుట, దుర్భాషలాడుట, చెడు పాటలు పాడుట, గంతులువేయుట, పురుషవేషములు వేసికొని యల్లరి చేయుట, ఇట్టివేయనేకములు చెప్పను వినను దగినవి కావు. అందుచేత మేమది వయసువారిని వెంటఁబెట్టుకొనిపోవుట కర్హమయినతావు కాదని భావించితిమి.” ఆస్థల మామెకు రోత పుట్టింపక పోలేదు. అయినను మంచిని జేయవలె నన్నయత్సాహముచేతను న్వాభావిక సౌజన్యముచేతను భగవద్ప్రీతికరికార్యతత్పరత్వముచేతను నాసాధ్య సమస్తమునకు నోర్చుకొన్నది. ఇట్టిహేయస్థలావలోకమునకు సహించి

పదిమాసములు పనిచేసినపిమ్మట నామె మరల నిట్లు వ్రాయఁ గలిగెను.—

“మే మేర్పడినవిధు లెప్పుడో యరుదుగాఁ గాని సామాన్యముగా నతిక్రమింపఁ బడలేదు. వారు మేర మీఱక నియమించిన వ్యవస్థలోనే యుండిరి. వారు మాకు పరమవిధేయురాలు డగ్గయి వర్తించిరి. దయచూపుటతప్ప వేఱువిధముగా వారియెడల మే మెప్పుడును ప్రవర్తింపక పోయినను వారిలో నొక్కతె నాతో దండనాధికారియొద్దకు పోవుటకంటె నామొద్దకు వచ్చుట కెక్కువ భయపడుచుందు మని చెప్పినది. ఈకాలములో మే మెప్పుడును ఏస్త్రీని శిక్షింపనులేదు; శిక్షింపఁ దలఁచుకొను లేదు. నేనుగాని నాసఖులు గాని విధించినశాసనముల నతిక్రమింపక యింత చక్కగా ననువర్తించుట క్రమశిక్షితము లయిన కుటుంబములలో నహిత మసాధ్యమని తలఁచెదను పనివిషయమున నన్ననో వారిరువదివేలడుస్తులను గుట్టిరి. ఈపనియంతయు చిన్నయంగడివాడ్రచే నియ్యబడిన దగుట చేత వాండ్లిచ్చిన కూలి యత్యల్ప మయినది. ఇన్నివేలలో నుూడు డుస్తులుతప్ప కనఁబడక పోయినవి లేవు. అనియు స్త్రీలలోపములవలన పోయినట్టు తోఁచదు. వారు ప్రతిమాసమును అఱువది మొదలుకొని నూఱువఱకును మేజోళ్ళ నల్లుదురు. వారు కొంచెముగా నూలు సహితము వడుకుదురు. వారియార్జనము మొత్తముమీఁద స్త్రీ యొకతెకు వారమునకు 18 పెన్నలు (రు 1-2-0) గిట్టుచున్నది. ఈసొమ్ము సాధారణముగా వారి యన్నవస్త్రములకు వ్యయపఱుపఁ బడును. ఇందు నిమిత్త మును వారండఱును గలిసి నెలకు నాలుగు పౌనులు (రు 40) ఇత్తురు; మేము సహాయద్రవ్యముగా నెనిమిది పౌనులు (రు 120) ఇత్తుము. ఈరెండు మొత్తములును గలిసి వారికి తగిన మంచివస్త్ర

ములకుఁ జాలియుండును. ఇంకొక ముఖ్యాంశము మతబోధవలన వారిలోఁ గలిగిన గొప్పలాభ ము యున్నది. మేము ప్రతిదినమును రెండుసారులు వారికి బైబిలు చదువుచుండుము. వారిలో పలువురకు చదువు నేర్పితిమి కాని కొండఱుమాత్రమే స్వయముగా కొంచెము చదువుటకు శక్తురొండ్రునారు దానివలనఁ గలిగినఫల మత్యమ్భుతమైనదిగా నున్నది. అంత యాదరముతో బైబిలును స్వీకరింపట యితరస్థలములలో నే నెచ్చటను జూడలేదు. వారిలోఁ బెక్కండ్ర కావునకమును, అందుఁ జెప్పఁబడిన మతరీతియు నీతియు, అపూర్వములుగా నున్నవి. తత్పరనమువలన వారియాత్మలకుఁ గలిగినప్రయోజనము మిక్కిలి తృప్తికరముగా నున్నది. నే నప్పు డప్పుడుపోయి చదువ నుద్దేశించితి నని చెప్పినప్పుడు, నే నేదో గొప్ప సంతోషమును వారికిఁ గలుగఁ జేయఁబోవు చున్నట్టుగా వారు గుంపులు గుంపులుగా నావెంటఁ బడుచుండురు. ”

ఈమెయొక్క కృషివలనఁ జూపూర్వము త్రాగుఁబోతు తన మానకును దైవదూషణమునకును సోమరితనమునకును దౌర్జన్యమునకును నిలయమైనకారాగృహ మిప్పుడు మద్యపానవర్జనమునకును దైవభక్తిని కర్మశీలతకును సౌజన్యమునకును నివాస మయ్యెను, ఆశ్చర్యకరమైన యీమార్పునకు సంతోషించి స్రభుత్వమువా రీమె చేసినయేర్పాటులను బ్రితానియా దేశములోనిచెఱసాలలో నెల్ల నెలకొల్పిరి. అటు పిమ్మట నీ యేర్పాటులు యూరపుఖండమునం దంతట నవలంబింపఁ బడినవి. ఫ్రెంచిరసాని బ్రితానియా ద్వీపములలో నున్న చెఱసాలలనుమాత్రమే కాక, ఫ్రాన్సు జర్మనీ మొదలయిన దేశములకుఁ గూడఁ బోయి యచ్చటి ప్రధానము లైనకారాగృహములను పరీక్షించి యాదలి స్త్రీలస్థితిని బాగుచేయుట కయి బహువిధములఁ

గృహిణి. ఇంతకుముందు చెఱసాలనుండి విడుదలనుబొందిన స్త్రీలు నీతిమాలినవారును జీవనాధారము లేనివారును నయి, స్వార్థరపోషణార్థముగా పూర్వపరిచితములైన పాపములనే మరలఁ జేయువారగుచుండిరి. ఇప్పుడు చెఱసాలలోఁ దగినవృత్తులు నేర్పఁబడుటవలన విముక్తిఁ బడవలసినపక్షాత్తు లావృత్తుల నవలంబించి పాపపడి పాపము పొంతకుఁ బోక సుఖజీవనము చేయఁగలవారయిరి. పాపపాశముల నుండి విడివడి యిట్లుత్తమజీవనము చేయుటకు శక్తురాండ్రయిన స్త్రీలు తమకృతజ్ఞతను దెలుపుచు నామెకు లేఖలు వ్రాయుచుండిరి.

ప్రైదొరసాని చేసిన మంచికార్య మిది యొక్కటియే కాదు, ద్వీపాంతరవాసదండనము లొందిన స్త్రీలను గొనిపోయెడి యోడలలోనికిఁబోయి చూచి చూపఱ క సౌఖ్యమునకును క్రూరత్వమునకును స్థానము లయి యుండినవానిని సౌఖ్యమునకును సదాచరణమునకును స్థానములనుగాఁ జేసెను. ఓడలలో నెక్కింపఁబడిన స్త్రీలను పశువులమందలను దోలినట్లుగా నొకగదిలోనికిఁ ద్రోయఁగా, వారచ్చట శాపములు పెట్టుచు, బిల్లు పెట్టుకొనుచు, బగడములాడుచు, స్వీయ పాపకథల నేకరువు పెట్టుచు, అవాచ్యపశ్యసంగములు చేయుచు, అకార్యకరణముల కుపాయములు రోయుచు, ప్రొద్దు పుచ్చు చుండెడి వారు. ఆమె యట్టి యోడలోనికిఁ బోయి బైబిలులోనియత్తమ వాక్యములను వారికి చదివి వినిపించి హితబోధ చేయుచు, ఆ ప్రయాణములయందు వారికి ధర్మబోధ చేయఁబడిన యుపాధ్యాయుల నేర్పాటు చేయుచు, అధికారులతోమాటాడి వారిని దయతోఁ జూచు నట్లుచేయుచు, గతిమాలిన దుర్మార్గ గామిను లగు నా కామినుల కెన్నివిధములనో మెలు చేసెను. ఆమె యున్నతత్త శరణాలయములకును వైద్యశాలలకును బోవుచు రోగుల

సౌఖ్యముల కొఱ కెన్నిన్నివిధములనో పనిచేసెను. ఒకనాఁ డామె యొక యున్నతశ్రవణాలయమునకుఁబోయినప్పుడు గదిలో గడ్డిమీఁద పడిపోరలుచున్న యొక పిచ్చిది యామె మాట విని లేచి తన్నుఁ గట్టియున్న గొలు నీళ్ళుకొనుచు నామె వెనుకకు వచ్చెను. ఆమె దయావిశేష్టము లయినచల్లచిచూపులతోఁ జూచుచు తన హస్తము నాపిచ్చిదాని కందియ్యఁగా నది ప్రేమతో ననేకపర్యాయము లాహస్త మును ముద్దుపెట్టుకొనెను. ఆమె క్రైస్తవవేదగ్రంథములను ధర్మార్థముగా బీదలకు పంచి వెట్టుచుండెను. నావికులకును సైనికులకును కారాబద్ధులకును బీదలకును పుస్తకనిలయములను బెట్టిచెను. ఆమె లోకోపకారార్థముగా వచనరూపమునను పద్యరూపమునను బహుగ్రంథములను రచించెను. ఎక్కడ దుఃఖి ముండినదో, ఎక్కడ దారిద్ర్యపీడ యుండినదో, ఎక్కడ నజ్ఞాన ముండినదో, అక్కడ నెల్ల దుఃఖోపశమనమునకై యామె యేదో పనిచేయ వెడకుచుండెను. వివత్తుల నున్నవా రెవ్వరును వామెవద్దకు వచ్చి యాశాభంగము నొంది వెడలిపోయినవారు లేరు. ఒకనాఁ డామె గుట్టపుబరిడిలో నెక్కి పోవుచుండఁగా దారిపడుమ నొకచోట నొకబండివాఁడు తలగాయముతో తనబండిపక్కను పడియుండుట కంటఁబడెను. ఆమె తక్షణమే తన బండిని నిలిపి యాబండివానియొద్దకుఁ బోయి వాఁడు తనకడుపునఁ బుట్టినకుమారుఁ డయినట్లుగా వానితల గాయమునకు కట్టుకట్టి రక్తస్రావమును మాన్పి తరువాత బండి నెక్కి పోయెను. ఆమె లోగులకుపచారము చేయుటయందును గాయములకు కట్టుకట్టుటయందును గూడ మహాసమర్థురాలు. పరోపకారార్థమిదంశరీరమన్నట్లుగా నామె పరులనిమిత్తమే తానుజీవించుచున్నట్లుండెను. ఆమెచరిత్రచరిత్రము లోకమునకు పరోపకారమును బోధించు మహాకావ్యముగా నున్నది.

ఆమె యరిసుకుచూర మయినదుర్బలశరీరము కలదిగా నుండెననియు; భీరుస్వభావము కలదనియు బాల్యమునం దెవ్వరైన గట్టిగా మాటాడినను కోపదృష్టితోఁ జూచినను బాపురని యేడ్పుచుండెడిదనియు, ఆమె చరిత్రమును వ్రాసినవారు చెప్పుచున్నారు. అట్టి సహజదుర్బల యయిన యీ యబలకు ధైర్యసాహసములతో నిట్టిసత్కార్యముల నిర్వహింపఁ గలబల మెక్కడనుండి వచ్చినది? ఈబలమంతయు నామెకు మతాభినివేశముచుండియు నీశ్వరుని నుండియు వచ్చిన దనుటకు సందేహము లేదు. ఆమెకు మతమంతయు కార్యాచరణములలో నుండినదికాని క్రియాశూన్యములయిన శుష్కవాక్యపరసములలో నుండినది కాదు. మతమున కెల్లను లోకజనకుఁ డయిన యీశ్వరునియందలి పితృభావము, ఈశ్వరస్పృహ లోనివా రగుటచేత నొకరు లయిన మానవుల యందలిభాతృభావము, ఈరెండును ప్రధానములు. ఇందు మొదటిదాని వలన నేర్పడుధర్మమీశ్వరునియందు దృఢభక్తియుంచినమనస్థివిషయములలోను తదాజ్ఞ ననుసరించుట; రెండవదానివలన నేర్పడుధర్మము స్వనుభుమునైనఁ బరిత్యజించి పరోపకారకరణమునందు వర్తించుట. ఈధర్మద్వయము నొకదానిని విడిచి యొకటి యుండునది కాదు. కావున రెండును నేకధర్మమే యని చెప్ప నొప్పును. ఇదియే సర్వమతసార మయిన పరమధర్మము. దీని నొక సంస్కృతకవీశ్వరుఁ డీక్రిందిరీతిని జెప్పి యున్నాడు—

శ్లో. శ్లోకార్థేన వ్రవత్కౌమి యదుక్తం గృంథకోటిభిః

పరోపకారః పుణ్యాయసాసాయ పరపీడనమ్.

గీ. గృంథకోటులచే నేది గఱవఁబడెనొ

దానిఁ బద్యార్థమునఁ జెప్పెదను వినుండి-

అగుఁ బరోపకారము పుణ్యంబుకొఱకుఁ

బృథవిఁ బాపంబు కొఱ కన్యపీడనంబు.

ఆమె తాను బూనినమహాకార్యమీశ్వరాజ్ఞారూపమైనధర్మమని యాచరించెనేకాని పేరుకొఱకును ప్రసిద్ధికొఱకును గాను నిజమైన మతధర్మము లేవు యెఱుంగక పనికిమాలిన నోములతోను వ్రతములతోను ఉపవాసములతోను ఉప్పిడులతోను కాలక్షేపము చేయుచుండిన మన దేశపుస్త్రీ లీసాధ్వీశిరోమణి వలెఁ బరోపకారవరాయణులు కాఁ బ్రయత్నింతురు గాక! ఈమె వలె నందఱును చరసాలలును వైద్యశాలలును సంస్కరించువారు కాకపోవచ్చును. పుస్తకనిలయములను స్థాపించువారు కాకపోవచ్చును. కాని, మనఃపూర్వకముగా కృషిచేసినచో తమ్మును తమకుటుంబములను సంస్కరింపఁగలవారును తమయిరుగుసోరుగువారిని ప్రేమించి వారికి తోడుపడఁగలవారును కాకపోవలయు. ప్రతి సత్కార్యానుష్ఠానమునందును కష్టము లుండును. బంగారమునకు మేలిమిని దెచ్చుట కయి దాని సగ్నిహోత్రములోఁ దప్తముచేయుట యావశ్యకమయినట్లే పరోపకారధూర్వహు లగుపుణ్యాత్ములకు మేలిమిని దెచ్చుట కయి కష్టము లావశ్యకము లని బుద్ధిమంతులు చెప్పుచున్నారు. తాను బైని వేసి కొన్న ఘనకార్యవిషయముననే కాక సంసారవిషయమునను మన పై ప్రదోరసానిగారికిఁ గష్టము లనేకములు వచ్చినవి. మొట్టమొదట 1808వ సంవత్సరమునందు కుటుంబమున కంతకు మూలాధారుఁడైన యామె మామగారు కాలధర్మమునొందిరి తరువాత నామె శ్రియ నహోదరి యొకతె మృతినొందెను. పిమ్మట నామె ముద్దులమనుమఁ డొకఁడు స్వర్గస్థుఁడయ్యెను. అటుపిమ్మట కుమారుని రెండవకూతురు లోకాంతరగతురాలయ్యెను. అచిన్నది గతించిన పదునొకండు దినము

లకేయాచిన్నదానితండ్రియైన పెద్దకుమారుడు పరమపదమునొందెను. తండ్రిపోయిన యెనిమిది దినముల కాలనికూడు రింకొకతె షరలోక గతయయ్యెను. ఒకదానిపై నొకటిగా వచ్చెడి యటువంటి కష్టకథలను వెంచి చెప్పుట సంతాపకర మగుటచే నీయాపత్పరంపరాకథ నము నింతటితో విడిచి వ్రేట్టెదను. ఒకదానివెంట నొకటిగా వచ్చిన యీవిషత్పరంపరల వలన నామెయన స్సంతుతి చలించినను తోడనే నిశ్చలత నహించినందున సత్కార్యచరణమునందలి ధైర్యోత్సాహము లించుకయు తగ్గక మఱింత వెంపుచెందినవి.

తాను బూనినవనిని దేనిని జనులలో జేసి సంపాదించవలె నన్న యపేక్షతో నామె చేయలేదనియు, తనపేరు బయలికి వచ్చుచున్నదని తెలిసికొన్నప్పు డామె దుఃఖితురాలయ్యెననియు, చరిత్రకారులు చెప్పినను, లోకములో సత్కార్యనీక్ష వహించి పనిచేయు వారిపేరు ప్రసిద్ధికాక యడగిపోవుట యస్వాభావిక మగుటచేత ప్రైదొరసానిపేరును సర్వత్ర వ్యాపించి మంచివారి గౌరవావరములకు వత్తె మయ్యెను. ఉపకారచింతిగలవారనేకు లనేకఫలములలో సంఘములుగాఁ జేరి యామెవలె బుణ్యకార్యములు చేయుట కుద్యమింపఁ దొడగిరి. ధనాధికారసంపన్నులైన ఘనులనేకు లామెను సందర్శించి యామెతో సంభాషించి కృతార్థత నొంద యత్నింపఁగడగిరి. డెన్నార్కుదేశపు రాజును రాణియు నామెతో విందు గుడిచిరి. 1840 వ సంవత్సరమునందు శ్రీ విక్టోరియా మహారాజ్ఞిగా రామెకు దర్శనమిచ్చి, చెల్లినగరములో బెట్టెబడిన యనాధరక్షణ శాలకు సహాయముగా నేబది పౌనుల (రూ750ల) నొసఁగిరి. 1842 వ సంవత్సరమునందు ప్రెస్టాదేశపురా జామె యింటికిఁబోయి యామెతో సహాంక్తిని భుజించెను. ఆరాజు నెదుర్కొని గౌరవించినప్రస్తావనలో

నామె వ్యాసినదానిలోని కొన్నివంక్తు లిచ్చటఁ బొందువలెననుజ్ఞ వేఁచుచున్నాను. — “నాభర్త గారును నేనును మాయుల్లుండ్రలోను కుమారులలోను కొండఱితోఁ బోయి రాజు నెఱుఁగొని, ఉదిత పీఠములతోను పుష్పములతోను చక్కఁగా నలంకరింపఁ బడియున్న మాసభాసదనమునకుఁ దోడిఁజేర్చితిమి. అచ్చట మే మాయనకు మాయెనమండ్రు కొమారితలను కోడండ్రును మాయేమగును కుమారులను పెద్ద పోత్రుని నాసోదరీసోదరులను జూచితిమి ... .. ఆయన కటుతరువాత మేము మామనుకులలోను మనుకురాండ్రలోను ఇరు వదయేవురిను జూచితిమి. ” పెద్దకుటుంబ ముండుట సత్కార్యానుష్ఠానమునకు ప్రతిబంధకమని కొందఱు అందురు. అవి కల్లుముని యీమె దృష్టాంతముచే నెఱుఁగవచ్చును మంచికార్యమునకు మన స్సెక్కిడ నుండునో మార్గ మక్కడ నేర్పడును. ఆమె తన యవసానదశలో నీమర్థము వచ్చుచుంటులు వ్యాసించి—“పమనేను సంవత్సరముల ప్రాయమప్పుడు నామనస్సు మాతీనది మొదలుకొని యాలోగ్యదశలో నున్నను ఆయదశలో నున్నను పగలైనను రాత్రియైనను నేను నిద్రించుండి లేవఁగానే దేవునికిఁ బ్రీతికరముగా నేను జీయవలసిన సేవ యేది యని మొట్టమొదట చింతింపకుండిన దెప్పుడును లేదని నమ్నుచున్నాను. ” — అటువది యై వేండ్లు నిండినతరువాత 1847వ సంవత్సరము అక్టోబరునెల 12వ తేదీని ఆమె తనస్థూలశరీరమును విడిచి కీర్తి శేషురా లయ్యెను. ఆమె యాత్మ సుఖముగా పరలోకమునకు నీశ్వర సన్నిధానమునకు దున్నును, ఆమె చేసిన సత్కార్యము ప్రోకమున శాశ్వతముగా నిలిచి యనేకులకు పరోపకారకృత్తిములకు నిరంతరమును బురికొల్పుచున్నవి.

LADY JANE GREY.

లేడీ జే గ్రే.

లేడీ జే గ్రే జీవించిన కాల ముప్పమే యైనను, అంత యల్ప కాలము సుగుణము లన్నియు పూర్ణముగా వికాసము నొందుటకు

చాలినది కాకపోయినను, ఆమె అల్పకాలముగోని యామె చరిత్రమే
 • సజ్జనులస్త్రీతమునకు పాత్రమైవలె పవిత్రమైవలెగా నున్నది ఆమె
 మితభాషిత్యమును, విషయమును, విశుద్ధహృదయమును, నిష్కలంక
 చరిత్రమును, సర్వజనశ్లాఘాపాత్రము లయినందున నామె కష్టములకు
 చింతపడనివారును దుర్మరణమునకు దుఃఖపడనివారును లేనందుకొరి.

ఆమెతండ్రి నాల్గవయెడ్డవయ్యకు జాహ్నితూడయి యింగ్లండు
 లోని పురాతనప్రసిద్ధకుటుంబములోఁ బుట్టినవాఁడయి హెన్రీగే
 యనునామధేయము గలవారైయున్నవధువు; ఆమెతల్లి యింగ్లండు
 దేశాధిపతి యైన యేడవహెన్రీకి కూతురయి ఫ్రెంచిరాజునకు రాజి
 యయి భర్తృమరణానంతరమున సహోగుప్రభువును పునర్వివాహము
 చేసికొన్న మేరీ యనునామెయొక్క శ్రేష్ఠపుత్రుని మొరలేడీక్రాన్సెస్
 బ్యాండ్, ననునామె, ఉభయపక్షములందు రాజబంధువు లైనయా
 దంపతుల కీమె 1537 వ సంవత్సరమునందు లీస్వేరుమండలముగోని
 బ్యాండ్ గేటుపట్టణమున జనన మొందెను పసితనమునందే యావిష్కరి
 విద్యయం దత్యంతాసక్తురాలుగా నుండెను; తల్లిదండ్రులును తమ
 కొమారికి విద్య చెప్పించుటయు వత్యంతశ్రద్ధాశుభ్రలయి యామె
 సభిసమగ్ధురాలినిగాఁ జేయుటయు నితికుతూహలము గలవారుగా
 నుండిరి. అయినను వారు భయము చూపిరగాని బాలికలు బాగు
 పడ రన్ననమ్మకముచేతనో నుటి యేహేతువుచేతనోకాని తమపుత్రిక
 యెడల సతీకఠినముగాఁ బ్రవర్తించువారుగా నుండిరి. ఆమెకు
 మొదటఁ జరకాలము పండితవర్యుని విల్నిరనునతఁ డుపాధ్యా
 యుఁడుగా నుండెను; కడపట నుహావిద్వాంసుఁడును సుప్రసిద్ధుఁడును
 నైన రోబర్ట్ ఆస్కా మనునతఁడు విద్యాగురు వయ్యెను. ఆమె
 యద్భుతప్రతిభావి శేషమును విద్యాభిలాషయును శాంతస్వభావమును

నాధుభావమును చూచి యపాధ్యాయు లిరువురునుగూడ శిష్యురాలి యొక డిత్యంతవాత్సల్యము గలవారయి యుండిరి.

ఆమె తనతోడ సమానవయస్కుడయి యింగ్లండునకు రా జయిన యాజువయెడ్వర్డునకంటె సర్వవిధముల సమర్థతకుగాలని యెల్ల రచే బరిగణించఁబడుచుండెను. ఆమె కుటుంబనియందు నిపుణురాలయి యనేకకళలయందు సమర్థత కలదిగా నుండెను; వీణాదివాద్యములయందు ప్రౌఢురాలగుటయేకాక మృదుమధురకంఠస్వరము కలదయి కర్మరసాయనముగా గాత్రమున పాడుటయందును సాటి లేనిదిగా నుండెను. ఆమె స్వభాష యైనయింగ్లీషున సలక్షణముగా వ్రాయుటకును ప్రసంగించుటకును శక్తురాలగుటయేకాక ఫ్రెంచి, ఇటాలియన్, ల్యాటిన్, గ్రీకుభాషలలో ధారాళముగా మాటలాడుటకును వ్రాయుటకును నేర్చెను. ఇవిగాక హీబ్రూ, ఛాలీ, అరబ్బీ భాషలయందు నీమె తగుపాటిపాండిత్యము కలదయ్యెను. శైశవమునందే యిట్లన్ని భాషలయందు పాండిత్యము కలుగుట మహాశ్చర్యము. నిశ్చలచిత్తమను, అసాధారణగ్రహణ ధారణశక్తిని, బుద్ధిమాన్యతను గలిగి యుండుటచేత దురివగాహము లయినశాస్త్రవిషయములు సహిత మామెకు సులభము లయ్యెను. అందుచేత నామె పండిత జనైకగ్రాహ్యము లయినయుద్విషయములనుగూర్చి నిపుణముగా ప్రసంగించుటకును వాదములు నలుపుటకును సమర్థురాలయి యెల్లవారల నద్భుతప్రమోదములపాలు చేయఁజొచ్చెను. సహజశరీరసౌందర్యమునకును పాండిత్యమునకును దోడ్పీఠము యొప్పిజ్జనామూల్యవిభూషణము లనఁదగినమార్దవమును సమ్రతయు సత్యసంధతయు సౌశీల్యమును శోభాశీత్యమును గూర్చెడియలకారములు గా నుండెను. ఈమెనిద్యాబుద్ధులు చూచి సంతోషించి యింగ్లండురా జయిన యెని

మిదవ హెన్రీ యీచిన్నదానిని పలుమాఱు రాచనగరునకు రప్పించి దయచూపి యాదరించు చుండెను.

ఈ మఱుఁ గడపటగురునైన రోబర్ట్ ఆస్కాముపండితుఁడు తన మిత్రున కొకనికి లేఖ వ్రాయుచు దానిలో జేక్వేయొక్కసుగుణ సామర్థ్యములను బహువిధముల శ్లాఘించెను. అతఁ డామె కెప్పు డుత్తరములు వ్రాసినను ల్యాటిక్ భాషలో వ్రాయు చుండెను; ఆమెయు నాతని కాభాషలోనే ప్రత్యుత్తరములు వ్రాయు చుండెను. దీనినిబట్టి విచారింపఁగా నామెపండిత్య మసమాన మైరిదనియు, ఈమఱు మించినదనియు స్పష్టపడుచున్నది. మన దేశమునందు సంస్కృత మెటువంటిదో, యాదేశమునందు ల్యాటిక్ గ్రీకు భాష లటువంటివి. అతఁడు 1550 వ సంవత్సరము శ్రావణమాసములో నొకనాఁడు డార్నెట్టుప్రభువుయొక్కనగరమునకుఁ బోయినప్పు డా కుటుంబ మంతయు మృగయావిహారమునకు వెడలి యుండెను. జేక్వే మాత్ర మింట నున్న దని విని యశఁడామెను సందర్శించుట కయి తన్నందిరమునకుఁ బోయెను. ఆమె యప్పుడు గ్రీకుభాషలో స్లాటో యనుతత్వశాస్త్రజ్ఞునిగ్రంథమును జరుపుచుండెను. ఆమె యాభాష యందుఁగూడ ససమానసాంశిత్యము గలదయి తత్వశాస్త్రవిషయమునఁ బ్రసంగించుట చూచి, పదునామిగేల్లోపలి వయస్సు గల యాబాలికయొక్కతెలివి కతఁ డిత్యద్భుతపఱెను. ఆమె గ్రీకుభాష యందుఁగూడ వ్రాయును జదువను నేర్చినదయి యాతని కాభాష లోనే లేఖలు వ్రాయుటకు వాగ్దానము చేసెను. అతఁడు తనసంతోష మును పట్టఁజాలక యింత పిన్నవయస్సులో నింత భాషాజ్ఞానమును శాస్త్రజ్ఞానమును నీవెట్లు సంపాదించఁ గలిగితివని యడిగెను. ఆమె యిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను—“నేను మీతో సత్యమును జెప్పెదను.

అది విన్నప్పుడు మీకొకవేళ నాశ్చర్యము గలుగవచ్చును. నాకీశ్వరుడు దయచేసిన గొప్పమేళ్యో నొకటి కతిను లయినజననీజనకులను దయామయుఁ డయినయపాథ్యాయునిఁ బ్రసాదించుట యై యున్నది. నేను నాతల్లియొద్దఁగాని తండ్రయొద్దఁగాని యున్నప్పుడు నేను మాటాడవలసినను మానఁడు వహింపవలసినను కూర్చుండవలసినను నిలుచుండవలసినను నడవవలసినను తినవలసినను త్యాగవలసినను సంతోషింపవలసినను దుఃఖింపవలసినను కుట్టవలసినను క్రేడింపవలసినను సృత్యము చేయవలసినను మఱి యేవిని చేయవలసినను దేవుఁడు తనసృష్టి నెంత క్రమముగాను నిర్గుప్తముగాను శేసెనో యంత క్రమముగాను నిర్గుప్తముగాను నేను జేయవలసి యుండును. అట్లు కాక నే నేవిషయమున నేమాత్రము వ్యతిక్రమముగా నడిచినను పరిహాసములతోను పరుషవచనములతోను కొన్నివేళల గిల్లులతోను తాడనములతోను పీడనములతోను నాతల్లిదండ్రులయెడల నాకుఁగలగౌరవమును బట్టి నేనుశెప్ప నొల్లని యితరదండనములతోను నేను బాధింపఁబడుచుండును. ఆదుస్సహబాధచేత నాయనస్సు చెదరుచుండుటనుబట్టి నాగురువైన ఐల్లరుగారివద్దకుఁ బోవలసిననిమిషము వచ్చునఱకును నేను నఱకములో నున్నట్లు భావించుచుండును. ఆయన మిక్కిలి శాంతముగాను చదువునం దెంతో యభిరుచి కలుగునట్లుగాను బోధించుటచేత నే నాయనయొద్ద నుండుకాల మంతయు యీతములోఁ గడచిపోయినట్లు తలంతును. ఆయనను విడిచి నెడలిపోవలసి సచ్చినప్పుడు నాస్వాంతము దుఃఖాక్రాంత మగును. నేను చదువు తప్ప మఱి యేయితర కార్యమును జేయవలసినను, అది నాకు దుఃఖకరముగాను భయంకరముగాను పీడాకరముగాను నుండును. ఈప్రకారముగా నాకు పుస్తకములే సంతోషదాయకములుగాను దినదినాధికముఖప్రదములుగాను

నుండుటనుబట్టి చూడగా నా కితిరవినోదము లన్నియు వ్యర్థములుగాను వీడలుగాను పొడకట్టను.”

ఆమెయొక్కనుగుణగౌరవమును విద్యావిశారదత్వమును తల్లిదండ్రులు చూచి యామోదింప లేక పోయినను, ఆమెతోడిపరిచితి భాగ్యము కలిగినగుణగ్రహణచారీణు లందఱును ఆమె శక్తిసామర్థ్యములను గుణసంపత్తిని మెచ్చుకొని పొంపించుచుండిరి. ఇతరుల స్తుతులచేత నామె లేక మరొకను గర్వమును బొందక మఱింత విషయవతిగాను పోశీల్యవంతురాలుగాను అమృతము.

మతివిషయమున నీమె రోమీయకైస్తవధర్మములకు విరోధము లయిన ప్రాకృత్యము మతిశీఘ్రాతిములయగు వృథానిశ్వాసము గలదయి తన స్వతానలంబురా అమృతము. ఆమెయొక్కచిత్తైష్వర్యము మిక్కిలి ప్రకాశించినది యీమతిధర్మానలంబకమునందే ఆమె చక్కగానాలోచించినత్యము లనియు నందుచేత నవశ్యానుష్ఠేయము లనియు హృదయపూర్వకముగా నిశ్చయించుకొన్నధర్మములనుండి బహుమానములుగాని భాధలుగాని బ్రతుకుగాని చావుగాని యామె నణచూత్రమును మరిలింపఁ గలిగినది కావు. ఈసత్యము ముందుముందీమెచరిత్రములనఁ దెలియవచ్చును.

ఇంగ్లండురా జయినయేనిమిదన హెన్రీకి ముగ్గురుబిడ్డలుండెరి. వారిలో మేరీ, ఎలిజబెత్తు, అనువా రిగురుపుత్రికలు; కడపటివాఁడయిన యెడ్వర్డును బాలుఁడు పుత్రుఁడు. అతఁడు తనయనంతరమున మొట్టమొదటకుమారుఁ డయిన యెడ్వర్డు రాజ్యమునకు రావలయుననియు, తరువాత మేరీయును, అటుతరువాత నెలిజబెత్తును, తదనంతరమునఁ దనమేనకోడలును, లేడీజేక్ గ్రే తల్లియు నగుఫ్రాన్సిస్ బ్రౌండ మనురాజ్యమునకు రావలయుననియు మరణశాసనమును

ప్రాసి, తనకుమారునికి యుక్తవయస్సు వచ్చువఱకును రాజ్యపాలనము చేయుటకు పదునాఱుగురను కార్యనిర్వాహకులనుగా నియమించెను. ఆపదునాఱుగురిగో నార్తంబగులూరుపర్వభు వొక్కఁడుగా నుండెను అతఁడు తంత్రముల వలనను సామర్థ్యమువలనను తక్కినవారి సంఘటికిని మించి తానే సర్వాధికారి యయినట్లుగా యధేచ్ఛముగా రాజ్యకార్యములను నిర్వహించుచు మహాబలవంతుఁ డయ్యెను. ఇట్లు జరుగుచుండఁగా నతని యధికారమునకు భంగము కలిగించువైషరీత్య మొకటి సంభవించునట్లు కానఁబడెను. ఎవరివేదిట నీరభువు రాజ్యపాలనము చేయుచుండెనో గాఁలుఁ డైనయోమూఱవయెడ్వద్ద దీర్ఘవ్యాధిబాధితుఁ డయి యుండెను రాజు మృతుఁ డయ్యెను. తన మునఁ దనయధికారము పోవుట మేకాక తన కుమారుము సహితము రావచ్చు నని యతఁ డెఱుఁగును. అందుచేత లోమియమతావలంబించి యయినమేరీని రాజ్యమునకు రాకుండఁ జేయుటకును తన యధికారమునకు భంగము రాకుండ నిలుపుకొనుటకును దగినయుపాయ మొకటి యాలోచించి యపాయబహుళ మయినకులత్రిము నొకదానిని నడవ నుద్యమించెను. ఈదురాలోచనము మనస్సునందుఁ బెట్టుకొని యతఁడు మిందుగా డార్సెట్టు పర్వభువుతో బాంధవ్యము గలిగించుకొనుటకు యత్నించి, అతని పెద్దకూతురయిన లేడీజేక్రేగేను తన నాలవకుమారుఁ డయిన గిల్లుఫోర్డుక్లడ్ల యనునతని కిచ్చి వివాహము చేయునట్లు డార్సెట్టుపర్వభువును ప్రార్థించెను. ఇప్పుడు సహృదయ పర్వభువుగాఁ జేయఁబడిన యాడార్సెట్టుపర్వభు వాతని మామోపాయమును వెలిసికో లేక దుర్బలమనస్కుఁ డగుటచేతఁ దన కొమారిని నాతని కొడుకున కిచ్చి పెండ్లిచేయుట కొడఁబడెను. 1553 వ సంవత్సరము శ్రేష్ఠమాసములో వారివివాహము నడచెను. వరుఁడు దృఢ

కాయుడును రూపవంతుడును సాధుహృదయుడును నద్వర్తనుడును నయినందున వధువున కనర్హుఁ డని చెప్పఁచగినవాడు కాఁడు. ఈ వివాహము మహావైభవముతో నడచెను. రాజయినయాజున యెడ్వ ర్ణిదంపతులకు గొప్పకట్నములను బంపి, వధువున కిమూల్యము లయిన వివాహవస్త్రముల నిచ్చెను. రాజసాయకర మయినవ్యాధిలో నుండఁగా నిటువంటి వేడుకలు జరిగుట ప్రజల కెవ్వరికిని నమ్మతము కాకుండెను.

నార్తంబర్లాండు పృథు విట్లొక కార్యమును నిర్వహించి తరువాతి కార్యమును కొనసాగించుట కుపక్రమించెను. ఆజనయెడ్వర్ణు వ్యాధిశాధితుఁ డయి దుర్బలచిత్తుఁ డయి తనచేతిలో నుండుటచేత నాతఁడు మెల్లగా రాజును సమీపించి, ఆతనివ్యాధిని గూర్చి పరితపించి, ఆతనికి మఱియొకవిధ మగుట తటస్థి చెడు పక్షమున తండ్రి మరణశాసనమును బట్టి రాజ్యము మేరీయధీన మగు ననియు, అట్టయ్యెడు పక్షమున మేరీ రోమీయమతానలంబకురా లగుటచేత దేశమునకు మితిమీరినయన్దములు మూఁడు ననియు, ఎలిజబెత్తును గూడ రాజ్యమున కనర్హురాలనిగాఁ జేయక మేరీనిమాత్రముతోలగించుట సాధ్యము కా దనియు, వారిరువురును సవతియైయు గాని యేక గర్భజనితలు కారనియు, రాజు మరణశాసనమును బట్టి విధించినను ప్రభుప్రతినిధిసంఘముల వారిరువురిచేతను వా రధర్మసంతతిగానిర్ధారణము చేయఁబడినందునఁ ప్రజ లట్టి యధర్మసంతతిరాజ్యమునకు వచ్చుట కంగీకరింపఁ జాలరనియు, తుండ్రముక్క మరణశాసనమును బట్టి తరువాత రాజ్యమునకు రావలసిన లేడి జేక్ గేముక్క తల్లి యొక్క తెయే యనియు, లేడి జేక్ గ్రే విద్యచేతను బుద్ధిచేతను గుణసంపదచేతను సామర్థ్యముచేతను సర్వవిధముల చేతను రాజ్యమున

కర్పూర లగుటచేత నామెను రాణినిగా నియమించుట సర్వజన
సమ్మతముగా నుండు ననియు బోధించి, రాజు మనస్సును తిప్పి
వేసెను. ఇది లేడి జేన్ గ్రే రాణి యయిపడుచున్న దన కొడుకు
రా జగుననియు, అప్పుడు తా నిష్పలవలెనే యధికారిమను
నిరచయముగాఁ జెల్లించవచ్చు ననియు, స్వప్రయోజన
పరత్వముతోఁ బన్నినకన్యత్వమే కాని ష్రాజాత్యేమ
మును గోరి పారమార్థికబుద్ధితో నాలోచించిన నెచుకాయము కాదు.
ఎడ్వర్డు దూరాలోచన లేని కిన్నెనయనువాఁ డగుటచేతను, మరణ
మంతకంత కానన్న మగుటచే దుర్బలమనస్కుఁ డగుటచేతను, తన
బాల్యస్నేహితురాలును యోగ్యురాలును నయిన లేడి జేన్ గ్రేయందుఁ
గలప్రచూతిశ మము చేతిను, రాజు నార్తంబరాలాండు ప్రభువు
యొక్క మాయలోబడి యాతఁ డపదేశించినట్లు మరణశాసనమును
వ్రాసెను. తనువార శీఘ్రకాలములోనే యెడ్వర్డురాజు తన పదు
నాఱవ యేట తండ్రిపోయిన యేడుసంవత్సరములకు గీర్వాచ నగరము
నందు పరమపదప్రాప్తుఁ డయ్యెను. ఆతనిమరణమునకు ముందవసాన
దశలో సోదరునిఁ జూడటకయి రప్పుడు విషమీడ నాతని ముప్పల
నిద్దటిని రప్పించి వారిని తనయధినము చేసికోవలె నని నార్తంబరు
లాండు ప్రభు వొకకిసటనాటికిమును గల్పించును గాని యీపన్ను
గడలో నతఁడు సఫలమనోరథుఁడు కాలేదు. మిత్రు లాతని కుతం
త్రమును వారికి ముందుగాఁ జెలిపించున నారాజతనయు నిద్దఱును
నతఁడు పన్నిన వలలోఁ బడిక తప్పించుకొని మరలి సురక్షిత మైన
స్థలము చేరిరి. అతఁ డిట్లు విఫలమనో రథుఁ డయినను తనపూనికను
విడవక సహృదుప్రభువు మొదలయినప్రభువులను పెంటఁగొని తిన్నఁగా
నయక మండిరమున నున్నలేడి జేన్ గ్రే వద్దకుఁ బోయి వినయవిధే

యతలతో నామెకు రాణికి నడపవలసిన చుర్యాదలను నడపి యామెను సందర్శించెను. పెనిమిటితోటి సహవాససౌఖ్యము సనుభవించుచుఁ బెండ్లియయినప్పటినుండియు నామె యక్కడ నుండు చుండెను. ఈ దంపతు లన్యోన్యము రాగము గలవా రయి సుఖముగా కాలము గడపుచుండిరి. ఆమె యొంటిగా నున్నప్పు డెల్ల విద్యావ్యాసంగముతో కాలము గడపుచు సద్గ్రంథములను జదివి యానందించు చుండెను. అంతేకాని యిహలోకసంబంధము లయిన దురాశ లేవియు నామెమనస్సునఁ జొరలేదు. తనమామగారు పన్నుచుండిన కపట తంత్రము లామె కెంతమాత్రము నావలకుఁ దలియనే తెలియవు. ఎడ్వర్డుయొక్క మరణానంతరమున నార్తంబులూప ప్రభువు వచ్చి రాజమరణశాసనముచుట్టి యామె రాణి యయినదని చెప్పి గానే యామె బిగ్గరగా నేడ్చి మూర్ఛిల్లెనుట! మూర్ఛ తెలిసినతరువాత సహిత నామె యెంతమాత్రము నామోదింపక చాలనేచు విచారగ్రస్తురా లయి యుండి తనకు సింహాసన ముక్కటలేదని నిరాశ రించెను. మామగారెన్నివిధములఁ బ్రార్థించినను తా నాతని ప్రార్థన సంగీకరింపక, జన్మస్వాతంత్ర్యముచుట్టి న్యాయముగా రాజపుత్రికల సొత్తు కావలసినరాజ్యము నితరు లపహరింపఁ జూచుట యధర్మ మనియు, అట్టి యధర్మవృత్తికిఁ దా నొడఁబడఁజాల ననియు, దృఢ చిత్తముతోఁ బలికి, తనబంధువులు చెప్పినయుక్తుల కన్నిటికిని తగిన నమాధానములు చెప్పి, తన్ను బాధింపక తానప్పు డున్న స్థితితోఁ దృప్తి నొంది సుఖించునట్లు తన్ను విడిచి పెట్టుడని వారిని దీనముగా వేడుకొనెను. వియ్యంకుని ప్రేరణ యుచేతఁ దనతండ్రి వచ్చి యెన్నియో విధముల బతిమాలినను మనస్సు చలింపనీక యామె దృఢచిత్తురా లయి తన పూసికను విడువకుండెను. అంతట నామెతల్లి వచ్చి పూజ

నీయు లైన యిందతావులు చెక్కు చున్నప్పుడు మూర్ఖపుపట్టు పట్టుట న్యాయము కాదనియు, బంధుహితముఁ గోరి చెప్పెడు తనబుద్ధి విన వలసిన దనియు, బోధించెను. ఇంతవఱకును నాజ్ఞాపించుచుండెను జననీ జనకులు ప్రార్థించుచుండఁగా, సదా సదాజ్ఞాబద్ధురాలయి నడవ నల వాటుపడినయామె యేమి చెప్పుటకును తోచని దయి వారిమాట కెదురాడ నెఱచి డోలాందోళితచిత్తయుని యూరకుండెను. అట్టి సమయమునం దామె ప్రాణపద మైన ప్రియభర్త దావునఁ జేరి తన ప్రార్థన మంగీకరింప వలసినదని వినయపూర్వకముగా కడసారి వేడుకొనెను. ప్రాణాధికునిగా భావించి యాతనితోడి జేలోకమని యవ్యాజ ప్రేమతో నేవించుచున్న ప్రాణవల్లభుఁడువచ్చి దైన్యరస ముట్టిపడ వేడుకొన్నప్పు డాతనిమాట కెదురుచెప్పలేక యామె యెట్లో యొడఁ బడెనుగాని యప్పుడు సహితము సంతోష పడుటకు మాఱుగాఁ దన యవస్థకు దుఃఖింపఁ జొచ్చెను. ఇంతనిర్బంధ నెట్టి బలాత్కారముగాఁ బడెనె యంగీకార మనర్థదాయక మయి దుఃఖముగా ముగియు నని తెలుపునట్లుగా నప్పు డామె కన్నులకుండి బాష్పధారలు వెలువడి వెల్లువలుగట్ట నామె పయిసంకఁ జూచి “దయాసముద్రుండ వైన యో యీశ్వరుడా! ఈస్వామ్యము నిజముగా నాదే యయిన పక్షిమున నీనుహిమయుఁ బ్రజాతేమమున వృద్ధియగునట్లుగా పరిపాలించుటకు నాకు శక్తిఁగల్గును” అని ప్రార్థించెను. 1553వ సంవత్సరము జూలై నెల 10 వ తేదీని లేడితేన్ గ్రే వట్టాభిషేకమహోత్సవ నిమిత్తము లండన్ నగరమునందలి కోటలోని కొకసుందర మైనపడవలోఁ గొని పోబడెను. అప్పు డామెవెంట మానుగా రగు నార్తగిబరలొకు ప్రభువును తండ్రియగు సప్నోకు ప్రభువును బోయిరి. అంత నచ్చట వట్టాభిషేకోత్సవము నడచెనుగాని యీక్రొత్త రాణియే యుత్సాహ

వంతురాలు గాక కన్నులు వాచునట్లుగా నేడ్చు చుండెను. ఒక్క లండనునగరమునందుఁ దప్ప రాష్ట్రమునకు దంతటను ప్రజలందఱును లేడీ జేక్ గ్రేకుఁ బ్రతికూలురయి మేరీ కనుకూలురుగా నుండిరి. లండన్ నగరమునందు సహితము ప్రజ లీమి పట్టాభిషేకనమమునందు డాక్టాహమును సంతోషమును గనఁబలుపలేదు.

మేరీ రోమీయమతస్థురా లగుటచే నామె రాజ్యభారమును వహించుటయందు దంత యిష్టము లేనివాఁడగా నున్నను, నార్తంబరు లాండు ప్రభువుయొక్క మప్పరిపాలనమును బట్టి ప్రజ లాతనిని ద్వేషించువారయి జేక్ గ్రేయొక్క ప్రభుత్వమునకు దాదరము లేని వాఁడగా నుండిరి. ఇది యిట్లుండగా మేరీ తాను రాణి యైవచ్చును మతభేదమును బాటింపక సర్వజనక్షేమకరముగాఁ దాను బూర్వరాజ శాసనములను మన్నించుచు సత్పరిపాలనము చేసెద నని వాగ్దానము చేసెను. అందుచేతఁ బ్రజలు సంతోషముఁబయి మతభేదమును మఱచి న్యాయముగాఁ దండ్రారాజ్యమునకు వచ్చుట కర్హతమురాలైన మేరీ యొక్క పక్ష మవలంబించి యామెకు సహాయము కాఁ దొడఁగిరి. లేడీ జేక్ గ్రేయొక్క శుధికారమును గాపాడుట కయి యుంచఁబడిన సేనలు సహితము సేనాధిపతులచేఁ గొనిపోఁబడి మేరీపక్షమునఁ జేరఁ జొచ్చెను. అప్పు డేమిచేయుటకును తోఁచనివాఁ డయి నార్తంబరు లాండు ప్రభువు కొంతసేనతో మేరీ మీఁదికి దండ వెడలెను. గాని తన సమీపభృత్యులే తన్ను విడిచి శత్రుపక్షమునఁ జేరుటచేత నిరాశుఁ డయి తానును మేరీయొక్క ప్రభుత్వమున కామోదించిన రాజభక్తుని వలె నటించి “కాంబ్రిడ్జిపురముయొక్క యంగళ్ళవాడలో బహిరంగ ముగా “దేవుఁడు మేరీగాణిని రక్షించును గాక ! ” యని ఘోషించెను. జేక్ గ్రేయొక్క తండ్రి యగు సర్ఫోకు ప్రభువును వియ్యంకుఁడు చూపిన

మార్గమునే యనుసరించి తానును మేరీ రాజ్యభారము వహించుట నభినందించి చెను. ఈ ప్రకారముగా జేక్ గ్రేరాజ్యగా ఘోషింపఁబడిన పదియవనాఁడు నిష్ఠాకుప్రభువు తన కొమారియొద్దకుఁ బోయి “నీవు రాణివేషమును విడిచి యింతటినుండి భృత్యవేషముతోఁ దృప్తి నొంది యుండవలయు” నని యాకస్మికముగాఁ జెప్పెను. ఆచూట కామె యటుమాత్రము సంచలించక నిష్ఠాకారచిత్తయై “నేనీవేషమును ధరించిన నాఁటికంటె నెక్కువ సంతోషముతో నిల్చునదిని దీసివేసెను. నాజననీజనకు లైనమీ దిగువురును నాజ్ఞాపించినదమరఁగాని లేని యెడల నే నీవేషము నెప్పుడును ధరించి యుండను ఈశుభవార్తనా కెంతో సంతోషకరముగా నున్నది.” అని పలికి తత్క్షణమే తనపూర్వ వస్త్రములను దాల్చెను. లండన్ దుర్గమున కధికారిగా నున్న యామె తండ్రియే యప్పుడు మేరీయొక్క ప్రవేశోత్సవమున కయి కోటతలుపులు తెఱపించెను. అందుచేతఁ గోటలో పట్టబద్ధురాలుగాఁ బ్రవేశించిన లేడీ జేక్ గ్రే యిప్పుడాగోటలోనే పతితోడఁగూడ కారాబద్ధురాలగుట తటస్థించెను.

మేరీ సింహాసన మధిరోహించిన మఱునాఁడే రాణివేరిట లేడీ జేన్ గ్రే మామగారైన నార్తంబరులాండుప్రభు వాతనిగర్భ శత్రువున అరండల్ ప్రభువుచేత పట్టుకొంటాడను. సాధారణముగా క్యూరులును భీరువులు నయినవారందఱును ప్లాణములకు భయపడునట్లే యతఁడును భయపడి యంత్యదశయుం దతిదీనముగా ప్లాణరక్షణార్థము పార్థిం చెనుగాని యాతని యాప్రతిరోధ మైనయపరాధమును వివాళకర మైనదురాశయు దయకునహిత మతని ననర్హునిగాఁ జేసి నందున సతఁడును మఱియిద్దఱును ప్లాణాంతదండమును బొందవలసి

నవా రయిరి. అతనికొడుగులలో ముగ్గురును నహోదరుఁ డొకఁడును ప్రభుపరంపరలోనివారు కొందఱునుకూడ రాజవోహులుగా పరిగఁ జేంపఁబడి పట్టుకోఁబడిరి కాని రాణి ప్రజానురంజనమును నోరి వారిలో ననేకులను తమించి విడిచెను. తరువాత లేడీ జేన్ గ్రేయును నామె భర్త యగుగిల్ఫ్రెడ్ డడ్లీ ప్రభువునుకూడ విమర్శింపఁబడి యపరాధ స్థాపన మయినపిమ్మట రాజవోహులగుటచే వధార్తులనినిర్ధారణము చేయబడిరిగాని వారిరువురునుకూడ సదు నెనిమిదేండ్లయినను నింకని బాలప్రాయు లగుటనుబట్టియు నిరపరాధు లగుటనుబట్టియు తంత వ్రులుగా నెన్నఁబడినందున వారిడండనము త్వరపడి నడిప నుద్దేశింపఁ బడలేదు. అందుచేతనాదంపతులు కడపట విడిచివెట్టఁబడుదు రని యెల్లవారును నమ్మియుండిరి.

ఇది యిట్లుండఁగా మేరీరాణి తనకు రాజ్యము స్థిరపడఁగానే యామతసంస్కారమువలనఁ దమపదములను గోలుపోయిన రోమీ యమతస్థులను మరల వారిపూర్వస్థానములందు నిలుప నారంభించెను. ఆమె యత్యంతమూఢవిశ్వాసమును మఱో న్నాదమును గలదయి, స్వభావమూర్ఖత్వమును బట్టియే స్వమతతాగతమృగహాసమర్థురాలయి, యామీఁద మతాంతరుల నిషేధవాదములవలన మఱింత దురాగ్రహవేళపరవశురాలయి, రోమీయమతనిషేధవాదులను తన్న తావలంబులను బహువిధముల బాధింపఁ జొచ్చెను. అందుచేత దేశములో రోమీయధర్మప్రతిషేధకమతముయొక్క స్థితత్వమునకు భంగము కలుగు నేమో యని సంశయింపవలసినంత వైపరీత్యము సంభవించెను. ఇట్టిస్థితిలో నామె రోమీయమతస్థుఁడును క్రూరుఁడును నైన ఫిలి ప్పనుస్పెయిను దేశపురాజును వివాహమాడఁ బ్రయత్నించుటకూడఁ దటస్థించినందున, ప్రజలు నిరాశులయి సంక్షోభము

నొంద మొదలుపెట్టఁగా వారిలో ననేకు లాయుధములు ధరించి బహిరంగముగాఁ గలహించుటకుఁ దెగింపవలసినవా రయిరి. ఈరాజద్రోహతంత్రము మొదట నిగూఢముగా సమర్థతతోనే యారంభింపఁబడెనుగాని కార్యనిర్వహణమున కావశ్యక మయినసేపు తగినంత తేనెందునఁ గార్యము తుదముట్టిపది కాదు. కలహకారులకుఁ బ్రథమ నాయకుఁ డైన సర్ థామస్ వైయట్టు రాజసేనలఁ గొన్నిటి నోడించి లండన్ నగరముమీఁదికి వచ్చెనుగాని యతఁ డీయల్పజయములచేత గర్వపడి ప్రమత్తుఁ డయి స్వప్రయత్న మప్రయోగముగా సంపూర్ణ సాఫల్యము నొందునని స్వప్ననామ్రాజ్యము ననుభవించుచు నేమిటి యుండఁగా నాకస్మికముగా పురద్వారముకిడనే పట్టుకొనఁబడెను. ఈప్రయత్నముయొక్కప్రథానోద్దేశము మేరీస్థానమున నెలిజబెత్తును రాణినిగాఁ జేసి తిన్నూలమునఁ గతివాత్సుఁ డైన స్పెయిసురాజు యొక్కయు రోమీయమతాధికారము యొక్కయు శ్రావ్యమును దొలగించుట యయి యున్నది. అయినను మంత్రహస్త్యము వెల్లడియైనందున నారాజద్రోహసంరంభ మారంభములోనే యుడఁచివేయఁబడెను. రాజద్రోహి యైన సర్ థామస్ వైయట్టును నాతనికి సహాయులైనవారిలో ననువండును తెలలు తీయఁబడి, మేరీని వివాహమాడి స్పెయిసురాజు ఫలి ప్పాటునెలలకుఁ ఏరువారే పురప్రవేశోత్సవమున కియి వచ్చుచుండును వారిమొండికములు వ్రేలాడఁగట్టఁబడి యుండినను.

లేడీ జేన్ గేగ్ తలఁడి యైన సప్తకుప్రభువు తనకన్నులయెదుట వియ్యంకుఁ డైన నార్తంబర్లండుప్రభువునకు సంప్రాప్త మయినదుర్మరణమును బూచి యైనను బుద్ధి తెచ్చుకోలేనివాఁ డయి తనయల్లుఁడును గూఁతురును మేరీయొక్కకి బాక్షమునకు దాసులయి చుటసాలలో

నున్నవారని యైనఁ దూరాలోచన లేనివాఁడయి తనప్రాణముల కాశంపక తనయొక్కయు బిడ్డలయొక్కయు త్రేమమును విచారింపక కలహకారులతోఁ జేరెను. ఈయనాలోచితకృత్యమువలన నాతని ప్రాణములకు చేటు మూడుట యొకవింత కాదు. అతఁడు కలహకారులలోఁ జేరుట జేవ్ గో యొక్కయు నామెభర్తయొక్కయు ప్రాణములమీఁదికిఁగూడ వచ్చెను. ఆబాలదంపతులకు విధింపఁబడి యింత కాలము నిలిపి యుంచఁబడిన క్రూరదండనము నెప్పుడు ప్రచారమునకుఁ జేవలయునా యని దయయెట్టిదో యెఁగుగని మేరీయొక్కమనస్సావళికే వేగిరపడుచుండెను; ఇంతలో నామెతండ్రి రాజద్రోహి యగుటకూడ తటస్థించుట యాసాకుమీఁద దానిని తత్క్షణమే ప్రవృత్తికిఁ దెచ్చుట కవకాశమును గలిగించెను. అందుచేత మరణమునకు సంసిద్ధులరయి యుండవలసినదని లేడీ జేవ్ గోకురు తద్భర్తను వర్తమానము పంపఁబడెను. తన కిట్టిగతి యెప్పుడో తప్పక కలిగితిటు నని యెఱిగిన దయినందున ప్రాణాశమాని యామె యావళికే చావునకు సంసిద్ధురాలయి యుండెను. ఇట్టిసరుయమునందు రోమీయ మతోన్నాని యైన మేరీరాణి కారాబద్ధురాలయి యున్న లేడీ జేవ్ గోకు విముక్తి కలిగించి యనుగ్రహము చూపఁదలఁచుకొన్నదానివలె గనఁబడుచు నామె తన రోమీయధర్మప్రతిషేధకమతమును త్యజించి రోమీయమతము నవలంబించినపక్షమునఁ బ్రాణదానమును స్వాతంత్ర్యదానమును జేసెదనని చెప్పిపుచ్చి సమర్థులైనట్టియు విద్వాంసు లయినట్టియు రోమీయమతాచార్యుల నామెకడకుఁ బలుమాఱు పంపుచువచ్చెను. రాణియొక్క మతాచార్యుఁడైన ఫెన్ హామును సతఁడు రాణి యుత్తరువు ననుసరించి స్వమతస్థిధాంతప్రాశస్త్యము నామెకుబోధించి యామె నేలాగున నయిన రోమీయ మత

మునకుఁ ద్రిప్పవలె నని సర్వవిధములఁ బ్రయత్నము చేసెను గాని
యాతనికృషి యంతయు విఫల మయ్యెను. ఆమె తనయొద్దకుఁ బంపఁ
బడుచు వచ్చిన రోమీయమతాచార్యుల యుక్తులకుఁ బ్రతియుక్తులు
చెప్పి ప్రతిపక్షులవాదమును పూర్వపక్షముచేసి స్వమతసిద్ధాంతము
లను సమర్థతతో స్థాపించుచు వచ్చెను. ఇంత జరగినను మేరీరాణి
యూరకుండక యింకను రామె రోమకు మతములోఁ గలియు నేమో
యన్నభయముచేత నామెకు మఱి మూడు దినములు గడు విచ్చెను.
ఆయినను జేకే గ్రే యిటువంటి ప్రాణసంశయదశలో నహితము తన
మనోఽశ్చయమును నడిలని దయ తాను సత్య మని నమ్మినధర్మము
నందు దృఢవిశ్వాస ముంచి నిశ్చలురాలయియుండుటయే కాక
యెన్నికష్టములు వచ్చినను స్వమతమును మార్చుకొన కుండునట్లు
ప్రబోధించుచుఁ దన సహోదరికి గ్రీకుభాషలో నొక లేఖనువ్రాసి
యాభాషలో నున్నకైస్తవవేదము నొకప్రతి నామెకుఁ బంపెను.

ఆమె ప్రతిక్షణమును గన చావును బ్రతీక్షించుచుండి యావఱ
కే మరణమునకు సంసిద్ధురాలై యుండినందున నిష్పి డియ్యఁబడిన
గడు వామె మనోవ్యధను బెంపుచెందించుటకే తోడుపడెను గాని
మనశ్శాంతిని గలిగించుట కనుకూలపడలేదు. ఇట్టిస్థితిలో నామెకుఁ
దండ్రీకిఁ దటస్థించిన యాపదలు తెలియవచ్చుటయే కాక యాతఁడు
ప్రాణాంతదండన సనుభవించుటకుఁ దా నున్న దుర్గముగొనికే తీసి
కొని రాఁబడినట్లు తెలిసెను. అసంగతి తెలియఁగానే యామె నిజజన
కున కొకలేకవ్రాసి పంపెను. దానిలోని కొంతభాగమును దెనిగించి
యందు క్రిందఁ బొంతుపఱచుచున్నాము—

“ఓ ప్రియజనకా !

ఎవరివలన నాజీవితకాలము వెంపు చెందినదినదో యటు
వంటి నీవలననే నాచావును త్వరనెఱుఁచుటకు భగవంతుఁ డనుగ్రహించి
నప్పటికిని, నాయుష్టానుసారముగా నాకుదీర్ఘాయువునిచ్చి ఎఱవించు
నంతను నాయధీనము చేసినయెడల సమర్పించెను నందనములకంటె
నాదుఃఖదినములను హ్రస్వపజీచినందున కయి యధికనిర్వాహవంద
నములను దేవునకు సమర్పించునంతశాంతతతోనే నేను దానిని స్వీక
రింపఁగలను. సీకష్టములను గూర్చి నీవు పొందునట్టియు నితరుల
వలన నేను విన్నదానినిబట్టి ముఖ్యముగా నాదుఃఖకర మైనస్థితిని
గూర్చి నీవు పొందునట్టియు శోకాతిశయమును నేను సశ్చయముగా
నెఱుఁగుచును. నాప్రియపితా! అయినప్పటికిని నాచేతులను నిర్దోషిత్వ
జలమునందు కడుగుచు నానిర్దుష్టరిక మిశ్వర సమ్మోఖమున, నిరప
రాధులకు దయ చూపవలె నని ఘోషింపఁ గలదగుటచేత నన్ను
ధన్యురాలనిగాఁ బరిగణించుకొనవచ్చును. అయినను నీవు చక్కఁగా
నెఱిఁగి యున్నట్టుగా నిర్బంధపబడుపఁబడియు విరామము లేకుండఁ
బీడింపఁబడియు నైనను (రాజ్య) భారమును వైని వేసికొనుటకు సమ్మ
తించినట్టు కనఁబడి యందుమూలమున రాణి యెడలను దచ్చాసన
ముల వలనను పహావరాధమును జేసినదాన నయినట్టు నే నొప్పుకో
వలసియున్నప్పటికిని, నారాజ్య వేషధారణముచేఁ బ్రాప్త మైననిర్బంధ
నిహితగౌరవ మెప్పుడును నానిర్మలహృదయముతోఁ జేరినది కాక
పోవుటచేత సీశ్వరవిషయ మయి యీ నాయవరాధ మల్పతర మయిన
దని నేను నిశ్చయముగా నమ్ముచున్నాను.

* * * *

ఓ సత్పితా! ఈప్రకారముగా నే నిప్పు డున్నస్థితిని నీకు వెల్లడి
పఱచియున్నాను—నా మరణము నమీపించినది.

ఇది యొక వేళ దుఃఖకరముగాఁ గనఁబడ వచ్చినప్పటికిని, ఈ దుఃఖగుహ నుండి వెలువడు రక్షకుఁ డైనకీర్తిస్తూనాథునితోఁ గూడి నిత్యసుఖసంతోషవృద్ధి మైనస్వర్గసింహాసనమునం దుండఁ గోరుటకంటె నధికప్రియతరము కాఁగలిగినది మఱియొకటి లేదు; (పుత్రికతండ్రి కిట్లువ్రాయుట న్యాయ మయినపక్షమున) తనయందలి దృఢభక్తి యందు నీ కింతవఱకును బలము నిచ్చి నట్టిప్రభువు కడపట మనము పరలోకములో తండ్రితోను కుమారునితోను పరికుద్ధాత్మతోను గలిసికొనుటకు నీ కా బలము నే ముందుచు ప్రసాదించుఁ గాక!

ఇట్లు

మరణపర్యంతము నీవిధేయపుత్రి యైన

జేన్ డక్లీ”

లేడీ జేన్ గ్రే చెఱసాలలో నున్నకాలములోఁ దన యప్పటి యవస్థకు సరిపోవు నట్లుగా ననేకప్రార్థనలను పద్యములను రచియించెను; మరణదండనమును బొందుటకు పూర్వపురాత్తి సహిత మామె వానిని దిద్దుచంతటి దృఢమనస్సు గలదయి యుండెను. ఇటు వంటి ప్రాణసంశయూవస్థలో సహితము రోమీయనుతాచార్యు లామె యొద్దకుఁ బోయి యామెను స్వీయమత ప్రవిష్టురాలినిగాఁ జేయుట కయి బోధ చేసిరట. ఆమె పర్వతము వలె నచంచలురాలయి కడ నిమిషము వఱకునురోమీయధర్మప్రతిపేదక మతమునందే నుస్థిరురాలయి తదేకదీక్షతో నుండెను. తెల్లవారి తన్ను శిరచ్ఛేదము చేయుదురనఁగా నారాత్రి యామె తన సహోదరి యైన కేథరైనుకు గ్రీకు నూతన నిబంధన గ్రంథమును బంపుచు దానిలో వ్రాసిన లేఖకు భాషాంతర మిది—

“ప్రియసహోదరివైన యోకేథరై నా ! పయిభాగము బంగా
రముతో నలంకరింపఁ బడక పోయినను లోపల నమూల్యరత్నముల
కంటెను నెక్కువవెల కలదయి పుస్తకముచు నీకుఁ బంపుచున్నాను.
ఓప్రియసోదరి ! ఇది యీశ్వరశాసనములను గలిగిన పుస్తకము. ఇది
నిర్గతికుల మయినమనకు పృథువు విడిచిన తన సంహితయు మరణశాస
నము నయి యున్నది; ఇది నిన్ను శాశ్వతనంతోషహృద్ముచకు నడ
పుచు; దీనిని నీవు మంచిహృదయముతోఁ జదివినను నిష్కలపటహృద
యముతో ననుసరింపఁ జూనినను నీకిది నాశములేని శాశ్వతజీవనము
ను దెచ్చును. ఇది నీకు బ్రతుకువిధముచు చచ్చువిధమును నేర్పుచు.
నీతండ్రియొక్క యధికమయిన భూములవలన నీవు పొందవలసినదాని
కంటె నీకిది యెక్కువ లాభమును గలిగించుచు. దేవుఁ డాతనికి
మంచిస్థితిని గలిగించినందున నీ వాతని భూములను బొంద వలసినట్లు
గానే, దీనిలో విధింపఁబడిన ప్రకారముగా నడుచుట కపేక్షించుచు
దీనిని నీవు శృద్ధతోఁ జదివెనుపక్షమున దురాశాపరులు నీయొద్దనుండి
గైకొనలేనట్టియు దొంగలు తిస్కరింపలేనట్టియు పురుగులు పాడుచేయ
లేనట్టియు దివ్యధనమును నీవు దాయముగాఁ బొందుదువు. ఓసాధు
సోదరి ! డేవిడ్డువలె నీవును పృథువైన దేవునియొక్క శాసనములను
గ్రహింపఁ గోరుము. నీవు మరణమువలన నిత్య జీవనమును బొందు
నట్లుగా శాంతితోఁ జచ్చుటకు బ్రతుకుము. నీ లేబ్రాయము నీకు
దీర్ఘాయువు నిచ్చునని నమ్ముకోకుము—దేవునియొద్ద యైవపక్షమున
మునలివా రెంత శీఘ్రముగాఁ బోవుదురో యంత శీఘ్రముగానే
పసివారును బోవుదురు - ఎట్లు చావవలయునో నేర్చుకొనుట కయి
యెల్లప్పుడును పాటుపడుము. ప్రసించమునకుఁ బ్రతిఘటింపుము; పాప
మును బాఱఁదోలుము; ఇంద్రియనుభయములను దిరస్కరింపుము; ప్రభు

పునఁదే యానందమును బొందుము. నీపాపముల కయి పశ్చాత్తాప పడుము; ఎప్పుడును నిరాశనుమాత్రము పొందకుము. భక్తియందు దృఢచిత్తురాలవు కమ్ము; గర్వపడకుము. ఎవఁడు మృతి నొందియు జీవిందియున్నాఁడో యటువంటి క్రీస్తుతో నుండుటకు సెయింతుపాలు వలెఁ గోరుము. అర్థరాత్రమునందు దొంగవలె వచ్చి మృత్యువుని న్నవహరించు నేమో యన్నట్లు సద్భటునివలె రాత్రిసహితము నీవు జాగ రూకురాలవయు యుండుము. * * * * నావలెనే నీవు క్రీస్తునం దానందము పొందుము. నీప్రభువైన క్రీస్తునియొక్క మార్గము ననుసరించి నీసిలువను వహింపుము. నీపాపముల నాయన వీఁపుమీఁద వేసి, నీ వాయనమార్గము నెల్లప్పుడు ననుసరింపుము. ఓసత్సహోదరీ! ఈడుప్త భావమునుండి విముక్తి నొంది నిర్దుష్టతను బొందఁ బోవు చున్నాను గనుక నామరణమునుగూర్చి నావలెనే నీవును సంతోషింపుము ఈయస్థిరజీవనమును బోఁగొట్టుకొనుటచే సుస్థిరజీవనమును బొందుదు నని నాకు నిశ్చయముగాఁ దెలియును. భగవంతుఁడు నా కది ప్రసాదించి, ఈశ్వరభీతితో బ్రతికి నిజమైనక్రైస్తవ భక్తితోఁ జచ్చునట్లుగా నీకనుగ్రహింపవలయు నని ప్రార్థించుచున్నాను. జీవితాశ చేతఁ గాని మృత్యుభీతిచేతఁగాని నీమార్గమునుండి యెప్పుడును తొలఁగకుండుట కీశ్వరనానుమన నేను నీకు బోధించుచున్నాను. నీజీవితమును దీర్ఘముగాఁ జేసికొనుటకయి నీవాలని సత్యమును నిరాకరించినపక్షమున, నిన్నాయన నిరాకరించి నీదినములు హ్రస్వముచేయును; నీవాయనన యాశ్రయించి యున్నపక్షమున, నీకు సౌఖ్యమును దనకు మహిమయుఁ గలుగునట్లుగో నతఁడు నీయాయువును దీర్ఘము చేయును. అపదవికి భగవంతుఁడు నన్నిప్పుడు కొనిపోయి, ఆయన యనుగ్రహము వచ్చినప్పుడు ముందు నిన్నుఁ గొనిపోవును. ఓసత్సహోదరీ! నీకు శుభ

మగును గాక! నీవీశ్వరుని యందే విశ్వాసముంచుము; అతఁ డొక్కడే నీకు సహాయుఁడు కావలెను. ”

వారివధిసమునందు గిల్గోర్డుప్రభువు తనభార్య యైన జేక్ గ్రేసు నందర్చింపఁ గోరఁగా షేరీరాణి వారి సమావేశమున కియ్య కొనెను. కాని, లేడి జేక్ గ్రేయే యందు కంగీకరింపక, తమసమా వేశానంతరవియోగదుఃఖ ముభయుల ధైర్యమును జెడఁగొట్టి యవ సానదశయం దుండవలసిన మనస్థైర్యమునకు భంగము కలిగించు ననియు, వారియీవరహము కతిప మునిమిషపరిమితమయినదే యయి నందునఁ గొంచె మోస్పినయెడల నెక్కడ నన్యోన్యాయసరాగబంధము తెంపులేక నిరంతరముగా నుడువో యెక్కడ మృతియు నాశాభంగ మును దురదృష్టమునుజేరి శాశ్వతానందమునకు భంగము కలిగింప లేవ్రా యక్కడఁ దా మన్యోన్య సమావేశము నొనవచ్చుననియు, సందేశము పంపెను.

౧౫౫౪ వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరినెల పుండ్రెండవతేది సోమ వారమునాఁడు వధూవిరులలో గిల్గోర్డుప్రభువు శిర శ్చేదమునకయి ముందుగా వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోబడెను; అతఁడు పోవునప్పు డామె గవాక్షములోనుండి చూచి తనస్మరణ చిహ్నము నొకదాని నాతవికొనఁగి యీశ్వరభ్యాసము చేయుచు తనగడియ వచ్చువఱకును మనశ్శాంతితో వేచియుండెన .

గిల్గోర్డుప్రభువు తనప్రాణాపసాన సమయమునందు ధైర్య మునుగాని చిత్తోన్నతిని గాని యుచుమాత్రమును గోలుపోక, తన నిమిత్తమయి కాదుకొనియున్న మిత్రులందఱి యొద్దను నెలవుగై కొని, దృఢచిత్తముతో వధ్యస్థానము నధిరోహించి, యచ్చటఁ గొన్ని నిమి షము లీశ్వరభ్యాసమునందుఁ గడపి, మూఁకలుగా మూఁగియున్న జను

లను తన కొఱకుఁ బ్రార్థింపుఁ డని పలికి, వధ్యదారువుమీఁద నిజశిరస్సును మోపెను. మఱియొక్క నిమిషములో నాతని శిరస్సు మొరిడెమునుండి ఖండింపఁ బడెను.

గిల్ఫోర్డు పృథువు శిరశ్చేదము చేయఁబడినతోడనే పురాధికారులు వచ్చి యామెను వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోవలసినగడియ వచ్చిన దని లేడి జేన్ గేతో విన్నవించిరి. ఆయాజ్ఞ తెలుపఁబడి నప్పుడామె కంపవైవర్ణ్యాదిభయ చేష్టలను వేనిని బొందక నిశ్చల ధైర్యముతోవినెను. ఆమె వధ్యస్థానమునకుఁగొనిపోబడుచుండినప్పుడు దారిలో సమాధినిమిత్తమయి బండిలో వేసి తీసికొనిపోబడుచున్న శిరోవిహీన మైనభర్తృక శేఖర మామెకంటఁ బడెను. భర్తృకవము నేత్రగోచరము కాగానే యామెకన్నులనుండి జొటజొట నీరు కార నారంభించెనుగాని, పృథువుతక్కుమణసమయమునందుసహిత మతఁడు ధైర్యమును విడువలే దన్నవార్తాశ్రవణమువలన దుఃఖము నాపుకొని మఱిత మనోదార్థము నొందినదయి ధైర్యముచుబూని, టగిల్ఫోర్డు! నీవు చవిగొన్నట్టియు నేను చవిగొనఁబోవుచున్నట్టియు మృతిరూప ఫలము నన్ను కంపము నొందించునంతటి చేదైనది కాదు ఈదినమున నీవును నేనును గూడి స్వర్గములో ననుభవింపఁబోయెక విందుతోఁ బోల్పఁబడినప్పు డిది పేర్కొఁ దగినదే కాదు." అని పలికి తన పలకపుస్తకములో నేదోవ్రాసెను. వధ్యస్థానమును సమీపించినప్పుడు దుర్గారక్షకాధికారి యైనసర్ జాన్ గేజి యనునతఁ డామెనుజూచి తత్స్మరణార్థముగాఁ దాను స్థిరముగా నుంచుకొనుట కేదైనఁ జిన్నపారితోషికము ననుగ్రహింపవలసిన దని యామెను వేడుకొనెను. భర్తృకవమును జూచినప్పు డింతకుముందామె స్వహస్తముతో గ్రీకు భాషతో "మానుషికన్యాయ మాతనిదేహమునకుఁ బ్రతికూలముగా

నున్నను, ఈశ్వరకారుణ్య మాతనియూత్సాహకములముగా నుండు" ననియు, లాటిభాషతో "ఆమెయపరాధము దండమున కర్హమైన దయినయెడల, అధనుపక్ష చూమెబాల్యమును లోకానుభవరాహిత్యమును శ్రమార్హము లయినవి" యనియు, ఇంగ్లీషుభాషతో "ఆమె దేవుని నమ్ముకొనినచు గాన భావికాలప్రజలామెయెడల దయ చూపుదురుగాక" అనియు, అర్థమిచ్చెను మూడువాక్యములను వ్యాసిన పలకపుస్తకము నామె యాతని కిచ్చెను. ఆమె యప్పు డొకసేవకు రాలికి చేజోళ్ళ నిచ్చెను. ఇయ్యవలసిన వాస్తవజనుల కిచ్చి యామె నిర్భయముగా వధ్యవేదిక పై కెక్కి యక్కడఁ గూసియున్నవభువులకు మ్రొక్కి ముందు మూఁగి యున్నపాకులవంకఁ దిరిగి యిట్లనియెను.-

“నాప్రభువులారా! నాచావు చూడవచ్చిన సత్తైస్తవజనులారా! నేనియ్యెడ శిక్షాస్మృతికి లోబడి యున్నదానను. తప్పెప్పుడును జేయనిన్యామాధిపతివంటి దైన యాశిక్షాస్మృతిచేత నేను వధిపఁబడనట్లు విధిపఁబడి యున్నాను. ఇది నేనుజేయునట్లు నిర్బంధపఱుపఁబడినట్టియు నే నెప్పుడును గ్రహింపనిదానిని నేను జేసి యపరాధిని నయినట్లు శిక్షాస్మృతి నిర్ణయించినట్టియు పనిని నే నొప్పుకొన్నందుకుమాత్రమేకాని రాణిగారికి ప్రియమైన మేలపనికొఱును గాదు; ఏలయన, దానినుండి నాచేతులను శుద్ధి చేసికొని, అన్యాయమునుండి నిర్దోషిత్య మెట్లో యట్లే యటుచుంటిదోషముచేండి పరిశుద్ధమయిననాయాత్మను దేవునకు సమర్పించుచున్నాను. అది యట్లున్నను నాయుండియునుఖవాంఛలను నిర్భాగ్యప్రపంచసుఖములను సత్యధికముగా నవలంబించినందువలనను, భగవంతుఁడు నాకుఁ బ్రసాదించిన జ్ఞానానుసారముగా నేను బ్రవర్తింపనందువలనను, నేను దేవునియెడల నపరాధిని నయి యున్నదానను. అందుచేత దేవుఁడు నా కీదురణమును

విధించి యున్నాడు; నాకృత్యములుబట్టి నేను దీని కత్యంతపాత్రు
రాలనయి యున్నాను. ఇక్కడ నీలోకములో నాపాపములకై యను
తాప పడుటకును నాపూర్వదురభిమానములచేత విశేషముగా నే
నప్రియ మొనర్చిన నారక్షకునియొక్కప్రసన్నతను మరలఁ బొందుట
కును నా కవకాశ మిచ్చినందున నేనాతనికి హృదయపూర్వకముగా
వందనముల సర్పించు చున్నాను. కాబట్టి నాప్రభువులారా! సత్తై
స్తవ్రలైన సర్వమహాదనులారా! తనవిషయమున నేను జేసినయప
చారము తెంత తెక్కలేనివిగాను ఘోరమైనవిగాను నున్నను దేవుడు
తనయపారకరుణతోను సద్భావముతోను వానిని త్సమింపవట్లుగా
నేను ప్రాణములతో నుండుగానే నాతోడను నానిమిత్తమును భగ
వంతునిఁ బ్రార్థించుటకు మి మ్నందఱు నేను మహాత్కంఠతో
వేడవలసి యున్నది. నేను క్రైస్తవభక్తురాలనయి చచ్చుచున్నానని
సాక్షులుగా నిలుచుటకు మి మ్నందఱు వేడుకొను చున్నాను నా
సమస్తకర్మలను పుణ్యకార్యములను దూరముగా విసర్జివైచి, రక్షకుఁ
డైనజీసస్క్రైస్తుయొక్కరి క్తమువలనను ప్రేమయువలనను యోగ్యత
వలననుమాత్రమే రక్షింపఁబడుదునుగాని యితర సాధనములవలనఁ
గాదు. నాసుకర్మలను నాయోగ్యతలనుమాత్రమే నమ్ముకొన్నయెడల
నవి నాకర్తవ్యముల కెంతదూరములై నన్నెంత యధోగతిపాలు
చేయుఁ దగినవిగా నున్నవో! ఇప్పుడు నాతోను నాకొఱకును మీ
రిందఱును ప్రార్థన చేయవలయునని మిమ్ము ప్రార్థించు చున్నాను."

పయివాక్యము లామెస్వాభావికహృదయశాంతతను సౌజన్య
మును విసమ్రుతను దేటపఱుచు చున్నవి. ఆమె తనవిషయమునఁ
జూపఁబడిన క్రొర్యవిషయమునఁ బరుల నొక్కచరుషోక్తి యైనను
బలుకలేదు. దోషమునంతను దనమీఁదనే వేసికొని, దానికి కారణము

రాజ్యకాంక్ష గాక జననీజనకులనూజ్ఞోల్లంఘనము చేయలేకపోవుటయే యని విష్ణువించెను. ఈమాటలు పలికినతరువాత నామె తన వినుక నున్న పరిచారికాద్యయమాను బిలిచి తన మెడమీఁదివస్త్రములను దొలఁగింప నియమించెను. కిన్నులనీరు కారఁగా, చేతులు వడఁకఁగాఁ మేను చెమర్చఁగా వారు వస్త్రములనుదొలఁగింపఁ జేతు లాడక నిశ్చేష్ట లయి నిలువఁబడినందున, ఆమె యాపని తానే చేసెను. పరిచారికలు

వెనుక నిలువఁబడి మొగమునకు గుడ్డ లడ్డము పెట్టుకొని కన్నీటికాలు వలు తుడుచుకొనుచు నేడ్చు చుండిరి. అప్పుడు ఘాతుకపురుషుఁ డామె పాదములమీఁదఁబడి క్షమింప వేడుకొఁగా, ఆమె తక్కినామె వానిని క్షమించితి నని చెప్పి “ఓయీ !; దయచేసి నన్ను శ్రీఘముగాఁ దుద

ముట్టింపుము" అని వేడి, "ఓ యీశ్వరా! నాయాత్మను నీచేతులలోఁ బెట్టుచున్నాను." అని విన్నవ్వు మైనయుచ్చైస్వరముతోఁ బలికి, శాంత మైనట్టియు నిర్వికార మైనట్టియు ముఖభావముతోఁ దన శిరస్సును వధ్యదారువువైఁ బెట్టెను. ఉత్తరక్షణముననే వధకారి చేతిఖడ్గ మామె యత్తమాంగము నుత్తరించెను. అప్పుడు చూడ వచ్చినగుంపులో నుండి హాహానినాదములును గోదనధ్వనులును బైలు వెడలెను.

పదునేడు సంవత్సరములప్రాయమున్న డుదారచిత్తురా లయి నట్టియు శ్రీజనాలంకారము లైన సమస్తసద్గుణరత్నముల చేతను భూషితురా లయినట్టియు నిష్కళంక సౌశీల్యధైర్యాభిమానమాన నీయురా లయినట్టియు లేడీజేన్ గేర్ యొక్క యైహికజీవిత మిట్లు పరి సమాప్తి నొందెను. డాక్టరు ఫుల్ల రనువిద్వాంసుఁ డీమెను గూర్చి "శైశవమునందలి నిష్కాపట్యమును, యౌవనమునందలి సౌందర్య మును, కామారమునందలి దృఢత్వమును, వార్ధకమునందలి ఘనతను, అన్నిటిని పదునేడేండ్లప్రాయమునందే యీమె కలిగిన దయ్యెను. రాజకుమారియొక్క జననమును విద్వాంసునియొక్క పాండిత్యమును, పుణ్యాత్మునియొక్క జీవనమును, తల్లిదండ్రులదోషమునుబట్టి పాప కర్మునియొక్క చావును నీమెకుఁ దబస్థించెను." అని వ్యాసీయున్నాఁడు.

లేడీజేన్ గేర్ యసానదశయందుఁ జెఱసాలలో నుండినప్పుడు వ్రాసిన యనేక ప్రార్థనలలోఁ గడపట దానిని మాత్రము తెలిగించి యీమె శోచనీయ మయినచరిత్రమును ముగించుచున్నాము—

"ఓప్రభువా! ఈశ్వరుడా! నాజీవజనకా! అన్నికష్టములయం దును దుఃఖము లందున్నమాత్రము నీయొద్దకుఁ బరుగెత్తుచు గతిమాలి యెకాకిని నయి యున్నయబల నగునా మొట్ట యాలకింపుము. ఓప్రభువా! నీయందు విశ్వాస ముంచినవాఁని రక్షించి ముక్తి నొసఁ

గడు వాడవు నీ వొక్కడవే కాబట్టి పాపముచే గళంకితురాల
నయి, క్లేశములచే గప్పబడినదాన నయి, కష్టములచే శాంతి లేని
దాన నయి, చింతలచే జుట్టుకొనబడినదాన నయి, ఆపదలచే నాశ
మింపబడినదాన నయి, దీర్ఘకాలకారాబద్ధతచే నత్యంత బాధిత మై
పనికిమాలిన మట్టియై యున్నయినా పాపపుబొందిచి గలదాన
నయి, ఓదయామయుడ నయినరక్షకుడా! ఏని లేక మోక్షకాంక్ష
కించుక యయిన నవకాశ ముండవో యటువంటి నీదయను సాహ
య్యమును వేడుచు, రక్షణవిషయమున సంపూర్ణనిరాశ కలుగకుండ
నేను నిన్నాశ్రయించుచున్నాను. మాజీవితము శోధనమీఁదనే నిలిచి
యుండును గాన, మేము నీవార మగుదుమో కామో పరీక్షింపఁ
బడుటకును నిన్నును మమ్మును బాగుగాఁ దెలిసికొనఁ గలుగుటకును
కొన్నిసమయములండుఁ గొన్ని విషయములను మాకుఁ గలిగించుట
యు క్తమే యైనను, మాశక్తికి మించినదుర్భరకష్టములతో మమ్ము
శోధింప నని శలికవాడ పగుటచేత సగతికురా లయినయినాదీను
రాలిని గరుణింపుము. ఓ యీశ్వరుడా! అత్యున్నతస్థితి నొంది నిన్ను
మఱవకుండులాగునను, అతిహీనదశ నొంది నిరాశచే రక్షకుడవును
ప్రభుడవును నయిన నన్ను నిందింపకుండు లాగునను, నన్నతిమాత్ర
సంపదలచే నుబ్బింపకుండుటకును, అతిమాత్రవిషయములచే టంగింప
కుండుటకును బ్రార్థించెదను. ఓ కరుణానిధీ! నీ కౌశల్యగాఁ దెలిసిన
నాదుస్థితిని విచారించి, నారక్షణమున కయి నీవు బలిష్ఠ మైనవెట్టని
కోటవు కమ్ము. నేను వివశ్రుతతో నర్థించుచున్నాను; నన్ను నా
శక్తికి మించునట్లుగా శోధింపఁబడనీకుచు. న స్త్రీహాళిష్టములనుండి
విమోచనము చేయువాడ వయినను గమ్ము; లేదా, యీదుర్భర
బాధను కూర్చుండనమును శాంతితో సహించు ధీమనయినను నా

కనుగ్రహింపుము. నన్నును సంవత్సరముల కాలము బాధించి
దాస్యములోనుంచిన ఫారయోచేతులలోనుండి యీ ప్రయోగ ప్రజలను
రక్షించినది నీదక్షిణహస్తమే ఎవరికొరకు నీకుమారుఁ డైనకీస్తువు
తన యమూల్యరక్తమును నీబువమీఁదఁ జింగఁజేసెనో యటువంటి
శోచనీయు లయిన యభాగ్యులలో నొకతె నైన నన్ను నేనిప్పు డున్న
దుఃఖకరమైన చెఱనుండియు బంధము నుండియు విముక్తి నొందించుట
నీపితృవాత్సల్యమున కర్హ మగును గాక! ఎంతకాలము నీవు కనఁబడ
కుండెదవు? ఎల్ల కాలమునా? ఓప్రభువా! దయచూపుటకు నీవు విస్మ
రించి యున్నావా? అసంతృప్తుఁడవై ప్రేమపూర్ణ మైననీకారుణ్య
పేటికను మూసి యున్నావా? నిన్నిఁకఁ బ్రార్థింపవలసినపని లేదా?
నీదయ యెప్పటికిని రాకుండఁ బూర్ణముగా నంతరించినదా? నీ
యథయప్రదానము సంపూర్ణముగా నమాప్తి నొందినదా? నీవిత
చిరవిలంబ మేల చేయు చున్నావు? ఓప్రభువా! ఇఁక నీకు దయ
రాదని నిరాశచేసికొనా? అట్టిది నాకు దూర మగునుగాక! నేనును
జీనకీస్తును నృజించిననృప్తిలోనిదాననే. కాబట్టి నీ కెప్పుడు దయ
వచ్చునో యప్పుడు రక్షింతువని నిశ్చయముగాఁ జెలిసికొని, నీకు
నామొడఁ గలదయను సంజేహించుటగాని విశ్వసించకుండుటగాని
మాని, నీయవకాశమునిమిత్తము వేచియుండుటకును నీపనులను
శాంతతతో సహించుటకును నాకు తొంతి నొసఁగుము. నా కేది
మంచిదో యది నాకంటె నీకే యెక్కువ తెలియును గనుక, సర్వవిష
యములలోను నీవు నాకెట్లు చేయఁ దలఁచుకొన్నావో యట్లు
చేయుము; నీయిష్టము వచ్చినకష్టములను కలిగింపుము. నిన్ను వేఁడు
కొను చున్నాను. ఈమధ్యకాలములో నానడుమును సత్య మునునడి
కట్టుతో బిగించి సాధువృత్త మనెడి యురస్సాగమును ధరించి,

శాంతివార్త యనెడు దుర్భేష్యచర్మనిర్మితపాదరక్షలపై నిలిచి, అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా సుర్మార్గులదౌష్ట్యాన్ని బాణముల నన్నిటి నార్చివేయటకు శక్తికలుగునట్లుగా భక్తిభేటమును వహించి, ముక్తి కిరీటమును నీపవిత్రవాక్య మైసయాధ్యాత్మికఖడ్గమును ధాల్చి, నేను పూర్ణముగా నీయిచ్చ కాత్కార్పణము చేసి నీయిష్టమునకు బద్ధురాల నయి, ఇట్టికష్టములు నాకు శుభకరము లనియు నీవు చేసిన వంతు యు నామేలుకొఱకేకాని మఱియొకందునకుఁ గాఁజాలదనియుఁ గనుఁ గొనుచు నీవు నాకుఁ బంప ననుగ్రహించిన కష్టములలో సంతృప్తిని బొందుచుండులాగున సర్వదా విషయపథేమితలతోఁ బార్థింపుచు, నేను దృఢముగా నిలువఁగలుగునట్లుగా నీదివ్యకవచముతో నన్నమో ఘాయధననాధను జేయుము. ఓకనుణాళుడవై నవరమపితా! నీ వెవరిని నాపాపములకు బలిగా నుండవలెనని సంకల్పించితివో యాయనకొఱకు నామొఱియింపుము. ఆయనకును నీకును పరిశుద్ధాత్మకును సమస్తమశోమహిమలును జెల్లునుగాక! తథాస్తు!"

—

Miss MARY CARPENTER.

మేరీ కార్పెంటరు.

మేరీ కార్పెంటరు రనునామె యేకేశ్వరబోధక (త్రిత్వనిషేధక) క్రైస్తవమతాచార్యుఁ డైనడాక్టరు లాంటు కార్పెంటరుగారి జ్యేష్ఠ పుత్రిక ; ఆమెతల్లి పేరు వెన్. ఈదంపతుల కీమె 1807 న సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల మూడవతేదిని ఎగ్జిటర్ ఎట్టణములో జనన మొందెను. ఆమెతండ్రి తాను మతాచార్యుఁడు గా నుండి, పెద్దవాండ్రకు ధర్మోప దేశము చేయుచుండుటయేగాక యుపాధ్యాయుఁడు గా నుండి పిన్న

వాండ్రకు జ్ఞానోపదేశము చేయుచుండెను. అందుచేత నామె తన జనకునిశిక్షలోనే విద్యాభ్యాసము చేసెను. ఆమె సాధారణముగా నల్లవారును నేర్పుకొనెడియింగ్లీషుభాషను గఱచుటయే కాక గ్రీకు భాషను లాటినుభాషను గణితశాస్త్రమును నేర్పుకొని యందుఁ బ్రవీణురాలయ్యెను. తండ్రి యామెకు నీతివిద్యను గఱపుటయొక దత్యంత శ్రద్ధ వహించుచుండెను. ఆమె ప్రకృతిశాస్త్రములను జంతుశాస్త్రమునుగూడఁ జదివి వానియందు మిక్కిలి యభిరుచి గలదయ్యెను. ఈమె చెల్లెండును తమ్ములునుగూడ నిందుమించుగా నీమెతో సమానముగానే విద్యాలాభమును బొందిరి. ఈమె తన విద్యనుగూర్చి తరువాత నొకప్పుడిట్లు వ్రాసెను — “విద్య నన్నెప్పుడును గృహకృత్య నిర్వహణమునకు ననర్హురాలినిగాఁజేయలేదు; అట్లు చేయకపోవుటయే కాక యదిసాధ్యధర్మమును నిర్వహించుటకు నన్ను మఱితఁ పూర్ణముగా యోగ్యురాలిని చేసెనది.” ఈమెచితురప్రాయమునందే తల్లికి శ్రమ కలుగకుండఁ దన ముద్దఱు చెల్లెండును ముగ్గురు తమ్ములను సర్వవిధములఁ దానే పెంచుచు వచ్చెను.

ఆమెకు సదేంద్రప్రాయమప్పుడఁగా 1817వ సంవత్సరమునందామె తండ్రి యెగ్గిటరును విడిచి బ్రిస్టల్ పురమును జేరి, తొంటివలెనే యచ్చటఁగూడ ధర్మోపదేశవిద్యోపదేశముల రెంటిని స్వవృత్తినిగా నేర్పఱచుకొనెను. ఈమెకుఁ దండ్రి తనశిష్యులయినబాలురతోఁ గలిపియే విద్యచెప్పుచు వచ్చెను. తరువాత మహాధీశుండుఁడయి ప్రసిద్ధికెక్కిన రిచరెండడాక్టరు జేయ్యు మార్బిన్సోగాను 1819 వ సంవత్సరమునందు డాక్టరు కార్పెంటరుగారికి శిష్యుఁడయి మేరీ కార్పెంటరుకన్యకు సహపాతి యయ్యెను. ఆమె యెదిగినకొలదిని తండ్రి యామెకు తన శిష్యులలోని తరుణవయస్కులకు విద్య చెప్పెడిది

పని నప్పగించుచు వచ్చెను. ఆపనియం దామె కభిరుచి కలిగి యుండుటచేత నామె యాపని నత్యంతోత్సాహముతోను, పూనికతోను నేర్పుతోను, జేయుచువచ్చెను. ఆమె తన తండ్రిగారియొక్క యుపావనాలయముతో సంబంధించిన భానువార (ధర్మోపదేశక) పాఠశాలయం దత్యంతప్రీతి కల దయి యుచ్చట శద్ధతోఁ బనిచేయుఁ జొచ్చెను; ఆమె యచటకు భానువారమునాఁడు పోయి విద్యార్థులకు ధర్మపాఠములను జెప్పుటతో మాత్రము తృప్తి నొందక, వారితోఁ గూడ వారియిండ్లకుఁ బోయి వారి తల్లిదండ్రులతో మైత్ర్య చేసి, ఆత్మాభివృద్ధిని జేసికొనెను కృషిలో వారికి సహాయురాలగుచువచ్చెను.

ఇరువదియొక్క సంవత్సరములు నిండి వ్యవహారయోగ్యత వచ్చిన తరువాత 1828 ఏ సంవత్సరములో లెండియామె కిట్లు వ్రాసెను—
“నీవు త్రొక్కవలసినట్టుగా శాసింపఁబడఁబోయెను మార్గమేదియో మే మెఱుంగము; అయినను భూలోకచింత యంతయు, నీవు కీర్తన కవ్యాజసేవకురాల వగుదువు కాక యనియు, సీమాత్మరక్షణ యునకై పనిచేయుచుకైస్తవపరిపూర్ణతవంక ముందుకునడుచుచు నీకేర్పాటుఁ బడిన పని నితరుల యుపయోగముకొఱకు నిర్వర్తించుటకు శక్తురాల వగుదువు గాక యనియు, విశ్వాసముతోను శాంతతతోను పూనికతోను ఈశ్వరేచ్ఛను చెల్లెంతువుగాక యనియు, కోరఁకోరికలొనడిగి యున్నట్లు మేము భావించుచున్నాము.”

అనారోగ్యముచేత చిరకాలమునుండి దుర్బలుఁ డయి యున్న డాక్టరు కార్పెంటరు 1829 ఏ సంవత్సరమునందు తన పాఠశాలపనిని మాని వేసెను; కాని యాతనిభార్యయు ముగ్గురుకూతులును చిన్న పడుచుల కొకపాఠశాలను బెట్టిరి. నూతనముగా స్థాపింపఁబడిన యూపాఠశాలయందు స్త్రీజనోచిత ప్రావీణ్యము లెల్ల నేర్పఁబడుటయే

కాక లాటికొగ్గికు భాషలుకూడ నేర్వబడుచుండిను; అక్కడ కుప్తు పనియు కుటుంబములలో నుపయోగపడెడి యనేకేతరవిషయములును గఱవబడుచుండిను అక్కడ విద్యాభ్యాసము చేసిన శాంతలలోఁ గొందఱు తరువాత బీదలకును మూఢులకును విద్యాదానము చేయుట తమ పనిగా నేర్చుకొనిరి; మఱి కొందఱు తమగృహిణులయు తమకుటుంబధర్మములను యుక్తముగా నిర్వహించుకొనుట జనోపయక్తము లయినసత్కార్యములందుఁ బ్రవేశించి పనిచేయుఁ జొచ్చిరి.

1831 వ సంవత్సరమునందు బ్రిస్టల్ నగరమున వాంతిభేది వ్యాపించినప్పటినుండియు నామె యుపకారజీవనము నిజముగా నారంభమయ్యెనని చెప్పవచ్చును. ఆవిషభేది ప్రబలి ప్రజానాశము చేయఁదొడఁగినప్పు డామె తనజీవితమును తనతోడివారియొక్క నేవయందుఁ గడపుటకు నిశ్చయము చేసికొని, ఆసంవత్సరము మార్చి నెల 31 వ తేదీని తనదిన చర్యచైత్రములో తనమనోనిశ్చయమును లిఖించి, కడపట „ నాజీవితకాలములో నడపవలసిన కృత్యములయొక్క యుద్దేశ మేమియు యుండవలయునో నే నెప్పుడైన మఱచుట తటస్థి చెడు నెడల, నాకు వ్యతిరిక్తముగా నివి నాపై సాక్ష్యమిచ్చుటకు నే నీనంగతుల నిచ్చట లిఖించుచున్నాను. ” అని వ్రాసెను.

ఇది యిట్లుండఁగా 1833 వ సంవత్సరమునందు రాజారామ మోహనరాయ లింగ్లండునకుఁ బోయి, డాక్టరు కార్పెంటరుగారి తోడి సంభాషణనువలన లాభము పొంద వలె నన్న ముఖ్యోద్దేశముతో బ్రిస్టల్ నగరమున కరిగి, వారియింట నుండుట తటస్థించెను. ఆయుభయులకును జరుగుచు వచ్చిన చిత్తాక్షరక సంభాషణసమయములలో కార్పెంటరుకన్య తఱచుగా నన్నిధియం దుండుచు వచ్చెను.

ఆతనితోడ జరుగుచు వచ్చిన సంభాషణము లామె మనస్సులో శిలా
క్షరములవలె దృఢముగా నాటుకొనెను. అయినను బహుదీపము లిట్లు
లాభకరముగాఁ గడవకముందే యతఁడు వ్యాధిగ్రస్తఁ డయి లోకాం
తరగతుఁ డగుట సంభవించెను. ఆయన వ్యాధిసమయమునం దీకుటుం
బమువా రాయనకు స్వకుటుంబములోని వారికిఁ జేసెనుదానికంటెను
నెక్కువగా నుపచారములు చేసిరి. ఆయన సమాధిసమయమునందు
డాక్టరు కార్పెంటరు గారిచేతఁ జదువఁబడిన యీక్రింది యర్థము
వచ్చెడు పద్యము నామె రచియించెను—

క. నీయాత్మ శాశ్వతం బగు

నీయభిధ స్మరింతు రెపుడు నీదేశీయుల్

నీయీసమాధి వెలువడి

నీయొక్తులు వారియెడల నెలకొని లేవున్.

ఈమహనీయునితోడిసహవాస మొక్కటిగే కాక యాసంవత్సరమే
యమెరికానుండి యామె తండ్రిని జూడనచ్చిన డాక్టర్ టక్కరుమ్యా
ననుపేరు గలసత్పురుషుని సందర్శనము వలన సహిత మామెకు విశేష
చిత్తోన్నతి కలిగెను. తనజనకునకును రామమోహనరాయలకును జర
గుచువచ్చిన సంభాషణములలో నామె స్త్రీలహిదశ సంస్కార
ప్రతిబంధములు మొదలగువిషయములలో హిందూదేశముయొక్క
దుస్థితినిగూర్చి వినుచు వచ్చెను. అతఁడు చెప్పినమాటలు దృఢముగా
నాటుకొని యామె మనస్సు హిందూదేశమువంకఁ బలుమాఱు పాఱు
చుండినను, పెద్దపట్టణములలో వసించు దిక్కుమాలిన బీదబిడ్డల దుర
వస్థనుగూర్చి టక్కరుమ్యాను బోధించిన సన్నిహితధర్మము లడ్డుపడి
వారించుచు రాగా ముందుగా స్వదేశమునందలి కర్తవ్యముల
పయికిఁ దిరిగెను. హృదయభేదకము లయిన రామమోహనుల దయ

నీయవాక్యములు తలఁపునఁ బాఠినప్పు డామె యాప్యడప్పుడు పక్షివలె తెక్కలు కట్టుకొని యెగిరి హిందూదేశముమీఁద వాలవలె నని మనస్సులోఁ దలఁచుచు వచ్చినను, తల్లిదండ్రుల సేవావిషయమున నాచరింపవలసిన కర్తవ్యములును పారశాలాకార్యములును మరల నామెను వెనుకకు లాగుచు వచ్చెను పూర్వోక్త సత్పురుషద్వయము యొక్క యుపదేశములకు ఫలముగా బ్రిష్టలులో నొక సతీసమాజ మేర్పఱుపఁబడెను. ఈసమాజములోని మానినీయులు బ్రిష్టలునగరములోనిసుఖహీన మయినప్రదేశమును గొన్ని భాగములుగ విభాగించుకొని తమలో నొక్కొక్క చోక్కొక్క భాగమునకుఁ బోయి యచ్చటి యగతికు లగు బీడలకు విద్య చెప్పి యితరవిధముల వారి స్థితిని బాగుచేయుట కుండు పాటుపడుట కేర్పఱచు కొనిరి. మేరీ కార్పెంటరు తన కావట కున్న భానువారపాఠశాలయొక్కయు దినపాఠశాలయొక్కయు పనిని జేయుచు, బహుశంసత్సరము లీపనిని గూడ నవిచ్ఛిన్నముగా నిర్వహించెను.

1889 వ సంవత్సరమునందు డాక్టరు కార్పెంటరు గారి యారోగ్యము మరల చెడిపోయెను. అతఁడు స్వస్థతను బొందుట కయి స్థలమును మార్చి యూరపుఖండములోని దేశములలో సంచారము చేయుట యావశ్యక మని వైద్యులు చెప్పిరి. అతఁ డావకారముగాఁ బ్రయాణము చేయుచు, ఇటలీసముద్రతీరము పొడుగునను నావికాయాత్ర చేయునప్పుడు 1840 వ సంవత్సరమున నోడలోనుండి సముద్రములోఁ బడి మునిగి పోయెను.

ఇంతవఱకును కార్పెంటరుకన్య కొంతకౌరవము గల బీడలలోఁ బనిచేయుచుండెను. అంతకుఁ దన సభను జాతులలో బిడ్డలు మూఢత్వములోను పాపములోను వెరుగుచుండిరి. అటువంటి వారి నిమిత్త

మయి బీదపాతశాల లక్క డక్కడ స్థాపింపఁబడిన వని విని యామె యటువంటిపాతశాల నొకదానిని బ్రిష్టలునగరములోఁ గూడ నారంభించుటకు నిశ్చయము చేసికొనెను. కార్పెంటరుకళ్య తన యాలోచనను కాలమును విశేషముగా వియోగించిన యీపాతశాల యల్ప కాలములోనే యత్యంతోపయుక్త మయి నీతిదాతుక మయ్యెను; అందుచేత నారక్షకశాఖవా రాచుట్టుపట్ల నేరములు తక్కువయి పాతశాలవలన విశేషప్రయోజనము కలిగిన ట్లాష్పకొనిరి అయినను కార్పెంటరుకళ్య మాత్ర మంతతోఁ దృప్తి పొందలేదు అప్పుడప్పుడు నేరములు చేయుతరగతులవారిబిడ్డలు మాత్రమే యీపాతశాల యందు జేరి లాభము పొందుచుండిరిగాని యీపాతశాలను జేరరాని యధికదృష్టితివరులబిడ్డలును బలువురుండిరి. చోరత్వాదిదోషములనే వృత్తిగా నేర్పఱచుకొన్న జాతులవారి బిడ్డలసామాన్య పయత్నము చేసి విశేష సాధనములఁ గల్పించినఁగాని యటువంటి పాతశాలల వలని లాభములను బొంది బాగు పడఁజాల రని యామె యెఱిగి యుండెను. కాఁబట్టి యామె చోరత్వాదులచే దుష్టులయి యావజ్జీవమును చెఱసాలలలోఁ బడి కనగండ్లు పడవలసిన దిక్కుమాలిన బిడ్డలను విముక్తులను జేయఁ దలచుకొనెను. ఫ్రైదొరసాని చేసిన పనిని దీనిని జదువువా రెఱుఁగుదురుగదా. చెడి చెఱసాలలయందుఁ బడిన వారిని బాగుచేయుట కయి యామె పాటుపడెను; రోగము వచ్చిన తరువాత మందు వేయుటకంటె రోగము రాకుండ మాన్పుట యుత్తమ పద్ధతి యన్న సిద్ధాంత, మవలంబించి, చెడిపోవలసిన వారిని బాగు చేసి చెఱసాలలలోఁ బడకుండ వారింతుటకయి యామె పాటుపడెను. 1861 వ సంవత్సరమునం దీమె “చెడిపోవుచున్న జాతులవారిబిడ్డలకును నయస్కురాని దోషులకును దోషనివారక పాతశాలలు” అను పేరితో

నొకపుస్తకమును బ్రచురించెను. కారాగృహవిద్యాలయములను స్థాపించుటకు దొరతనమువారు పూనుకొనుచున్న చేయుట కయి యీమె బహువిధములఁ బ్రయత్నములు చేసెనుగాని యామెకృషి మొదట సఫలము కాకపోయినను కడపట సఫలము 1854 వ సంవత్సరమునందు కారాగృహములలో వోషలివారక విద్యాలయములను స్థాపించుటకు రాజానుమతి యిచ్చుట బడెను.

పాపమునకు మూలకారణమును గనుఁగొని దానిని వారించుట కయి కారాగృహ విద్యాలయములను కర్మవిద్యాలయములను స్థాపించి, చిరకాల మోర్పుతోఁ బని చేసి కడపట పార్లమెంటుమహాసభ వారి యంగీకారమును సాహాయ్యమును బొంది, యింగ్లండు దేశములో నేరములు చేసెడువారిసంఖ్యను తగ్గించుటయం దావజ్ఞతెవ్వరును జేసియుండవంత యొక్కవపని నీమె చేసెను. పాపములో దిగుటకు సిద్ధముగా నున్నట్టియు నావలకే పాపములోఁ బడినట్టియు బాలురును బాలికలును ఈమె నిరంతరప్రయత్నములవలన దుస్సహవాసములనుండి తొలఁగింపఁబడి, పాటుపడుచు గౌరవనీయు లయినపురుషులును స్త్రీలును నగునట్లు చేయఁబడిరి. ఆవజ్ఞకు బాలురును బాలికలును నేరములు చేసినప్పుడు దండవిధాయకులకు వారిని జెఱసాలలకుఁ బంపుట తప్ప వేఱుచూర్గము లేకండెను; అందుచేత నట్టివారు జెఱసాలనుండి విడుదలను బొంది వచ్చునప్పటి కచ్చటి పాపిమలతోడి దుస్సహవాసముచేత సామాన్యముగా వారికి బాగుపడుదు రన్నయాశ లేనంతయొక్కవగాఁ జెసిపోయి యావజ్జీవమును ఘాతుకమృగమువలె నుచురించెను మస్తిరికి వచ్చుచుండిరి. ఈమె 1846 వ సంవత్సరమునందు లాయుస్సు మీడ్డు బీదపాతశాలలను స్థాపించెను. 1852 వ సంవత్సరమునందు రస్సెల్

సాక్షాత్తుననతఁడు కింగ్సు పూడ్డులో నొకయిల్లు గొని బీచిడ్డల విద్యావిషయముయి యిచ్చి మం దీమెతోఁ గూడ దానును బలచేయఁ బూనకొనెను. ఈమె సొలు జేమ్సు బ్యాంకువద్ద పనివాండ్రు చావిడిని కట్టించెను. ఈమె పాఠశాలలకు శుదిగాను సుందరముగాను నుంచి హృదయాకర్షకములుగాఁ జేయుచుండెను.

1854 వ సంవత్సరమునందు బైరన్ ప్రభిష్ట బ్రిష్టల్ నగరములో కార్పెంటరుకన్య విచారణ క్రింద నుంచుట కయి యొక బాలికా దోషనివారకవిద్యాలయమునిమిత్తము „శోణగృహ" (Red lodge) మనఁబడెను విశాలమందిరమును గొని యిచ్చెను. ఆరంభమునందు దానిలో పదుగురు బాలికలు మాత్రమే యుండిరి గాని 1858వ సంవత్సరమున కేబరియిద్దరుబాలిక లయిరి. దొంగలుగా శిక్షింపఁ బడిన నూలులొలఁది బాలిక లందుఁ జేరి యవమానకరమయినట్టియు నకకీర్తికర మయినట్టియు జీవనమునకు లోనుగాకుండ రక్షింపఁబడి యిప్పుడు మాననీయసేవకురాండును కుటుంబమాతలును నయి గౌరవ నీయు మైనస్థితులను బొంది యున్నారు. ఈవిషయములలో నామెకు కార్యవిజయము కలుగుట ముఖ్యకారణము తనతోడిచూపవులలో సత్యంతభ్రష్టు లయినవారియెడలసహిత మామెకుఁ గలప్రేమమును సదయత్వమును నయి యున్నవి. ఎంత నీచదశలో నున్నపిల్లల నైనను తనకుఁబంపబడులోనివారివలెఁ జూచి యామె యాదరించు చుండెను. “మన మొకబాలునిఁగాని బాలికనుగాని దోషవిముక్తి గలిగించి బాగుచేయఁ దలఁచుకొన్నపక్షమున నట్టివారిని కుటుంబములో నుంచ వలెను. ఏపనినైనను వారి నాదరించి మంచిమాటలతోఁ జేయింప వలెనుగాని బలవంతపెట్టి చేయించుటవలనఁ బ్రయోజనము లేదు. మనము వారిస్వేచ్ఛ కెప్పుడను భంగము చేయరాదు; వారిని

తమంత క్రమముగా నడవ శక్తికొనునట్లు దిద్దవలెను. సతిత్వము మిక్కిలి చెడిపోయినవారిలో ఎలవహిత మడగి యుండెను ముదిని బయికి దీసి, యది చెడుగురు జయించునట్లు చేయుట యెల్లప్పుడు మనగుఱి యి యుండవలెను." అని యామె పలుమాటలు పలుకుచుండెను. శోణగృహదోషనివారకవిద్యాశాల యిప్పుడు జయప్రదముగా నడపఁబడుచున్నది. ఆమె పాత శాలల కనుబంధములు గా నవ్వుడప్పు డేర్పాటుచు వచ్చినసమాజములు మొదలగునవి సహితము పాతశాలలంత యుపయోగకరములుగానే యుండుచున్నవైను. వానిలో నొకటి పరమమందిరము; అక్కడ కామట్టుపల్లవా రందఱును వచ్చి వార్తాప్రతికలను పుస్తకములును జనువుచుండిరి; దానిపలు యుపన్యాసమందిరములో సాంఘికవిషయములు నీతివిషయములు మొదలయినయుపయక్తాశములను గూర్చి యుపన్యాసము లియ్యఁబడుచుండిను. అందులోనే సురాపాననివారకసమాజసభలు జరుగుచుండెను.

ఆమె కేబడిసంవత్సరములు వచ్చినప్పు డామెతల్లి 1856 వ సంవత్సరమునందు మృతినొందెను. తల్లిచావుతో మేరీ కార్పెంటరు కన్యకు సుసారబంధము లన్నియు విడిపోయి, తనకాలమును నిరంతరాయముగా మంచిపనులమీదు వినియోగపఱుచుటకు మఱితయానుకూల్యము కలిగెను. అందుచేత నామె మాతృవియోగదుఃఖము తలఁపునకు రాకుండునట్లుగా సత్కార్యాచరణమునందు విగామము లేకుండ పాటుపడఁ దొడఁగెను. 1856 వ సంవత్సరమునం దామెతోఁగలిసి పనిచేయుట కయి చేరిన మిస్ ప్యాన్సిస్ పవర్ కాబ్బు ఆమెను గూర్చి యిట్లువ్రాసెను.--"అర్థమనుష్యుని భోజనముతో కార్పెంటరు కన్య ముగ్గురుమనుష్యులపనిని చేయు చున్నది."

1868 వ సంవత్సరమునం దామె యొకకవ్య నభిమానవుత్తి కనుగా స్వీకరించి పెంచ నారంభించెను. ఈవిషయమునుగూర్చి యొక చెలికత్తె కామె యిట్లు వ్రాసెను.—“నీవు కనకటివిడ్డలను నీచిచ్చి యున్నానని సిద్ధాదేశములో వ్రాయఁబడి యున్నది అంతకుముందు తల్లిప్రేమ యెట్టదో యెఱుంగనియ నీకులకు నావ్రాదమూంతర్గత మయినమాతృప్రేమను జూపి యున్నాను. వివాహ మాడవలసిన ప్త మక్కఱలేక కనకుగడి సిద్ధముగాఁ జేయఁబడి చేతికంది నాకు లభించిన జననీజనకవిహీన యయినయాయయిదేండ్ల పసిబాలికతోఁ గూడిన నాభాగ్యమును జూడుము.”

వృద్ధదశలో నితరు లపేక్షించెదవనిశాంతి యామెకు పనిచేయ కుండుటవలనఁగాక వేఱువేఱుపనులకుఁ బూనుటలోనే కలుగుచుండెను. 1860 వ సంవత్సరమునం దామె యైర్లండునకుఁ బోయి యచ్చటికారా గృహములను పరీక్షించి వానినిగూర్చి యుపయోగకర మయినచరిత్ర మును వ్రాసెను. మఱి మూఁడుసంవత్సరముల కామె “మన కారాబద్ధులు” అనునామముతో రెండుసంపుటములగ్రంథమును వ్రాసెనని, దానిలో కారాబద్ధుఁడైతినిగూర్చియు నాదరణయనుగూర్చియు వితర్కించెను. ఆమె చిన్నపిల్లలవిషయమునఁ దాను నడిపినక్రమ మునుబట్టి పెద్దవాండ్రవిషయమునఁగూడ నట్లే నడిపుట శ్రేయో దాయక మని యభిప్రాయ పడెను.

ఆమె కలువదిసంవత్సరములు నిండినప్పుడు దుఃఖమును తగ్గించు టకును సేరములు మానుప్పటకును దాను జేసిన ప్రయత్నము లన్నియుఁ దానెప్పుడు నెదురుచూడనంత జయప్రదముగాఁ గొనసాగినందుకు సంతోషించి, త న్నత్యంతధన్యురాలినిగా భావించుకొనెను. అయినను దా నంతటితో సంతృప్తి నొంది యూరకుండక హిందూదేశమునకుఁ

బోయి చూచి దానికే మేలు చేయవలెనని తలచెను. ఆమె హిందూ దేశమునకుఁ బైలువెడలుటకు ముందుగా “రాజా రామమోహన రాయలయొక్క యింగ్లండులోని కడవటిదినములు” అను పుస్తకమును రచించి 1866 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరునెల మొదటితేదినోడ యొక్క చిరకాలము నుండి యుద్దేశముకొనియున్న హిందూదేశ యాత్రి నిష్క్రమ నెఱవేర్చెను. ఆమె యొక్కనయోడలోనే యొక్క మానమోహనలో సనునతఁడు న్యాయవాదిగాఁ బనిచేయుట కయి మరల నీదేశమునకు వచ్చెను. ఆమె బొంబయినగరములో దిగిన మఱు నాఁడే బొంబయి రాజధానిభుత్వమువారు సామాన్యముగా విద్యా విషయములు కార్యైంటకుకన్య కోరినవిశేషము లన్నియు నిమగ్నవలసిన దనియు బాగురకును తదితరులకును నేర్పజిన శోధనాలయముల యొక్క కృతాంతములను దెలుపవలయు ననియు స్థానికోద్యోగస్థుల కంపటికిని నాజ్ఞాపత్రకలను బంపిరి. బొంబయిరాజధానిలో నామె మొదటఁ జూచినస్థల మహానుదాబాదు పట్టణము. ఆపట్టణమునందప్ప టికే శ్రీవిశ్వ కొంతయభివృద్ధిలో నుండెను. అహానుదాబాదునుండి యామె సారావ్యపురము (సూరతు) నకుఁ బోయి, యచ్చటి నుండి మరల బొంబయిపురము వచ్చిచేరెను. సారావ్యపురిలో “ప్రియజననీ!” యని సంబోధించుచు నొక హిందూనుందరి తత్పర కాంతల పక్షమున స్వాగతవత్రికను జదివెను. ఆమె బొంబయి నగరములోఁ గొన్నిదినము లుండి యచ్చటివిద్యాలయము మొదలగువానిని పరీక్షించి, అక్కడనుండి పునానగరమునకుఁ బోయెను. చెన్నపురికిఁ బోయినప్పుడచ్చటివా రామె నాఁగించి మిక్కిలి గౌరవించిరి. కలకత్తా నగరములో నచ్చటిరాజప్రతినిధిగా రయినలారెప్పప్రభువుగా రామెను స్వగృహములో నుంచుకొని నయ్యానింది యాతిధేయ

సత్కారము నాచరించిరి, ఆమె కలకత్తా నగరములోను దానిశాఖా
 నగరములలోను గలపాఠశాలలు మొదలయినవాని నన్నిటినిజూచి,
 వానివిషయ మయినకోపముక్తాంశములను గ్రహించి, వాని పయః
 దనకుఁ దోచినయభిప్రాయములను నభివృద్ధిమార్గములను దొరతనము
 వారికిఁ దోపెను. ఆమె రక్కడనుండి బొంబయినగర నకుఁ బోయి,
 యచ్చటిహిందూ మహాజనులచే నిర్మ్యబడిన యభివృద్ధి-ప్రతిక
 శంకుకొని 1867 న సంవత్సరము మార్చి నెలలో బొంబయినగరములో
 నోడ యెక్కి స్వదేశమునకు వెడలెను ఆమె స్వదేశమును జేరిన
 తోడనే „హిందూదేశములోనికారాగృహశిక్షను గూర్చియు శ్రీవి
 ద్యనుగూర్చియు సూచనలు” అను పేరితో నొకచిన్న పుస్తకమును
 బ్రకటించెను. మఱుచటి సంవత్సరమున దామె „హిందూదేశమునం
 దామెనెలలు” అను పుస్తకమును జేసి దానిని రామమోహనరాయల
 కంకితముచేసెను. ఆమె హిందూదేశమునకు బైలు దేయకప్పుడు
 హిందూ శ్రీలను స్వదేశమునకు దీక్షింపిపోయి విద్య చెప్పించి
 యుపాధ్యాయులనుగా దిద్దించవలె ననుకొనెను కాని యాపని
 యసాధ్య మగునట్లు కనబడినందున తరువాత నామె యాప్రయత్న
 మును విడిచివెట్టెను. ఆమె ప్రాణమిత్తులు సహిత మామె రాజనలన
 హిందూదేశమునకు విశేషలాభము కలుగునని తలఁపలేదు. „ఇక్కడి
 పెద్దలు మాటలలో పెద్దనోరు చూపుటయే కాని క్రియలలో శూన్య
 హస్తములు చూపుదు రని ముందు నీవే తెలిసికొందువు” అని యొక
 హిందూమిత్రుఁ డామెతో వనెను. ఆమె నగరగాఁ బోత్యాహుపతి
 చిన కేశవచంద్రసేనుఁడు సహితము „కార్పెంటరుకున్య హిందూదేశ
 మును విడిచి వెనుకతిరుగఁ గానే సత్కార్యవిషయమై, ప్రశంసాం
 ఛయు శూన్యవాయువులో నశించిపోవును” అనిపలికెను.

బట్టివాక్యముల నేత నామె నిరుత్సాహురాలు గాక యామె యీహిందూదేశమునందలి యెల్ల ఖులతో నుత్తరత్రయత్తరములను జూపుచు వచ్చెను. బొంబయిలో న్యాయాధిపతి యై గోపాలరావు హరిదేశముఖగారి యుత్తరమువలన నామెకు శ్రీబోధనాభ్యసన పాఠశాలలను జెట్టింపవలె నన్ననిశ్చయము కలిగెను. అతడు చిన్న తనముగో వివాహము లగుచుండుటవలన బాలికలు పాఠశాలలను విడిచి తా మావఱకు నేర్పుకొన్నయల్పవిద్యను కూడ చుఱచిపోవు చుండునని బట్టి బాలికా పాఠశాలవలనఁ బ్రయోజన మంతగా గలుగకున్న దని తెలిసి, “దేశాచారు నుబట్టి యెప్పుడును పునర్వివాహమును చేసికొనకుండఁజూ వేలకొలది వితంతువుల నుపయోగము నకుఁ దీసికొనిరావలెను; అర్హురాల డ్యునియపాథ్యాయును నుద్దిపంపుట కేర్పఱిన బోధనాభ్యసన పాఠశాల యొకటి స్థాపించఁబడు వఱకును శ్రీవిద్యాభివృద్ధిగూర్చి యేర్పఱిచెడి యేకమును సఫలము కానేరదు. హిందూదేశముయొక్క యీ ప్రాంతము దున్న మే మందఱమును మీప్రయత్నముయొక్క పవ్యవసానమునకు న మీయొక్క పునరాగమనమునకును అత్యంతాశుతతో నెఱుఁగ మాచుచున్నాము.” అని వ్రాసెను. అందుపయ నామె హిందూదేశమునం దప్పు డధికారములో నున్నవారికి శ్రీబోధనాభ్యసన పాఠశాలల యావశ్యకమనుకూర్చి తెలిసి, హిందువు లందఱును జేరి నుపత్సరమునకు 1500 పాను లిచ్చెడునట్లును, దా మెంతసొమ్మును బొంబయిలోను అహమదాబాదునగరములోను శ్రీబోధనాభ్యసన పాఠశాలలను జెట్టుట కిచ్చెడమని బొంబయిదొరతనమువారు వాగ్దానము చేయునట్లు చేసి చందాలువేసి యంతసొమ్ము పోగుచేయునట్లు హిందువుల నాపనికిఁ బ్రోత్సాహపఱుపఁ జొచ్చెను.

ఆమె చేసినకర్తవ్యాలందేకము ననుసరించి హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారు జనులతోద్భాటు నపేక్షింపకయే గొంబయి నగరములో స్త్రీబోధ నాభ్యసన పాఠశాలను స్థాపించుట కయి యైదు సంవత్సరము వఱకును సంవత్సరము కు పండ్లెండువేల రూపాయల నిచ్చుట కేర్పాటు చేసిరి. ఈప్రకారముగా దక్కష్టి ఫోన్సెఖమునకు వచ్చుచూచనలు గాంచి నుతోషించి యత్యంతో త్యాహముతో 1863 వ సంవత్సరము నవంబరునెల యేడవ తేదీయందు దామె రెండవసారి హిందూదేశమునకు వచ్చెను. ఆమె గొంబయి నగరము చేరినతోడనే తా నచ్చటి స్త్రీబోధనాభ్యసనపాఠశాలలో నధ్యక్షురాలుగా నుండి జీముగయికోనక ధర్మార్థముగాఁ బనిచేసెద నని దొరతనమువారికి నిన్నపము చేసెను. వా రామె పార్థనను గృతజ్ఞతాపూర్వకముగా నంగీరించిరి. ఉత్తదేశముననుండి పని చేయుటచే నానోగ్యము చెడిపోవుటచేతను దంపని విడిచిపెట్టి యామె మఱసటి సంవత్సరారంభమునం దింగ్లనునకుఁ బోవలసిన దాయెను. అయినను మరల నామె యాసంవత్సరాంతమునందే హిందూదేశమునకు మూడవసారి వచ్చి స్త్రీవిద్యాభివృద్ధినిమిత్యుయి కొంతపని చేసి మరల స్వదేశమునకు బోయెను.

1870 వ సంవత్సరమునందు కేశనచందనేను లింగ్లనునకుఁ బోయినప్పుడు జూన్ నెలలో బ్రిస్టల్ నగరమున కిరిగి. మేరీకార్పెంటుకుకన్యను సందర్శించి, హిందూదేశమును గూర్చిన జ్ఞానమును వృద్ధి చేయుటకును హిందూదేశమునాని సాంఘికలోపములను వారించుట కును నొక సమాజమును స్థాపించుట యుచితమని యతఁ డామెకు విన్నవించెను. ఆసంవత్సరము సెప్టెంబరు నెలలో రెండవసారి యతఁ డామె దర్శనము చేయుటకు బ్రిస్టల్ నగరమునకుఁ బోయినప్పుడు

„దేశీయహిందూదేశసమాజ”(National Indian Association) మచునాచుముగో నొక సమాజము స్థాపించబడెను. ఆ సమాజము యొక్క యుద్దేశమును నెఱవేర్చుటకయి సమాజముపేర నొకమాస పత్రిక ప్రకటింపనారంభింపబడినది. ఆపత్రిక యిప్పు డిండియాపత్రిక (The Indian Magazine) గాను పేరు బరిగొనుచు, తత్ప స్థాపకురాలి యనంతర మామె పదిమును వహించిన యత్యంతయోగ్యురాలగు మానింగుకన్య (Miss Manning) చే మహాసమర్థతతో మొన్నటిదాక నిర్వహింపబడుచుండెను. ఈసమాజమును మన దేశమునందనేకస్థలములలో నున్న దీక్షాశాఖలును మన దేశమునకు మహావికాసము చేయుచున్నవి.

1875-76 సంవత్సరములో కార్పెంటరీకన్య కడపటిసారి మన దేశమునకు నాలంపర్యాటము వచ్చెను. ఆమె స్త్రీల విషయము లోను, చెఱసాలలవిచారణవిషయము లోను, పాపవిరక్తకపాతశాలల విషయములోను, కర్మశాలలవిషయములోను, వృత్తిశాలలలో స్త్రీలను పిల్లలను పాఠశాలనుందు విషయములోను ముఖ్యముగాఁ బనిచేసెను. తాను జేసినవినివలనఁ గలిగినఫలితములను గూర్చి యీమె సాలిస్పరీ ప్రభువునకు వ్రాసినయుత్తరములో వివరముగాఁ దెలిపినది. అవి యటులగునాత పార్లమెంటు మహాసభవారియెదుటఁ బెట్టబడినవి.

1877 వ సంవత్సరము ఏప్రిలులో నెల 8 వ తేదీతో నామెకు జెబ్బడినొవత్సరములు పూర్తియయ్యెను. ఆమె జన్మోత్సవదినమునందామె సభిసందించుచు బంధువులయొద్ద నుండియు మిత్రులయొద్దనుండియు నాశీర్వాచనపత్రికలును పారితోషికములును విస్తారముగా వచ్చినవి. ఆసంవత్సరము 14 వ జూన్ తేదీని తనమెంపుడు కొనూరితతో సల్లాప సౌఖ్య మనుభవించి యారాత్రి పడకకుఁబోయి

తెల్లవాగులోపల నామె య నాయాసచుగణము నొ దెను. ఆమె శరీర మార్ణోకమయందు భూస్థాపిత మివ్వబడెను. ఆమె శవమును సమాధికిఁ గొనిపోవు నప్పుడు సంఖ్యాతీతులైన మిత్రులును శోణగృహశోధ నాలుయునులోని బాలుకును బాలికలును, పగటికిరస సాతశాలలోని బిడ్డలును, రింగుపూడ్డు కర్కసిద్యాలములులోని బాలుకును, తమమను శాకమునకును మహోపకారిణి యైనట్టియు బిడ్డలును బీదతమునుం యుఁ బాపములనుండియు రక్షించుటకై తన జీవితమును ధానిపోషింపజేయు నాయుత్తమాంగనయొక్క శవముపెంట శోకించుచుఁ బితృవసమునకు వేలకొలదిగాఁ బోయి తమ కామి యెడలఁ గలభక్తిగౌరవములను వెల్లడించిరి. మనదేశపుస్త్రీ లీమె వలె లోకోపకారకృత్యములనుండుఁ దమకాలమును గడపుటకుఁ బ్రయత్నింతురుగాక !
